

**OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİNİN
ÖĞRENCİLERİNE NİTELİKLİ ÇOCUK
EDEBİYATI ÜRÜNLERİ SEÇMELERİNE İLİŞKİN
GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ**

Nilhan CİNİSLİ

Yüksek Lisans Tezi

Temel Eğitim Ana Bilim Dalı

2021

(Her hakkı saklıdır.)

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANA BİLİM DALI
SINIF EĞİTİMİ BİLİM DALI

**OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİNİN ÖĞRENCİLERİNE NİTELİKLİ
ÇOCUK EDEBİYATI ÜRÜNLERİ SEÇMELERİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN
İNCELENMESİ**

(Examination of the Opinions of Preschool Teachers About Choosing Qualified Children
Literature Products for Their Students.)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Nilhan CİNİSLİ

Danışman: Doç.Dr. Ömer YILAR

Erzurum
Haziran, 2021

KABUL VE ONAY TUTANAĞI

Nilhan CİNİSLİ tarafından hazırlanan “Okul Öncesi Öğretmenlerinin Öğrencilerine Nitelikli Çocuk Edebiyatı Ürünleri Seçmelerine İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi” başlıklı çalışması 24 / 06 / 2021 tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Temel Eğitim Ana Bilim Dalı, Sınıf Eğitimi Bilim Dalında yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Başkanı:	Dr. Öğr. Üyesi İsmail Sarıkaya <i>Bayburt Üniversitesi</i>	Aslı Islak İmzalıdır
Danışman:	Doç. Dr. Ömer Yılar <i>Atatürk Üniversitesi</i>	Aslı Islak İmzalıdır
Jüri Üyesi:	Doç. Dr. Ceyhun Ozan <i>Atatürk Üniversitesi</i>	Aslı Islak İmzalıdır

Bu tezin Atatürk Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği’nin ilgili maddelerinde belirtilen şartları yerine getirdiğini onaylarım.

24 / 06 / 2021

Prof. Dr. Adnan KÜÇÜKOĞLU

Enstitü Müdürü

Aslı Islak İmzalıdır

ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI

Tez türünü giriniz. *Ör.* Yüksek Lisans veya Doktora Tezi olarak sunduğum “Tezin başlığını girmek için tıklayın” başlıklı çalışmanın tarafımdan bilimsel etik ilkelere uyularak yazıldığını ve yararlandığım eserleri kaynakçada gösterdiğimi beyan ederim.

... / ... / 20..

Aslı ıslak imzalıdır

Tez yazarının adı

☐ Tezle ilgili patent başvurusu yapılması / patent alma sürecinin devam etmesi sebebiyle Enstitü Yönetim Kurulunun/....../.... tarih ve sayılı kararı ile teze erişim 2 (iki) yıl süreyle engellenmiştir.

☐ Enstitü Yönetim Kurulunun/....../.... tarih ve sayılı kararı ile teze erişim 6 (altı) ay süreyle engellenmiştir.

TEŞEKKÜR

Araştırmanın her aşamasında yol gösteren, tecrübelerini benimle paylaşan, görüş ve yönlendirmeleriyle süreci tamamlamama yardımcı olan sayın danışmanım Doç. Dr. Ömer YILAR’a, tez yazma aşamasında her konuda yardımcı olan Doç. Dr. Ceyhun OZAN, Dr. Öğr. Üyesi Mine YILDIZ, Prof. Dr. Mustafa SÖZBİLİR hocalarıma, çalışmaya katılan okul öncesi öğretmenlerine, yüksek lisans eğitimi boyunca manevi desteğini esirgemeyen Öğr. Gör. Samet HASIRCIOĞLU’na ve aileme teşekkür ederim.

Nilhan CİNİSLİ

ÖZ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİNİN ÖĞRENCİLERİNE NİTELİKLİ ÇOCUK EDEBİYATI ÜRÜNLERİ SEÇMELERİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ

Nilhan CİNİSLİ

Haziran 2021, 127 Sayfa

Amaç: Bu çalışmanın amacı okul öncesi öğretmenlerinin öğrencilerine nitelikli çocuk edebiyatı ürünleri seçmelerine ilişkin görüşlerinin incelenmesidir.

Yöntem: Olgu bilim yönteminin kullanıldığı bu çalışmada veriler içerik analizi yapılarak incelenmiştir. Araştırmanın örneklemini Erzurum ili Palandöken ilçesine bağlı anaokullarında görev yapmakta olan 20 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Çalışmanın verileri yarı yapılandırılmış görüşme formuyla toplanmıştır. Görüşmeler telefon aracılığıyla yapılmıştır.

Bulgular: Okul öncesi öğretmenlerinin çocuk edebiyatı tanımlarında hikâye ve masal türüne değindikleri görülmektedir. Okul öncesi öğretmenleri nitelikli çocuk edebiyatı ürünleri seçerken içerik özelliklerine daha çok dikkat etmektedir. Okul öncesi öğretmenleri çocuk edebiyatı ürünlerini genelde Türkçe dil etkinlikleri kapsamında kullanmaktadır. Katılımcılar nitelikli çocuk edebiyatı ürünlerinin daha çok bilişsel, dil, sosyal ve duygusal gelişim alanlarını geliştirdiğini düşünmektedir.

Sonuç: Okul öncesi öğretmenleri nitelikli çocuk edebiyatı ürünleri seçerken daha çok konu, üslup ve resimleme özellikleri üzerinde durmaktadır. Öğretmenler kitap seçerken kağıt, cilt, sayfa düzeni özelliklerine çok fazla dikkat etmemektedir. Okul öncesi öğretmenleri kaliteli kitap sayısının az olduğunu düşünmektedir. Çalışmada elde edilen bulgular okul öncesi öğretmenlerinin güncel kitapları takip ettiğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: çocuk edebiyatı ürünleri, nitelikli çocuk kitapları, okul öncesi öğretmenleri

ABSTRACT

MASTER'S THESIS

EXAMINATION OF THE OPINIONS OF PRESCHOOL TEACHERS ABOUT CHOOSING QUALIFIED CHILDREN LITERATURE PRODUCTS FOR THEIR STUDENTS

Nilhan CİNİSLİ

June 2021, 127 Pages

Purpose: The aim of this study is to examine the opinions of preschool teachers about choosing qualified children's literature for their students.

Method: In this study, in which the phenomenological method was used, the data were analyzed by content analysis. The sample of the study consists of 20 preschool teachers working in kindergartens in Erzurum province Palandöken district. The data of the study were collected using a semi-structured interview form. The interviews were made by phone.

Findings: It is seen that preschool teachers refer to story and tale types in their children's literature definitions. Preschool teachers pay more attention to content features when choosing qualified children's literature products. Preschool teachers generally use children's literature products within the scope of Turkish language activities. Participants think that qualified children's literature products mostly improve cognitive language social and emotional development areas.

Result: When choosing qualified children's literature products, preschool teachers focus more on the subject, style and illustration features. Teachers do not pay much attention to paper, binding, page layout features when choosing books. Preschool teachers think that the number of quality books is low. The findings obtained in the study show that preschool teachers follow up-to-date books.

Keywords: children's literature products, quality children's books, preschool teachers.

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY TUTANAĞI.....	i
ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI.....	ii
TEŞEKKÜR	iii
ÖZ.....	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
TABLolar DİZİNİ.....	viii
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	ix
KISALTMALAR VE SİMGELER DİZİNİ.....	ix
BİRİNCİ BÖLÜM.....	1
Giriş	1
Araştırmanın Amacı	4
Araştırmanın Önemi ve Gerekeçesi	4
Araştırmanın Sınırlılıkları	5
İKİNCİ BÖLÜM	6
Kuramsal Çerçeve ve İlgili Araştırmalar	6
Çocuk ve Edebiyat	6
Çocuk Edebiyatı	7
Çocuk Edebiyatının Amacı ve İşlevleri	9
Okul Öncesi Dönem Dil Gelişimi ve Çocuk Edebiyatı.....	13
Çocuk ve Kitap.....	17
Kitapların İşlevleri	18
Çocuklara Okuma Alışkanlığı Kazandırma Süreci	20
Çocuk Yayınlarında Bulunması Gereken Özellikler	23
Biçimsel Özellikler	25
İçerik Özellikleri.....	30
Eğitsel Özellikler	40
Okul Öncesi Dönem Çocukları Kitap Seçiminde Öğretmen Rolü.....	42
İlgili Araştırmalar.....	45
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	47

Yöntem	47
Araştırma Yöntemi	47
Katılımcılar	48
<i>Katılımcıların Özellikleri</i>	48
Veri Toplama Aracı.....	49
Süreç.....	50
Veri Analizi.....	51
<i>Betimsel Analiz İçin Çerçeve Oluşturma</i>	51
<i>Verilerin Tematik Çerçeveye Göre İşlenmesi</i>	51
<i>Bulguların Tanımlanması</i>	51
<i>Bulguların yorumlanması</i>	51
Geçerlik ve Güvenirlik.....	52
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	54
Bulgular	54
Çocuk Edebiyatının Tanımına İlişkin Bulgular	54
Çocuk Edebiyatının Çağrıştırdıklarına İlişkin Bulgular	55
Öğretmenlerin Kullandıkları Metin Türlerinin Kaynaklarına Ait Bulgular.....	56
Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin Kullanım Amacına İlişkin Bulgular.....	57
Nitelikli Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin Taşınması Gereken Özelliklere İlişkin Bulgular .	58
Nitelikli Çocuk Edebiyatı Kitaplarının Boyutuna İlişkin Bulgular.....	60
Nitelikli Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin Kâğıt Yapısına İlişkin Bulgular.....	60
Nitelikli Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin Kapak Özelliklerine İlişkin Bulgular	61
Nitelikli Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin Ciltleme Özelliklerine İlişkin Bulgular	62
Nitelikli Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin Sayfa Düzenine İlişkin Bulgular	63
Nitelikli Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin Harf Özelliklerine İlişkin Bulgular.....	63
Nitelikli Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin Resimlerine İlişkin Bulgular	64
Nitelikli Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin Konusuna İlişkin Bulgular.....	66
Nitelikli Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin Temasına İlişkin Bulgular	67
Nitelikli Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin İletisine İlişkin Bulgular	68
Nitelikli Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin Karakterlerine İlişkin Bulgular.....	69
Nitelikli Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin Dil ve Anlatım Özelliklerine İlişkin Bulgular ...	71
Nitelikli Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin Eğitsel Özelliklerine İlişkin Bulgular.....	72
Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin İhtiyaçları Karşılama Durumuna Ait Bulgular	73
Nitelikli Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin İhtiyaçları Karşılama Durumuna İlişkin Olumsuz Bulgular.....	74

Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin İhtiyaçları Karşılama Durumuna İlişkin Olumlu Öğretmen Görüşleri.....	76
Nitelikli Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin Bilişsel Gelişime Olan Etkilerine İlişkin Bulgular	77
Nitelikli Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin Dil Gelişimine Olan Etkilerine İlişkin Bulgular	78
Nitelikli Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin Sosyal Duygusal Gelişime Olan Etkilerine İlişkin Bulgular.....	79
Nitelikli Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin Motor Gelişime Olan Etkilerine İlişkin Bulgular	80
Nitelikli Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin Öz Bakım Becerilerine Olan Etkilerine İlişkin Bulgular.....	80
Okul Öncesi Öğretmenlerinin Öğrencileri İçin Tercih Ettikleri Yayınnevlerine İlişkin Bulgular.....	81
Okul Öncesi Öğretmenlerinin Öğrencileri İçin Tercih Ettikleri Yazarlara İlişkin Bulgular.....	82
Okul Öncesi Öğretmenlerinin Öğrencileri İçin Tercih Ettikleri Kitaplara İlişkin Bulgular	84
BEŞİNCİ BÖLÜM	87
Tartışma ve Sonuç	87
Öneriler.....	104
Uygulayıcılara Öneriler.....	104
Araştırmacılara Öneriler.....	105
KAYNAKÇA	106
EKLER	110
Ek-1.Görüşme Formu.....	110
Ek-2. Uygulama İzinleri.....	111
ÖZ GEÇMİŞ.....	114

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 1. <i>Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Dağılımları</i>	48
Tablo 2. <i>Katılımcıların Yaşlarına ve Görev Yaptıkları Sürelere İlişkin Bilgiler</i>	49
Tablo 3. <i>Çocuk Edebiyatının Tanımı</i>	54
Tablo 4. <i>Çocuk Edebiyatının Öğretmenlere Çağrıştırdıkları</i>	55
Tablo 5. <i>Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin Kullanım Amacı</i>	57
Tablo 6. <i>Nitelikli Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin Taşınması Gereken Özellikler</i>	58
Tablo 7. <i>Nitelikli Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin Boyutları</i>	60
Tablo 8. <i>Nitelikli Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin Kâğıt Yapısı</i>	60
Tablo 9. <i>Nitelikli Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin Kapak Özellikleri</i>	61
Tablo 10. <i>Nitelikli Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin Ciltleme Özellikleri</i>	62
Tablo 11. <i>Nitelikli Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin Sayfa Düzeni</i>	63
Tablo 12. <i>Nitelikli Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin Harf Özellikleri</i>	63
Tablo 13. <i>Nitelikli Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin Resimleri</i>	64
Tablo 14. <i>Nitelikli Çocuk Edebiyatı Ürünlerinde Konu</i>	66
Tablo 15. <i>Nitelikli Çocuk Edebiyatı Ürünlerinde Tema</i>	68
Tablo 16. <i>Nitelikli Çocuk Edebiyatı Ürünlerinde İleti</i>	68
Tablo 17. <i>Nitelikli Çocuk Edebiyatı Ürünlerinde Karakter Özellikleri</i>	69
Tablo 18. <i>Nitelikli Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin Dil ve Anlatım Özellikleri</i>	71
Tablo 19. <i>Nitelikli Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin Eğitsel Özellikleri</i>	72
Tablo 20. <i>Öğretmenlerin Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin İhtiyaçları Karşılama Durumu</i> <i>Hakkındaki Olumsuz Görüşleri</i>	74
Tablo 21. <i>Öğretmenlerin Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin İhtiyaçları Karşılama Durumu</i> <i>Hakkındaki Olumlu Görüşleri</i>	76
Tablo 22. <i>Nitelikli Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin Bilişsel Gelişime Olan Etkileri</i>	77
Tablo 23. <i>Nitelikli Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin Dil Gelişimine Olan Etkileri</i>	78
Tablo 24. <i>Nitelikli Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin Sosyal Duygusal Gelişime Olan Etkileri</i>	79
Tablo 25. <i>Nitelikli Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin Motor Gelişime Olan Etkileri</i>	80
Tablo 26. <i>Nitelikli Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin Öz Bakım Becerilerine Olan Etkileri</i>	81
Tablo 27. <i>Okul öncesi Öğretmenlerinin Tercih Ettikleri Yayınlar</i>	81
Tablo 28. <i>Okul Öncesi Öğretmenlerinin Tercih Ettikleri Yazarlar</i>	82
Tablo 29. <i>Okul öncesi Öğretmenlerinin Tercih Ettikleri Kitaplar</i>	84

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. <i>Öğretmenlerin Kullandıkları Metin Türlerinin Kaynakları</i>	56
Şekil 2. <i>Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin İhtiyaçları Karşılama Durumuna Yönelik Öğretmen Görüşleri</i>	73

KISALTMALAR VE SİMGELER DİZİNİ

f : Frekans

BİRİNCİ BÖLÜM

Giriş

Edebiyat, dilin tüm inceliklerinin ustaca kullanıldığı bir sanat dalıdır (Yakar vd., 2016). Edebiyat duyguların, düşüncelerin, hayallerin söz veya yazı vasıtasıyla etkili ve güzel bir biçimde ifade edilmesi sanatıdır (Şahin vd., 2007). İnsanların duygularını ve düşüncelerini aktarmak için başvurduğu bir disiplin alanı olan edebiyat, çocuklar içinde eğitici bir role sahiptir.

Eğitici ve öğretici bir role sahip olduğu düşünülen çocuk edebiyatı ürünlerini bu alanda kullanmak gerekir. Çevik ve Müldür'e (2019) göre eğitim öğretim süreci içinde ihtiyaç duyulan edebi ürünleri çocuklarla buluşturmak, yeni bir alan olarak ortaya çıkan çocuk edebiyatının önemini arttırmaktadır. Çocuk edebiyatı sınırları olan bir alandır. Belirli bir hedef kitlesi vardır. Bu kitleyi çocuklar oluşturmaktadır.

Kolaç vd. (2012) çocuk edebiyatı ürünlerinin 2-14 yaş çocuklarına yönelik hazırlanan ürünleri kapsadığını belirtmektedir. Bu ürünler çocukların dinleme, konuşma, yaratıcı düşünme gibi becerilerinin gelişimine katkı sağlamaktadır. Belirli bir yaş grubuna hedef olarak oluşturulan bu edebiyat, yetişkinlerin edebiyatından çok farklı bir oluşum alanıdır; çocukların dünyasına hitap edebilmesi, gereksinimlerini karşılayabilmesi yönünden hayati bir öneme sahiptir. Bu sebeple çocuklar için oluşturulan edebiyat ürünlerinde hedef kitle kabul edilen çocukların, istekleri, gelişimleri dikkate alınmalı, nitelik ve içerik bakımından uygun eserler hazırlanmalıdır (Arıcı, 2018).

Birtakım nitelikler göz önünde bulundurularak hazırlanan çocuk edebiyatı ürünleri, çocuğun gelişimini çok yönlü etkilemektedir. Edebiyatla bir arada büyüyen çocuklar, bilişsel, duygusal, kişilik gelişimi açısından donanımlı bireyler olarak yetişirler. Kuran ve Ersözlü' ye (2009) göre edebiyat çocukların oyun ihtiyaçlarını karşılar. Çocuğun içinde bulunduğu çevreyi tanımasına, çevresiyle iyi ilişkiler kurmasına yardımcı olur.

Bir yetişkinin sağlıklı ilişkiler kurabilmesinde dili kullanma becerisinin gelişmişliği oldukça önemlidir. Dinleme, okuma ve konuşmanın yanı sıra dil becerilerinin gelişimine de büyük katkılar sağlayan çocuk edebiyatı, çocuğun kendi dünyasını, çevresini anlamlandıran, hayallerine hitap eden, çocuğa çevresindeki farklılıkları, çeşitlilikleri tanıtan, çocuğun estetik beğenilerini geliştiren bir niteliğe sahiptir (Yalçın & Aytaş, 2005).

Çocuklar üzerindeki olumlu etkileri oldukça fazla olan çocuk edebiyatı ürünleri çocukların hayatına girer girmez onların dünyalarına inmeyi başarır. Çocukların edebiyatla tanışması doğumdan önce başlar ve bu süreç yaşam boyu devam eder. Ninniler, masallar, hikâyeler, tekerlemeler, zamanla çocukların en yakın arkadaşları olur. Zengin bir içeriğe sahip olan çocuk edebiyatı ürünlerinin önemli olanlarından biriside kitaplardır. Kitapların sahip olduğu nitelikler, kelimeler, ustaca kullanılan çizgiler, dış görünümü çocuk kitap etkileşimine katkı sağlamaktadır. Bu etkileşimde rol oynayan resimli çocuk kitapları çocuğu okumaya hazırlar, çocuğun kitaplara karşı olumlu tutum kazanmasını sağlar.

Çocuk kitaplarında kullanılan resimlerin yanı sıra, yer alan kahramanlar çocuğun özdeşim kurduğu karakterlerdir. Kendini kahramanın yerine koyan çocuklar, empatik ve eleştirel düşünme becerilerinin temellerini atmış olurlar. Temizkan (2011) kitapların, çocuğa kahramanlar aracılığıyla yaşam hakkında bilgiler veren ve çocuğun hayal gücünün sınırlarını ortadan kaldıran benzersiz bir kaynak olduğunu belirtmektedir. Kahramanların yaşadıklarını anlamlandırmaya çalışan çocuklar aslında bilişsel gelişimlerine de katkı sağlamaktadır. Çocuk edebiyatı ürünleri çocuğun okuduklarını ve dinlediklerini çözümleme, ayrıştırma, yorumlama, algılama, yeniden üretme, değerlendirme becerileri kazandırarak, onun etkili bir okur olmasına katkı sağlar (Balta, 2013).

Kitapların çocuklar üzerindeki olumlu etkilerinin olduğu açıkça söylenebilir. İnsan hayatında önemli bir yere sahip olan kitapların, bir an önce çocukların hayatına girmesi gerekir. Temizkan (2011), çocuklar üzerinde çok yönlü bir etkiye sahip olan kitapların mümkün olan en erken zamanda çocuklarla tanıştırılmasının gerekliliğini ifade etmiştir.

Eğitim ailede başlar. Sadece üç kelimeden oluşan bu cümle aslında anlatılacak olan her şeyi özetler niteliktedir. Şahin vd. (2012) çocukların dil gelişiminin anne karnında başladığını belirtmektedir. Anne karnında başlayan bu süreç sonrasında aile ve öğretmenler de dâhil olur. Ailelere ve öğretmenlere bu dönemde büyük sorumluluklar düşmektedir. Çocuklar okul çağına gelene kadar, evde geçirdiği süreçte öğrendiği bilgiler, yaparak yaşayarak kazandığı birtakım davranışlar vardır. Bunlardan biride kitap okuma alışkanlığına yönelik kazanılan davranışlardır.

Aile içinde okunan kitaplar, söylenen ninniler, anlatılan masallar, kullanılan tekerlemeler çocuğun edebiyata olan ilgisini arttıracaktır (Kuran & Ersözlü, 2009). Okula başlamadan önce çocuğa kitap okunması, teşvik açısından oldukça yararlıdır. Kitabın güzel şeyler anlattığını kendi hayatından farklı yaşantılar sunduğunu farkederek çocuk okumaya büyük istek duyar (Zengin & Zengin, 2009). Aileler çocuklarını, nitelikli, yaşına uygun, ilgisini ve merakını cezbedecek özelliklere sahip edebiyat ürünleriyle tanıştırmalıdır.

Çocukların deneyimleri aracılığıyla tutumlarına yön verdiği bu dönemde kitaplarla geçirdiği zamanda oldukça önem kazanmaktadır. Anne babalar bu dönemde çocuklarına hediye kitaplar alabilir, evde mini bir kütüphane oluşturabilir, çocuklarıyla beraber kitap okuma saatleri yapabilir, çocuklar evde kardeşleriyle görsel okuma etkinlikleri düzenleyebilir (Şahin vd., 2012).

Çocukların kitaplardan edindiği mutluluğu ve hazzı pekiştirmek devamında onlara ilginç, eğitici kitaplar sunmak onların okumaya karşı olan ilgilerinin devam etmesini sağlayacak ve bu durum zamanla okuma alışkanlığına dönüşecektir (Eyüp, 2016). Okul çağına gelindiğinde ise öğretmenlerin merkezde olduğu söylenebilir. Öğretmenler çocuklarla kitapları buluşturmalı, onlara zengin yaşantılar sunmalı ve hedeflenen kazanımlara ulaşabilmelidir.

Fakat çocuklara her çocuk edebiyatı ürününü doğrudan sunmak doğru bir davranış değildir. Çevik ve Müldür (2019), çocuk edebiyatı eserlerinin okul öncesi eğitim sürecinde kavram öğretimi açısından faydalı olduğunu belirtmekte ve bu düşüncesine ek olarak öğretmenlerin çocuk edebiyatı eserleri hakkında bilgi sahibi olmalarının önemini vurgulamaktadır. Yapılan araştırmalarda çocuk edebiyatı ürünlerinin eğitim ve öğretimde önemli bir yere sahip olduğunu ve bu süreçte çocuk edebiyatı ürünlerinin kullanımının gerekli olduğunu desteklemektedir.

Belirli bir yaş grubunu hedef alarak yazılan çocuk edebiyatı ürünleri, çocuğu kitapla buluşturan kişilere birtakım sorumluluklar yüklemektedir. Nitelikli olarak değerlendirilen edebiyat ürünlerinin taşınması gereken özellikler ve dayandırılması gereken ilkeler bulunmaktadır (Çevik & Müldür, 2019).

Okuma alışkanlığının kazanılmasında en önemli dönemin okul öncesi dönem, en etkili kişininde çocuğun öğretmeni olduğu dikkate alınırsa çocukla edebiyat ilişkisinin oluşturulmasında öğretmenin ne kadar da önemli bir konuma sahip olduğu görülür (Kuran & Ersözlü, 2009). Buna bağlı olarak nitelikli çocuk edebiyatı ürünlerini seçme görevini üstlenen öğretmenlerin konu hakkında yeterli bilgi ve donanıma sahip olmasının önemli olduğu söylenebilir.

Çocuğun gelişim özelliklerine uygun olmayan ve belirli niteliklere sahip olmayan çocuk edebiyatı ürünleri çocukları kitaplardan soğutabilir, var olan ilgilerini ve meraklarını ortadan kaldıracaktır. Hatta çocukların kitap okumaya dair duygu ve düşüncelerini olumsuz yönde etkileyebilir. Çocukları kitaplarla buluşturan okul öncesi öğretmenlerinin nitelikli çocuk edebiyatı ürünlerine dair görüşlerinin bilinmesi, hem okuyucuda hem de öğretmenlerde

bir farkındalık oluşturacak ve öğretmenlerin öz değerlendirme yapabilmelerine imkân oluşturacaktır. Bu nedenle çalışma önemli görülmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı okul öncesi öğretmenlerinin öğrencilerine nitelikli çocuk edebiyatı ürünleri seçmelerine ilişkin görüşlerinin incelenmesidir.

Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır;

1. Okul öncesi öğretmenleri çocuk edebiyatına ilişkin ne düşünmektedirler?
2. Okul öncesi öğretmenleri öğrencileri için seçtiği çocuk edebiyatı ürünlerinin iç yapı özellikleri hakkında ne düşünmektedirler?
3. Okul öncesi öğretmenleri öğrencileri için seçtiği çocuk edebiyatı ürünlerinin dış yapı özellikleri hakkında ne düşünmektedirler?
4. Okul öncesi öğretmenleri öğrencileri için seçtiği çocuk edebiyatı ürünlerinin eğitsel özellikleri hakkında ne düşünmektedirler?
5. Okul öncesi öğretmenlerinin çocuk edebiyatı eserlerinde gördükleri olumsuzluk veya eksiklikler nelerdir?

Araştırmanın Önemi ve Gerekçesi

Kitaplar insan hayatının vazgeçilmezleri arasında yer almaktadır. İnsanlar kimi zaman duygularını, düşüncelerini kitaplarla ifade eder, kimi zamanda kahramanların yerine kendilerini koyarak ruhsal ihtiyaçlarını gidermeye çalışır.

Yetişkinlik dönemiyle özdeşleşen kitapların aslında çocukluk döneminden itibaren hayatımıza girdiği söylenebilir. Çocuklar okul çağında etrafındaki nesneleri, olayları gözleyerek, yaparak yaşayarak öğrenme yaşantıları oluşturur ve ileride kazanılması gereken birçok davranışın temelleri bu dönemde atılır.

Çocuk edebiyatı ürünlerinin en önemlilerinden sayılan kitaplar, çocukların çok yönlü gelişimlerini etkileyen, çocukların sosyalleşme ve oyun ihtiyaçlarını gideren, onlara okuma sevgisi aşılayan nitelikli ürünlerin başında gelmektedir.

Ailede temelleri atılan okuma sevgisi, eğitim öğretim ortamlarında kullanılan nitelikli çocuk edebiyatı ürünleri aracılığıyla bir alışkanlığa dönüşmektedir. Çocukları kitaplarla tanıştıran kişilerin başında ise okul öncesi öğretmenleri yer almaktadır. Okul öncesi öğretmenleri çocuk edebiyatı ürünlerini yalnızca okuma saatlerinde değil, diğer etkinliklerin içerisinde de kullanmaktadır. Çocuklar kitaplar aracılığıyla görsel okuma yazma etkinliklerine katılabilir, oyun ihtiyacını karşılayabilir, ilköğretime hazırlık uygulamaları yapabilir. Eğer bu

dönemde çocuklar nitelikli edebiyat ürünleri ile tanıştırılırsa sosyal, duygusal, kişilik ve zihinsel gelişimini başarıyla tamamlayan donanımlı bireyler olarak yetişirler.

Okul öncesi öğretmenlerine bu dönemde büyük bir sorumluluk düşmektedir. Öğretmenler ürün seçerken birçok faktörü göz önünde bulundurmalıdır. Bu faktörler iç yapı ve dış yapı özellikleri olarak sınıflandırılabilir (Oğuzkan, 2013). Seçilen kitaplar çocuğun yaş ve gelişim özelliklerine uygun olmalı, çocuğun duygu ve hayal dünyasına hitap etmelidir. Bu niteliklere sahip olmayan ürünleri kullanan çocuklarda kitaplara karşı olumsuz tutum oluşabilir.

Bu araştırmayı önemli kılan etkenlerden biri öğretmenlerin konu hakkında sahip oldukları bilgilerin bilinmesinin oluşturacağı farkındalıktır. Öğretmenlerin sahip oldukları bilgileri ve dikkat ettikleri ölçütleri ortaya çıkarabilmek için bu çalışmanın yapılması gereklidir. Alınan görüşler, okul öncesi öğretmenlerinin nitelikli çocuk edebiyatı ürünlerini seçerken nelere dikkat ettiklerini ortaya çıkaracaktır. Bu görüşmeler öğretmenlerin öz eleştiri yapabilmeleri açısından önem taşımaktadır.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Pandemi sürecindeki kısıtlamalardan dolayı merkez ilçelerden sadece Palandöken ilçesine bağlı anaokulları faaliyetlerine yüz yüze devam etmektedir. Araştırmaya sadece bu ilçedeki okullarda görev yapan öğretmenler dahil edilmiştir. Bu durumun örneklem seçimindeki çeşitliliği azaltması araştırmanın sınırlılığını oluşturmaktadır.

Araştırmanın bir diğer sınırlılığı ise pandemi şartlarından dolayı yüz yüze yapılması planlanan görüşmelerin telefon aracılığıyla gerçekleştirilmesidir. Yüz yüze yapılan görüşmelerde görüşmecinin beden dilini gözlemlene imkânı vardır.

İKİNCİ BÖLÜM

Kuramsal Çerçeve ve İlgili Araştırmalar

Çocuk ve Edebiyat

Çocuk edebiyatının iki temel ögesi vardır. Bunlardan biri çocuk diğeri ise edebiyattır. Bu iki kavram bir araya gelerek tamamen kendine has birtakım özellikler barındıran farklı bir alan olarak nitelendirilen “çocuk edebiyatı” kavramını ortaya çıkarır (Güleryüz, 2002).

Çocuk edebiyatı kavramını tam ve doğru bir şekilde tanımlayabilmek için bu iki ögenin incelenmesi gerekmektedir (Güleç & Geçgel, 2012). İnsan hayatının 2-14 yaşları arasını kapsayan döneme çocukluk dönemi denilmektedir (Oğuzkan, 2013). Çocukların dünyası bambaşkadır. Kendilerine has fikirleri, davranışları ve ihtiyaçları vardır. Yetişkinlerden farklı düşünürler. Merak ve keşif duyguları hareketlerinin merkezinde yer almaktadır. Arıcı'ya (2018) göre bu dönemde çocuklar öğrenmeye açıktır. Çocuklar ihtiyaçları ve beklentileri doğrultusunda doğru bir şekilde yönlendirilmeli ve süreçte aktif kılınmalıdır.

Çocuğun kendine özgü bir algı dünyası vardır. O farklıdır ve bir yetişkinin küçüklüğü olarak görülemez. Çocuk olarak nitelendirilip güçsüz bir varlık gibi görmek yerine, onlarla ihtiyaçları ilgileri doğrultusunda iletişim kurulmalıdır. Bu süreçte edebiyat kavramı devreye girmektedir (Nas, 2004).

Arapçada “kült” olarak kullanılan edep sözcüğü zamanla estetik değere sahip ve belirli nitelikleri olan edebiyat ürünlerini tanımlarken kullanılmaya başlanmıştır. Edebiyat dilin temel yapısı olan kelimeleri kullanarak, duyguları, düşünceleri farklı kurgular içinde harmanlayarak yazıya dökme sanatıdır (Güleryüz, 2002). Dilin en yetkin kullanımının örnekleriyle dolu bir edebiyat okuru deneyimlere ortak eder, kelimelerin çağrışımsal gücünü kullanarak okurunu yaratıcı düşünmeye sevk eder (Sever, 2019).

Hem yetişkinler hem de çocuklar için önemli bir yere sahip olan edebiyat kavramı hitap ettiği yaş grubuna göre birtakım farklılıklar göstermektedir. Edebiyat çocukların dünyasında var olan sembollere, estetik değerlere seslenebilmeli, çocukların keşif ve merak duygularını harekete geçirebilmedir. Bu süreçte çocuğun gelişimsel özellikleri dikkate alınmalı ve sağlıklı birey yetiştirmenin en etkili döneminin çocukluk çağı olduğu göz ardı edilmemelidir (Arıcı, 2018).

Çocuklar hayal kurmayı severler. Bazen gelecekle ilgili hayaller kurarlar bazen de eksikliğini hissettikleri durumları, duyguları veya muhtaç olduğu şeyleri hayal dünyalarında tamamlamaya çalışırlar. Bunun dönemde kullanılan edebi eserlerde çocuğun dünyasındaki boşluğu tamamlayabilmesine yardımcı kaynaklardan biridir (Zengin & Zengin, 2009).

Yılar'a (2018) göre edebiyat kişinin isteklerini, fikirlerini, duygularını yazılı veya sözlü olarak ifade etmesidir. İsteklerini, hayallerini, beklentilerini, kısacası kendini edebiyat yoluyla ifade edebilme yeteneğine sahip insanların, ileride daha donanımlı bireyler olabileceklerini söylemek mümkündür (Kıbrıs, 2010).

Hem edebiyat hem de çocuk edebiyatının en etkili aracı dildir. Dili etkili kullanabilme çabaları, okurda estetik beğeni uyandırma işlevi ve okuru okumaya teşvik etme çabası bu iki alanın ortak özellikleri olarak kabul edilmektedir. Fakat çocuk edebiyatı rastgele yazılan gelişigüzel planlanmış eserleri kapsayan bir alan değildir. Hitap ettiği yaş grubunun özellikleri dolayısıyla kendi özgü bir edebiyat alanı olarak nitelendirilmelidir. Edebiyat ile çocuk edebiyatının temel farkıda ait olduğu yaş grubunun özellikleridir. (Yakar vd., 2016).

Çocuk Edebiyatı

Bireyler ait oldukları toplumun birer parçasıdır ve bu parça bütün karşılıklı etkileşim içerisinde. Toplumların çağa ayak uydurabilmesi, kültürünü, maddi ve manevi değerlerini koruyabilmesi, gelişmesi ancak sağlıklı bireylerin varlığıyla mümkündür. Sağlıklı bireylerin yetişmesinde en kritik zaman ise çocukluk dönemidir.

Eğitim psikolojisinin bir bilim alanı olarak benimsenmesiyle beraber çocuklara verilen önem artmış ve çocuk eğitimi günümüzün tartışılan konusu haline gelmiştir. Çocukların daha nitelikli bireyler olarak yetiştirilme çabası da insanları çocuk edebiyatı kavramıyla tanışmıştır (Kıbrıs, 2010).

Yirminci yüzyılın başlarında etkisini arttırmaya başlayan çocuk edebiyatı, merkezine tamamen çocukları alan doğrudan çocuklara odaklanan bir edebiyattır. Çocuklar kendi yaş gelişim özelliklerine göre hazırlanmış eserlerde kendini yakalama fırsatı bulur, yaşadığı ortamı keşfetmeye başlar, sorgular, eleştirir, düşünür. İşte bu nedenle çocuk edebiyatı çocukların dünyasına seslenen eserlerin tümünü kapsayan bir alandır (Karatay, 2007).

Samur (2018) çocuk edebiyatını, merkeze aldığı yaş grubunun tüm özelliklerine uygun olarak hazırlanmış, asıl hedefi öğüt vermekten çok çocuklara kitap sevgisi kazandırmak olan yazın türü olarak tanımlamaktadır. Özel bir alan olarak çocuk edebiyatının kapsadığı tüm eserler çocuğun dünyasına inebilmeli ve kendini çocuğa sevdirebilmelidir. Çocuk edebiyatının amaçlarını gerçekleştirebilmek için kullandığı kaynakların belirli

özelliklere sahip olması gerekir. Bu özellikler de çocuk edebiyatını farklı yapan etmenlerin başında gelmektedir.

Sever (2019) çocuk edebiyatını, yargılamadan, düşünmeden sorgulamadan karar veren bireyler yerine; araştırarak, eleştirerek, sorgulayarak karar verebilen bireyler yetiştirme çabasıyla oluşturulan ürünlerin bütünü olarak tanımlamaktadır.

Gelişim sürecindeki çocukların var olan bilişsel, zihinsel ve dil gelişim düzeyini dikkate alarak oluşturulan, çocuğun dünyasına hitap edebilen eserlere çocuk edebiyatı denir (Şimşek & Yakar, 2016).

Çocuk edebiyatını, yazılan eserlerin çocuklara iletmek istediği mesaj olarak tanımlayan Zengin ve Zengin (2009) oluşturulan bu ürünlerin, çocukların algı ve anlama düzeyleri göz önünde bulundurularak hazırlandığını ifade etmektedir.

Çocuk edebiyatının edebiyattan tamamen ayrı olduğu söylenemez, çocuk edebiyatı da dilin tüm inceliklerini ustaca kullanır, söz sanatlarına yer verir, zengin örneklerle çocukları bambaşka bir dünyaya taşıyabilir. Barındırdığı nitelikleri daha çok hedef kitlesi olan çocuklara yöneliktir (Yalçın & Aytaş, 2005).

Okuma alışkanlığı ve sevgisi kazandırma çağımızın temel sorunlarından biridir. Küçük yaşta çocukla kitap arasında kurulmayan bu bağın ileriki yaşlarda kurulması daha zordur. Bu nedenle çocuk edebiyatı ürünleri ile çocuklar arasında kurulan bağın nitelikli ve sağlam olması gerekmektedir.

Yalçın ve Aytaş'a (2005) göre ülkemizde son zamanlarda çocukların okuma hızlarını artırmak ve okuma becerilerini geliştirmek için farklı kaynaklar hazırlanmaktadır. Ülkemizde artan doğum oranları çocuk eğitime verilen önemi arttırmakta ve bu süreçte de çocuk edebiyatını hayatımıza katmaktadır. Çocukların ihtiyaç duydukları yazılı ve sözlü ürünlerde çocuk edebiyatının önemini ve inceliklerini gün yüzüne çıkarmıştır.

Çocuk yazını çocuğun yetişkin edebiyatına geçişinde, okuma sevgisi kazanmasında ve sanatsal içeriğe sahip kitapları okuyup yorumlayabilmesinde bir köprü gibidir. Çünkü çocuk kitapları eğlendiren, eğiten, güldüren bir tür olmanın yanı sıra; bir sanat yapıtı olarak da nitelendirilmektedir (Dilidüzgün, 1996).

Bu müşterek fikirlerin harmanlanmasından yola çıkarak, çocuğun sınırsız hayal gücüne hitap eden, belirli nitelikleri olan, sanatsal ve estetik boyutları içeren, çocuğun düzeyine uygun kelimelerle donatılan çocuğun ana dilini geliştiren, ulusal değerlere yer veren ve en önemlisi de çocuğun severek, zevk alarak kullandığı yazılı ve sözlü edebiyat ürünlerinin tümünü çocuk edebiyatı olarak tanımlayabiliriz (Temizyürek vd., 2016).

Çocuk Edebiyatının Amacı ve İşlevleri

Eğitici yönüyle öne çıkan çocuk edebiyatının, temel amaçlarından biriside çocuğu eğitmektir. Fakat bu doğrudan doğruya öğüt verir gibi değil de sezîş yoluyla istendik olumlu görüşleri ve davranışları kazandırma şeklinde olmalıdır.

Çocuklarda dil bilgisinin gelişimine katkı sağlayan çocuk edebiyatı ürünleri farkında olmadan çocukta milli, manevi, kültürel ve evrensel değerlere karşı bir bilinç uyandırmayı amaçlamaktadır. Çocuğun var olan hayal gücünü geliştiren çocuk edebiyatı kişinin kendisiyle ve çevresiyle barışık bir yaşam sürmesine katkı sağlamaktadır (Karatay, 2007).

Karatay (2007) çocuk edebiyatının işlevlerini; bilgilendirme, kendine güven duygusunu geliştirme, başarıya güdüleme, çocuğa hayatı tanıtmaya, sosyal duygusal gelişimi destekleme, öğrenmeye karşı olumlu tutum geliştirme, kişilik gelişimini destekleme, kitap okumayı sevdirmeye, kitapların eğlendirici ve bilgilendirici özelliklerini fark ettirerek okuma alışkanlığı kazandırma, görsel okuryazarlığı destekleme, çocuğa yaşama sevinci aşılamaya, çocuğun bilişsel ve duyuşsal gelişimine katkı sağlama, çocuğu araştırmaya ve incelemeye yöneltme olarak sıralamıştır.

Çocuklar gelişim süreçleri açısından bireysel farklılıklar gösterebilir. Fakat gelişim bir bütündür ve belli bir sırayı takip eder. Çocukluk döneminde sosyal duygusal gelişim, bilişsel gelişim, dil gelişimi büyük oranda kendini gösterir. Ve bu dönemde çocukların karşılaşacakları uyaranların niteliği ve çeşitliliği çok önemlidir. Bu dönemde çocukların hayatına giren çocuk edebiyatı ürünleri de çocukların çok yönlü gelişimine katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

İyi hazırlanmış bir çocuk edebiyatı ürünü bireyin ihtiyaçlarını doyurabilir. Çocuklar bu dönemde korunum kavramını kazanmadıkları için hayal dünyaları oldukça ilginçtir. Fantastik, sürükleyici, heyecan ve merak dolu hikayeler dinlemek isterler. İşte burada devreye giren çocuk edebiyatı ürünleri çocukların hayal dünyalarına girerek onları tatmin eder ve çeşitli bilgiler kazanmasına vesile olur (Güleç & Geçgel, 2012).

Hangi yaşta olursa olsun çocuklara okunacak, anlatılacak kısacası çocuklara hitap eden çocuk edebiyatı ürünleri neşe vermeli ve zihni beslemelidir. Duyduğu şeylere ilgisi yüksek olan çocuklar için bu tür ürünler zevk vericidir. Bu durum çocukta ilgi uyandırır ve çocukların dikkat seviyesini yükselterek zihinsel gelişimine katkıda bulunur (Zengin & Zengin, 2009).

Çocuk edebiyatı ürünleri oluşturulurken sözsüz edebiyat ürünlerinden ve halk kaynaklarından yararlanılması gerektiğini belirten Özcan (2008), sanat dallarından milli

kaynaklardan yararlanıldığı sürece çocuk edebiyatının da amacını oluşturan milli bilinci uyandırma, kültürel değerleri aktarabilme ve çocukta milli kimlik oluşturabilme amaçlarına daha kolay ulaşılabileceğini ifade etmektedir.

İnsanlar doğar doğmaz çevreyle etkileşim süreçleri başlar. Bebekler ilk iletişimini annesiyle kurar. Zamanla dilini öğrenir ve etkileşime girdiği insan sayısı da artar. Bu sayede kendini toplumun bir parçası olarak görür. Yaşadığı toplumun ihtiyaçlarını özelliklerini çocuk edebiyatı sayesinde benimseyen çocuk kendini topluma ait hisseder ve en önemli ihtiyaçlarından biri olan ait olma ve güvenlik ihtiyacını karşılar (Sever, 2019).

İnsanlar bir arada yaşarlar ve bu birlikteliğin gerektirdiği belirli sorumluluklar vardır. Çocuklarda bu bilinci oluşturmak ise yetişkinlerin temel sorumlulukları arasında yer alır. Çünkü her birey toplumdan etkilenir ve aynı zamanda her birey toplumu etkiler.

Toplumun kültürel yapısının bireydeki önemini, anne kucağının çocuk için taşıdığı önemle kıyaslayarak vurgulayan Güleriyüz (2002), çocuk edebiyatı ürünlerinin toplumsal yapıyı biçimlendiren, çocuklarda milli bilinci uyandıran, bireyin içinde bulunduğu topluma karşı koruyucu ve geliştirici tutum sergilemesine katkıda bulunan ürünler olduğunu belirtmekte ve bu özelliklerle çocuk edebiyatının toplumsal işlevine dikkat çekmektedir.

Bireyin kişiliğini oluşturan temel taşlardan biride kültürel değerleridir. Kültürel değerlerle ilişkili olan bir topluma ait olma duygusu çocuğun kendini güvende hissetmesini sağlar. Kendi kültürünü tanıyan, bilen ve kültürünü özümseyen çocuk dünya içindeki konumunu daha iyi değerlendirebilir ve daha sağlıklı bir kişilik geliştirebilir. Sağlıklı ilişkiler kurabilir ve geleceğe dönük daha sağlam adımlar atabilir (Barış & Ece, 2015).

Çocuk edebiyatı kendi içerisinde onlarca çeşit barındırır. Ve temelde bu ürünlerin amaçları ortaktır. Çocuğa göre hazırlanan bu edebiyat ürünleri çocukların çok yönlü gelişimlerini desteklemeyi, tüm yönleriyle onları sağlıklı bir birey olarak yetiştirmeyi amaçlar. Ait olduğu toplumun değerlerinin farkında olan, çevresiyle sağlıklı ilişkiler kurabilen erdemli bireylerin yetiştirilmesinde değerler eğitiminin önemli bir yeri vardır. Bu eğitim disiplinler arası bir alan olarak nitelendirilebilir.

Değer kazandırma sürecinde çocuk edebiyatının yeri ve önemi büyüktür. Sever'e (2019) göre edebiyat yapıtları içinde barındırdığı kahramanlar aracılığıyla çocuklara doğa sevgisi kazandırır. Ailesini ve çevresini tanıtır, yakın çevresinden modeller sunarak, hoşgörölü, demokratik, sorumluluk sahibi, canlıları koruyan seven, yardımsever bireyler olarak yetişmesine zemin hazırlar.

Son dönemlerde çocuk edebiyatı yazarları bakış açılarını değiştirmişler, eserlerinde biçim ve içerik yönünden değişiklikler yapmışlardır. Modern bakış açısıyla oluşturulan bu değişimin en temel sebebi ise çocukta estetik tavır meydana getirme eğilimidir. Çocuk edebiyatının estetik bir boyutu olduğunun farkında olan yazarlar oluşturdukları eserlerle, çocukların güzellik, beğeni ve haz duyma işlevlerini yerine getireceklerdir. Estetik bakış açısına sahip çocukların sanata verdiği önemde artar. Sanatın verdiği hazzın farkında olan bireyler çeşitli sanat aktivitelerine katılırlar. Sosyalleşme sürecini olumlu anlamda etkileyen sanat çocukta empatik düşünme becerisinin de gelişmesine katkı sağlar (Arıcı, 2018).

Empatik düşünme becerisini eş duyum yeteneği olarak tanımlayan (Nas, 2004), çocuk edebiyatı sayesinde çocuğun kendini bir başkasının yerine koyabildiğini, olaylara onun gözünden bakabildiğini, iletişim sürecinde aktif dinleyen rolüne sahip olduğunu ve sözsüz iletişim becerilerini de süreç içerisinde etkili bir şekilde kullandığını ifade etmektedir.

Çocukların zengin hayal dünyası, bizlere birçok şey ifade etmektedir. Çocuklar bizim göremediklerimizi görebilir, düşünemediklerimizi düşünebilir ve hissedemediklerimizi hissedebilir. Çocuklar uyarıcılara açıktır. Bu uyarıcılarla dolu dünyasında sadece kendini yakın hissettiği şeylere yönelir. İşte çocuğun yöneldiği kaynaklardan biride çocuk edebiyatı ürünleridir. Çocuk edebiyatı ürünleri, çocuğun çok yönlü gelişimine olumlu yönde katkı sağlayarak, çocuğun ruhuna güzellikler katabilecek niteliğe sahiptir (Şahin vd., 2007).

Bu güzellikler doğrultusunda çocuk estetik kaygı kazanacak, kendine özgü bakış açısı geliştirecek ve çevresindeki düzensizliklerden rahatsızlık duyacaktır. Sorumluluk sahibi bireyler olarak yetiştirilen çocuklar, hayatı, çevreyi sorgulayacak ve olumsuzluklara çözüm yolları arayacaktır (Arıcı, 2018).

Yalçın ve Aytaş (2005), iyi olarak nitelendirilen bir çocuk edebiyatının sadece ahlaki ve eğitici değer yargıları içermediğini belirtmiş ve bu çıkarımına ek olarak söz konusu çocuk edebiyatının edebi bir değer taşıması gerektiğini belirtmiştir. Çocuk için doğrudan bir zevk ve oyun aracı olan edebi ürünler, çocuğun yaratıcılığını geliştirir ve onu farklı dünyalara sürükler.

Çocuğun yaratıcılığını destekleyen çocuk edebiyatı ürünleri bunu yaparken sadece dil gelişimini etkilemez aynı zamanda bilişsel gelişimi de katkı sağlar. Şahin ve diğerlerine (2007) göre, edebiyat çocuğun zekasını kullanabilme yeteneğini, problem çözme becerisini, karşılaştırma, eşleştirme gibi beyin faaliyetlerini destekleyecek bir unsurdur. Zihinsel gelişimi hızlandıran çocuk edebiyatı aynı zamanda çocuğun somut düşünmeden soyut düşünceye geçişinde de çocuğa örnekler sunarak kolaylık sağlamaktadır.

Yaratıcılığı, bir şeyi oluşturmaya yönlendiren varsayımsal güç olarak tanımlayan Gülleryüz'e (2002) göre çocuğa sunulan mutlak doğrular, tek ve bir gerçeğin olduğu gibi öznel yaklaşımlar, tartışılmaya kapalı kesin değer yargıları çocuğun yaratıcı ve eleştirel gücünü azaltabilir, hatta yok edebilir. Bu nedenle çocuklara yönelik hazırlanan eserlerde ele alınan olaylar neden sonuç ilişkisi içinde verilmeli, esnek bir anlatım söz konusu olmalıdır.

Çocuklara masal terapi, psikodrama uygulamaları yapılabilir. Aynı zamanda yapılan bu çalışmalarla çocuk aktif bir şekilde oyunlara katılır, çocuğun konuşma ve dinleme becerisi gelişir. Çocuğun sosyal olarak olgunlaşmasına imkan veren edebiyat ürünlerinin, aynı zamanda duygusal, bilişsel ve fiziksel gelişiminde istenilen yönde değişikliklere sebep olur (Korzenszky, 2015).

Çocuk şiirlerinde kullanılan ritim ve ahenk çocukların şiirleri ezberlemelerini kolaylaştırır. Çocuk bu motiflerden ve akıcılıktan esinlenir. Arkadaşlarıyla konuşurken veya oyun oynarken kendine özgü kelime tekrarlarına dayanan şiirler üretebilir. Ürettikçe mutlu olan çocuğun yaratıcı düşünme becerisi de artar (Karatay, 2007).

Çocukların, tam anlamıyla okuma becerisine sahip olabilmeleri ve okuduklarını anlayabilmeleri için gerçek olaylarla karşılaşması ve tecrübeler edinmesi gerekir. Bu süreçte oyun ve drama çalışmalarında kullanılan çocuk edebiyatı metinleri, sadece bilgiyi alan değil, bilgiyi üreten ve işleyen, olaylar ve kavramlar arasında ilişki kurabilen bireylerin yetiştirilmesine yardımcı olur (Aykaç & İlhan, 2014).

Yılar'a (2018) göre çocukların küçük yaşlarda nitelikli edebi ürünlerle tanıştırılması aslında çocuğun, toplumsal ilişkilerine ilk adımı atması, görselliğin ve dilin büyüğü, güzel ve güçlü dünyasını tanıması demektir. Bu süreç düşüncenin gelişmesinin yanı sıra duyguların eğitilmesine de katkı sağlar.

Ninniler, masallar, hikâyeler çocukların dinleme yeteneklerini geliştirir. Okul öncesi dönemde kullanılan bu ürünler çocukların çeşitli çalışmalara katılmasına olanak sağlar. Çocuğu hayata hazırlayan edebiyat ürünleri ailelerin çocuklarına anlatamadığı, onlara sözünü geçiremediği ve doğru olan davranışları etkili bir şekilde ifade edemediği durumlarda ailelerin imdadına yetişir. Ailelerle birlikte çocuğun hayatına giren edebi ürünler onları hayata hazırlar. Planlı olmayı öğretir. Özellikle belirli bir düzene göre hazırlanan masallar ve hikayeler çocuklarda plan ve düzen kavramlarına karşı bir farkındalık oluşturur. Kullanılan kelimeler ise söz dağarcığını geliştirir (Arıcı, 2018).

Çocuk edebiyatı ürünleriyle içli dışlı olan, okuma alışkanlığı kazanmış çocuklar eğitim hayatlarında daha başarılı olur. Çünkü zamanla bu çocukların sözcük dağarcığı gelişir ve algılama gücü artar (Nas, 2004).

Çocuklar için hazırlanan eserlerin temel amaçlarından birisi de dinleme becerisi kazandırmaktır. Bu amaçla hazırlanan eserlerde çocuğun dikkat süreleri göz ardı edilmemelidir. Çocukların hayatında tartışmasız değeri fazla olan çocuk edebiyatı, ana dili öğretiminde de mühim bir yere sahiptir (Temizyürek vd., 2016).

Çocuk edebiyatı, çocuğun birtakım ihtiyaçlarının giderilmesinde de önemli bir rol üstlenmektedir. İhtiyaç kavramını, bireyin çevresine uyum sağlayabilmesi için gerekli şart olarak tanımlayan Temizyürek vd. (2016), çocuk ruhunun ihtiyaçlarının karşılanması gerekliliğine vurgu yapmaktadır. Çocukların ihtiyaçlarının doyurulmaması topluma adapte olma sürecini de olumsuz etkiler. Bu sürecin verimli bir şekilde geçirilmesi, çocuk edebiyatının amaçlarından birisidir.

Çocuk edebiyatı, çocukların sorumluluk sahibi bireyler olarak yetişmesinde, hayatlarında başarılı olabilmelerinde ve dünyada millet olarak yaşamlarını devam ettirebilmelerinde önemli bir role sahiptir. Bu rol unutulmamalıdır (Arıcı, 2018).

Okul Öncesi Dönem Dil Gelişimi ve Çocuk Edebiyatı

Dil gelişimi bireylerin birbirlerine düşüncelerini, isteklerini iletebilmenin yanı sıra bireylerin düşüncelerini düzenleyebilmelerine ve duygularını karşı tarafa yansıtabilmelerine olanak sağlar. Dil gelişimi, dinleme, konuşma ve okuma becerilerinin yanı sıra; muhakeme, planlama, çözümleme gibi bilişsel süreçleri de içermektedir (Güleç & Geçgel, 2012).

Bebekler dünyaya geldiği andan itibaren uyarıcılara karşı açık bir hale gelir. Çevresinde gördükleri nesneleri, işittikleri sesleri, tatları, kokuları beyinde algılamaya başlar. Çocuk ne kadar nitelikli uyarıcı ile karşılaşarsa beyni o oranda gelişir (Temizyürek vd., 2016). Bilişsel gelişime paralel olarak gelişen dil becerileri de bu dönemde nitelikli çocuk edebiyatı ürünlerini kullanmanın gerekliliğini gösterir.

Çocuklar kullandıkları dil sayesinde kendilerini ifade edebilir, isteklerini, arzularını karşı tarafa ifade edebilir. Dil gelişimiyle beraber çocuklar dinleme, konuşma becerileri de kazanır. Birbirini dinleyebilen, ifadelerini net bir şekilde ifade edebilen çocuklar sağlıklı ilişkiler geliştirebilir. Ben merkezci anlayışın hakim olduğu dönemde kullanılan dil çocuğu bencillikten uzaklaştırır.

Güleç ve Geçgel'e (2012) göre dil çocuğun egosuyla arasına mesafe koyan, onu sosyalleştiren, davranışlarını adım adım düzenleyen ve çocuğa kendini güvende hissettiren bir davranıştır.

Çocuklar çevrelerini inceler ve gördükleri nesnelerin, araçların isimlerini öğrenmek ister. Burada amaç gereksinimlerini karşılayabilmektir. Ardından öğrendikleri kelimelerle cümleler oluşturmaya başlarlar. Dil gelişimi aslında çocukların çevreleriyle girdikleri etkileşim sonucu öğrendikleri kelimeleri kullanarak kendilerini ifade edebilme yeteneğidir (Güleryüz, 2002).

Dil gelişiminde en büyük görevlerde biri de yetişkinlere düşmektedir. Çünkü dil becerisi çocukla ilgilenildiği oranda artar ve gelişir. Çocuğun yetişkin ile kurduğu iletişimin nitelik ve yoğunluğu oldukça önemlidir (Zengin & Zengin, 2009).

Çocukluk döneminin zeka gelişimi açısından çok önemli bir dönem olduğunu belirten Nas (2004), bu dönemde çocuğun öğrenme tutkusuyla hareket ettiğini ve oyununda en doğal öğrenme aracı olduğunu belirtmektedir. Oyun sürecinde istenilen amaca ulaşılmasında ise sağlıklı iletişim kurabilmenin gerekliliği söz konusudur. Nas'a (2004) göre bireyin iletişim becerisi, dili kullanma becerisiyle açıklanabilir. Bu beceriler birbirinden bağımsız değil, birbirini destekler niteliktedir.

Konuşma becerisi kazanmış bireyler, insanlarla daha nitelikli ve sağlıklı iletişim kurabilecek ve hayatlarında olumlu değişimler meydana getirecektir (Aykaç & İlhan, 2014).

Konuşulan konuların, okunan hikâyelerin, anlatılan olayların çocuğun düzeyine uygun olması gerekir. Oyunla öğrenen bu dönem çocukları için, dikkatle dinlemesini gerektirecek oyunlar kullanılmalıdır. Çocuklar, şarkılar, şiirler, tekerlemeler söylemeli ve bu konuda cesaretlendirilmelidir (Nas, 2004). Çocuklar okunan bir şiirin devamını tahmin ederken veya bir öykünün bilinen cümlelerini tamamlarken çok büyük zevk alırlar (Yılar, 2015).

Yenidoğan dönemi.

Bu dönem ağlama seslerin yoğun olarak duyulduğu ilk iki aylık dönemi kapsamaktadır (Temizyürek vd., 2016). Bu dönemde çocuk henüz kitapla tanışmamıştır. İlk iletişimini annesiyle kuran çocuk için bu dönemde sözlü edebiyat ürünlerinin kullanımı söz konusudur. Annesinin söylediği ninniler çocuğun ana diline dair aldığı ilk uyarılardır (Yılar, 2015).

Cıvıldaama dönemi.

Bu dönemde çocuklar çıkardıkları sesleri fark etmeye, duydukları seslerin ayrımını yapmaya ve tekrarlamaya çalışır. Konuşma becerilerinin ilk tecrübelerinin edinildiği bu dönemde çocuklar sabırla dinlenmelidir (Temizyürek vd., 2016).

Heceleme dönemi.

Bu dönemde çocuk dikkatini daha çok çevresine yoneltir. Heceler oluşturmaya çalışır. Hatta bazen kimi kelimeleri de söyleyebilir (Temizyürek vd., 2016).

Tek sözcük dönemi.

Çocuklar yakından uzağa ilkesine göre hareket ederek eşyaların isimlerini öğrenmeye ve söylemeye çalışır. 12-18 ay arasını kapsayan bu dönem tek sözcük dönemi olarak da adlandırılabilir (Temizyürek vd., 2016). Bu dönemde çocukla tanıştırılan kitaplar, sahip oldukları niteliklerle onların oyun ihtiyaçlarını gideren birer oyuncak gibidir. Kitaplar bu süreçte çocukların öğrendikleri kavramları pekiştirme, adlandırma ve kıyaslama gibi zihinsel süreçleri kapsayan bir rol üstlenir (Yılar, 2015).

İki sözcük dönemi.

18-24 aylık bu süreçte çocuklar için kelimeler arasındaki ilişkiler daha da belirginleşir (Temizyürek vd. 2016). Bu dönemde çocuğun temel ihtiyaçlarından biri olan oyun gereksinimini karşılayan kitaplar, sahip oldukları görsel ve dilsel niteliğiyle, çocukların görme, işitme, dokunma duyularına da hitap eder (Sever, 2019).

Cümleler dönemi.

2-3 yaş arasını kapsayan bu dönemde çocukta dilin kullanılması açısından büyük değişiklikler görülür. Dil bilgisi hataları oldukça fazladır. Daha az kelime kullanarak çok şey anlatmak isterler. 400 kelime öğrenebildiklerini söylemek mümkündür (Temizyürek vd., 2016). Bu dönemde daha hafif, taşınması kolay kitaplar çocuklara verilebilir. Kitaplarda çocuğun çevresinde karşılaştığı nesneleri kullanması daha etkili olur. Dönemin sonlarına doğru öykü ve masal kitapları tercih edilebilir. Bu dönem çocukları öykü anlatmaktan hoşlanırlar (Güleç & Geçgel, 2012).

Çocukların renkleri tanıdığı bu yaşlarda onlara kabartmalı ve renkli kitaplar verilebilir. Çocuklar, kitaplardaki görsellere odaklanarak hikaye dinleyebilirler (Arıcı, 2018).

3-4 yaş dönemi.

Çocuk ben merkezci bir düşünce yapısına sahiptir. Bunu konuşmalarına da yansıtır. Kendi kendine konuşurlar. Bu dönemde çocuklar sabırla dinlemeli ve konuşmalarına imkan verilmelidir (Temizyürek vd., 2016). Çocuğa doğru model olunursa, çocuk bu dönemde kitapların, resimlerini yetişkinlerle beraber inceleyebilir ve bu resimler hakkında yorum yapabilir (Yılar, 2015).

Bu dönemde kullanılan kitapların asıl amacı çocukların kavramları adlandırması ve bu kavramlar arasında ilişki kurmasını sağlamaktır. Bu dönemin sonlarına doğru çocuklara, sayıları, harfleri tanıtmak amacıyla kitaplar verilebilir. Çocuk kitaplarda yer alan harfleri, sayıları, kısa cümleleri gördükçe okumaya karşı da güdüsü artacaktır (Kıbrıs, 2010).

4-5 yaş dönemi.

Bir önceki dönem kadar belirleyici olmasa da ben merkezci konuşmanın devam ettiği görülmektedir. Çocuklar bu dönemde tekerlemelere aşırı ilgi gösterir (Temizyürek vd., 2016). Hayal gücünün sınırsız olduğu ve çocukların fantastik düşünmelerinin harekete geçtiği bu dönemde çocuklar, kahramanlarla özdeşim kurmaya başlar (Yılar, 2015).

Bu yaş grubuna sunulan kitaplar, olayları iyi kurgulanmış, nitelikli sözcüklerle yazılmış, çocuklara kazandırılması istenen temaları destekleyen özellikte olmalıdır. Sayfa sayısı az, kahraman ve olay bakımından yalın kitaplar tercih edilmelidir (Kıbrıs, 2010).

5-6 yaş dönemi.

Çocuklar sosyalleşmeye başladıkça ben merkezci dilden kurtulmaya başlar. Sürekli soru sorar ve olaylar arasında neden- sonuç bağı kurmaya çalışır. Karşılaştırmalar yaparak, zıtlıkların farkına varır (Temizyürek vd., 2016). Çocuklar bu dönemde yaratıcılıklarını kullanarak hayal dünyalarını yansıtan öyküler oluşturur. Çocukların öykü oluşturma çabalarına destek verilmelidir (Güleç & Geçgel, 2012).

Hayvan ve çocuk karakterlerini yakından seven ve tanıyan okul öncesi dönem çocukları için, bu tür masal kitapları tercih edilmelidir. Çocuklar bu kitaplarda kendilerini bulacak ve kitaplara karşı olumlu yargılar oluşturacaktır. Yine bu dönemde ses benzerliklerinin farkına varan çocuklar için, tekerlemeler, şiirler, türküler, bilmece de kullanılması gereken çocuk edebiyatı ürünleri arasında yer almaktadır. Çocuklar bu dönemde nitelikli ürünlerle karşı karşıya getirilmelidir (Kıbrıs, 2010).

Çocuğun doğar doğmaz çıkardığı sesi dil gelişiminin başlangıcı olarak kabul edilir. Doğuştan dil mekanizması ile dünyaya gelen çocuk çevresinin de katkılarıyla hızlıca dilini öğrenir. Alıcı dil becerilerini geliştiren çocuk okul çağına geldiğinde kendini ifade edebilme becerisi kazanır (Temizyürek vd., 2016)

Ana dil öğretimi olarak adlandırılan bu süreçte dört temel kavramı ele alan Temizyürek vd. (2016), öğretim ve eğitim sürecinin de bu beceriler üzerine inşa edildiğini belirtmektedir.

Bu beceriler; okuma, konuşma, dinleme ve yazmadır. Bu beceriler birbirine bağlı olarak gelişir. Çocuğun anlama becerisinin temelinde, dinleyerek öğrenme vardır. Bu sebeple çocuk için öykü ve masal dinlemek çok önemlidir. Ritim ve ezgiler üzerine kurulu masallar, şiirler, hikayeler özenle seçilmeli; anlatım sırasında vurgu ve telaffuza dikkat edilmelidir (Temizyürek vd., 2016).

Çocukların kendilerini ifade edebilmeleri sözcük dağarcıklarını genişletmelerine bağlıdır. Öğretme sürecinde yer alan tüm etkinlikler aslında birer iletişim etkinliğidir. Çocukların çok yönlü gelişiminde ve ana dil ediniminde çocuk edebiyatı ürünlerinin önemli bir yeri vardır (Aykaç & İlhan, 2014). Çocuk edebiyatı ürünleri kullanarak yapılan etkinliklerle bu beceriler devamlı geliştirilir (Güleryüz, 2002).

Çocuk edebiyatı ürünleri, çocuğun dil gelişimine katkıda bulunur, ifade edici dil becerilerini destekler ve kelime dağarcığını zenginleştirir. Anaokulu ve ilkokul çağında çocuklar kısa cümleler kurarak konuşurlar ve bu konuşmalar onlar için birer eğlencedir. Şiirleri, şarkıları, tekrar etmekken, benzer sesler çıkarmaktan ve hayali hikayeler dinleyip anlatmaktan oldukça hoşlanırlar (Yalçın & Aytaş, 2005).

Çocuk ve Kitap

Kitap icat edildiği andan itibaren insanların hayatının vazgeçilmezi haline gelmiştir (Eyüp, 2016). İnsanlar öğrenmek, bilmek, düşünmek, araştırmak isterler. Bilmek ve anlamak bireylerin temel ihtiyaçları arasında yer almaktadır. Merak ve keşfetme duygularıyla yaşayan insanların kitaplar her zaman en yakın arkadaşı olmuştur.

Günümüzde sürekli konuşulan ve gündemden düşmeyen kitap okuma alışkanlığının düşük olması ve kitaplara karşı ilginin az olması araştırmacıları insan hayatının en kritik dönemi olarak bilinen okul öncesi döneme yönlendirmektedir.

Küçük yaşlarda kitapla tanıştırılan çocuklar için kitabın her zaman ayrı yeri ve önemi vardır. Kitaplar sadece okuma yazma bilen kişilerin kullandığı faydalandığı bir kaynak

değildir. İlkokul çağına gelmemiş çocuklar için üretilen farklı özelliklere sahip birçok nitelikli ürün bulunmaktadır. Güleç ve Geçgel (2012), bu dönemde kullanılan kitapları belirgin özelliklerine göre aşağıdaki gibi sınıflandırmıştır.

Basit bir yapıya sahip olan ABC kitapları çocukların dış dünyayı tanınmasında ve keşfetmesinde birer araç olarak kullanılmaktadır. Çocuklar bir yaşından itibaren tanıdık nesneleri, yüzleri, formları ayırt edebilirler. Bu açıdan basit ve belirgin objelerin kullanıldığı ABC kitapları çocuklar için oldukça faydalıdır.

Çocuklara sayıları tanıtmak amacıyla yapılan, sayılara nesnelerle beraber yer veren, küme ve grup gibi kavramlardan da bahseden kitaplar sayı kitapları olarak adlandırılmaktadır. Çocuklarda matematik dersine karşı olumlu tutum geliştirmede bu kitapların olumlu etkisi olduğu söylenebilir. Hem ABC hem de sayı kitaplarında kullanılan resimlerle metinler uyumlu olmalıdır.

Resimli kitaplarda ise anlatılmak istenen hikâyede yazılardan çok resimlere yer verilmektedir. Sözcükler resimlere eklenir, resimleri yorumlar. Resim ve yazının bir arada olma zorunluluğu yoktur. Yazısız resimlerde kitaplarda kullanılabilir. Bu tür kitaplar çocuklara çevrelerinin bir parçası olduğunu fark ettirir. Çocukların hem kendi çevrelerini hem de başka çevreleri tanımalarına yardımcı olur.

Öğretmeyi hedef olarak belirleyen kavram kitapları, çocuklara hem görsel hem de yazı olanağı sunarak kavramların daha net anlaşılmasında yardımcı olur. Olayları sırasına göre açıklama, sayılar arasındaki ilişkileri fark ettirme, sebep sonuç ilişkilerini algılamaya yardımcı olma işlevlerine sahip kavram kitapları bu dönemde sıklıkla tercih edilmektedir.

Bu kitaplar olaylar ve nesneler arasındaki benzerlik ve farklılıklara da dikkat çekerek çocuklarda karşılaştırma becerisinin gelişiminde rol oynar. Kavram kitapları okuyucuyu sıkıkmamalı, basitten zora, bilinenden bilinmeyene ilkeleri doğrultusunda konu veya resimlerini sunmalıdır.

Kitapların İşlevleri

Çocuklar hareketli, neşe dolu, merak ve keşfetme duygularıyla hareket eden canlılardır. Sürekli soru sorar, yeni şeyler öğrenmek, oynamak ve eğlenceli zaman geçirmek isterler. Bu dönemde çocukların vazgeçilmezi olan kitaplar hem biçimsel yapısıyla hem de içerik özellikleriyle çocukların ruhsal, bedensel ihtiyaçlarını karşılayarak onların bilişsel ve algısal gelişimine katkı sağlar. Çocukların çevresinde olup bitenlere karşı duyarlılık kazanmasını sağlayan çocuk kitapları, eleştirel düşünme becerisinin de alt yapısını oluşturur.

Kitapların bu işlevlerini yerine getirebilmesi için belirli niteliklere sahip olması gerekir (Sever, 2019).

Nas'a (2004) göre kitaplar çocukların algılama gücünü artırır. Çocuk kitabın nasıl kullanılması gerektiğini öğrenir. Dinlemekten zevk alan çocuk dinlediklerini, gördüklerini anlatır, anlattıkça konuşma becerisi gelişir ve aynı zamanda sözcük dağarcığı genişler.

Yetişkinler evde geçirdikleri zaman diliminde kitaplar aracılığıyla çocukla kurdukları iletişimin niteliğini arttırabilir. Bu birliktelik çocuğun aileyle olan duygusal bağını güçlendirir, çocukla yetişkin arasında ruhsal ve mantıksal olarak yakınlık kurulmasını sağlar (Nas, 2004).

Okul öncesi dönemde de yetişkinler tarafından okunan kitaplar fiziksel ve duygusal bir yakınlık oluşmasına zemin hazırlar. Çocuklar kitaplardaki görsellerden faydalanarak yeni nesneleri tanır ve öğrenir (Sever, 2019).

İnsanlar yaparak yaşayarak öğrenir. Kişinin bire bir yaşantılar yoluyla öğrendiği bilgiler daha kalıcı olur. Fakat her şeyi doğrudan deneyimleme imkanımız her zaman olmayabilir. İşte böyle durumlarda kitaplar devreye girer. Çocukları rengarenk dünyalara alıp götürür, onlara yeni ufuklar açar. Yeni yerler, insanlar tanıtır. İlginç detaylara tanıklık eden çocuklar her kitapta kendine ait bir yer bulabilir. Çocuklar kitaplarla sadece hayal dünyasını genişletmekle kalmaz aynı zamanda zorluklarla nasıl mücadele edeceğini de öğrenir.

Sever (2019), sanatçı bakış açısıyla hazırlanan kitapların çocukların gerçek hayatlarında karşılaşacakları sorunlara nasıl tepki vermeleri gerektiğini örneklendiren kaynaklar olduğunu ifade etmektedir. Bu kitaplar çocukların hayat sahasını genişletir onlara farklı çevrelerden fazlaca örnekler sunar.

İleriki yaşlarda yapılan sesli okuma uygulamalarında çocukların anlamlı ve hızlı okumaları oldukça önemlidir. Küçük yaşlarda masallar, hikayeler, şiirler okunan ve kendisinden de anlatmaya yönelik etkinlikler yapılması istenen çocuklar anlamlı okuma bakımından daha avantajlıdır. Bu çocuklar belirli bir okuma zevkine ve aşinalığına sahiptir (Nas, 2004).

Bilişsel gelişim açısından bakıldığında kitaplar, çocukların farklı düşünme becerilerini geliştirebilmesi için uygun bir araçtır. Çocuklar resimleri ilgiyle gözlemler, kitaplarda yer alan nesneleri, olayları karşılaştırır ve sınıflandırır. Kitaplarla ilgili sorulara cevap verebilirler (Güleç & Geçgel, 2012).

Dilidüzgün'e (1996) göre çocuk edebiyatı ürünleri çocukça yazılmış metinler değildir, aksine çocuk gerçekliğini işleyen çocuğun dünyasına girebilen metinlerden oluşur. Çocuk

kitapları bir nevi sanat eğitimi aracı olarak görülebilir. Çünkü bu dönemde çocuk, kitapları sayesinde ilk sanatsal deneyimlerini kazanır; bu nedenle kitapların belirli bir oranda kaliteli estetik niteliğe sahip olması gerekir.

Çocuklarda estetik gelişim, çevresinde, tabiatı ve sanatta var olan güzellikleri fark edebilme ve bu güzelliklere karşı olan duyarlılığı artırabilme olarak tanımlanmaktadır (Güleç & Geçgel, 2012). Sanatın iki temel işlevi vardır. Bunlar; bireysel işlev ve toplumsal işlevdir. Sanatın bu işlevlerinden faydalanabilmek için estetik bakış açısına sahip bireylere ihtiyaç vardır. Bir bireyin sanatçı bakış açısına sahip olmasının temelleri ise okul öncesi dönemde atılmaktadır. Bu dönemde sanatçı bakış açısıyla hazırlanmış edebiyat ürünleriyle tanışan çocuklar, eserlerde kullanılan sözcükler, kelimeler ve görseller aracılığıyla estetik bakışı açısı kazanabilme yolunda ilk adımlarını atmış olurlar (Sever, 2019).

Çocuk kitapları çocuğa uygun olmalı, sahip olduğu niteliklerle çocuğun kültürel gelişimine düş gücünün artmasına ve okuma alışkanlığı kazanmasına katkı sağlamalıdır. Çocuk gerçekçiliği göz ardı edilerek yazılan kitaplar tek yönlüdür; çocuğun farklı bakış açıları oluşturmalarını engeller, çocukların sorunlarla mücadele edebilme gücünü azaltır ve çocuklara yeni ufuklar açamaz (Dilidüzgün, 1996).

Sonuç olarak, çocukların küçükken kitaplarla kurdukları ilişki ilerleyen yaşlarda kitap sevgisi ve okuma alışkanlığı kazanma açısından önemli hatta en belirleyici faktörlerden birisidir (Yılar, 2015).

Çocuklara Okuma Alışkanlığı Kazandırma Süreci

Okuma hem okulda hem de yaşamda vazgeçilmez bir öğrenme aracıdır. Bütün derslerin temelinde okuma vardır. Okumadan kastedilen ise kişinin okuduğunu doğru ve tam anlayabilmesidir. Okuduğunu anlamayan bir öğrenci yanlış bilgilerle kendini meşgul eder ve birçok kaynaktan yararlanamaz. Aksine okuyabilen öğrencilerin çözümleme, yaratma ve meta bilişsel düşünme becerileri daha fazla gelişir (Nas, 2004).

Okuma bireyi hedefe ulaştırır. Kişinin okuma becerilerini geliştirmesi aynı zamanda zihinsel gücünü de geliştirmesidir. İnsanlar beyin kapasitelerinin küçük bir kısmını kullanmaktadır. Kullanılmayan kısım yaklaşık beynin yüzde doksanlık bir bölümüdür. Bireyin okuma becerisini geliştirmesinin temel amacı beyin kapasitesini arttırmaktır. Kitap okumayı alışkanlık haline getirmenin en etkili yolu da kişinin kitabı değerli bir varlık olarak görmesidir (Güleryüz, 2002).

Teknoloji çağında yaşadığımızı ve bilimin ilerleme hızının oldukça fazla olduğunu belirten Özözen (2014), bu çağda yapılması gereken en önemli şeyin kitap okuma alışkanlığı

kazanmak olduğunu belirtmekte ve kitap okuma oranının toplumların gelişmişlik düzeyi ile doğru orantılı olduğunu vurgulamaktadır.

Güleç ve Geçgel (2012), Türkiye’de okuma alışkanlığının istenilen düzeyde olmadığını ifade etmektedir. Ayrıca bu alışkanlığın çocukluk çağında kazanıldığını etkisini ise ilerleyen dönemlerde gösterdiğini ifade etmekte ve okuma alışkanlığı konusunda en büyük sorumluluğun önce ailelere daha sonra da eğitimcilere düştüğüne dikkat çekmektedir.

Okuma alışkanlığının kazanıldığının en büyük göstergesinin kitap okumaktan zevk almak olduğunu belirten Tanju (2010), bu alışkanlığın bir gereksinim olduğunu, sürekli ve düzenli bir şekilde gerçekleştirilmesi gerektiğini ifade etmektedir. Çocuğun başta bilişsel ve sözel olmak üzere tüm gelişim alanlarını etkileyen okumanın, alışkanlık haline dönüşmesinde birçok etken vardır. Bu etkenlerin başında aileler, öğretmenler ve çevre yer almaktadır (Tanju, 2010).

Bebğin annesinden dinlediği ezgiler, aile ortamındaki konuşmalar, resimli hikayeler ve çeşitli çocuk edebiyatı yayınları, çocuğun okuma becerisine ve dil edinimine katkı sağlar (Göçer, 2010).

İnsan yaşamı için büyük anlam taşıyan kitapların kişinin hayatına erken girmesi oldukça önemlidir. Bir insanın bir şeye alışabilmesi ve sevebilmesi için o şeyle yakın temas kurması ve zaman geçirmesi gerekir. Bu sebeple gelişimin hızlı olduğu ve insan kişiliğinin temellerinin atıldığı okul öncesi dönemde çocukların kitapla tanıştırmak çok anlamlıdır (Eyüp, 2016). Aileler çocuklarına kaliteli uyarıcılar seçmek ve sunmak mecburiyetindedir (Temizyürek vd., 2016).

Bebekler genellikle, hafif, hareketli, canlı nesnelere ilgi duyarlar. Anneler bebeklerine masallar anlatabilir, ninniler söyleyebilirler. 1-2 yaşında ise ellerine çeşitli kitaplar verilerek okuma alışkanlığının temelleri atılabilir (Arıcı, 2018).

Çocukların kitapla tanışması için okuma yazma bilme gibi bir zorunluluğu yoktur. Ailelerin çocuklarının yanında kitap okuması onların dikkatini çekecek ve zaten etrafındaki nesnelere karşı merakı yüksek olan bebekler kitaplara dokunmak isteyecek hatta ağızlarına götürmeye çalışacaklardır. Bebeklik döneminde yaşadığı bu tecrübeyle beraber yaşına giren çocukların eline kitaplar verilmelidir. Çocuk kitaplardaki resimleri büyük bir heyecanla inceler, resimlerine dokunur ve onları hissetmeye çalışır. Çocuklar kitapları taşıyabilmek için sayfalarını çevirmeye çalışabilir. Bu dönemde seçilen kitapların dış görünümü oldukça önemlidir. Bu nedenle çocuğa verilecek kitaplara dikkat edilmeli, aileler çeşitli etkinliklerle çocuğu okumaya teşvik etmelidir (Eyüp, 2016).

Çocukların kitaplara karşı ilgisi önce gazete ve dergi resimleri incelemekle başlar. Okuma bilmeyen çocuklara gelişim düzeylerine uygun bol resimli kitaplar sunmak altlarındaki yazıları okumak yetişkinlerin görevlerinden birisidir. Ebeveynler çocuklarının ihtiyaçlarını bilmeli ve bu ihtiyaçlar doğrultusunda onları kitaplarla tanıştırmalıdır (Güleç & Geçgel, 2012).

Çocuklara bir davranışı kazandırmanın en etkili yolu örnek olmaktır. Çocuklar sevdikleri insanlara benzemeye çalışır onları taklit eder. Anne baba okursa çocukta okumaya karşı hevesli olur. Aileler günlük okuma etkinlikleri yaparak çocuğa rol model olmalıdır (Nas, 2004).

Kıbrıs (2010), kitap okumayan çocuğun iştahsız bir çocuktan farkı olmadığını belirtmekte ve birtakım tavsiyelerde bulunmaktadır. Çocuklarla beraber okuma yapılırken aileler yüksek sesle kitap okumalı, gün içinde okumaya özel bir zaman ayırmalıdır. Düz bir okuma yerine hem süreci eğlenceli hale getirmek hem de çocuğun dikkatini hep yüksek tutmak için canlandırmalar yaparak okumalar etkinlikleri düzenlenebilir. Çocuklarla kitapçıya gidilmeli ve çocuğun kendi kitabını seçmesine izin verilmelidir.

Yılar (2015), evde çocuğa ait küçükte olsa bir kütüphane bulundurulmasını, günlük gazete, günlük çocuk dergileri gibi süreli yayınların takibi ile çocukların merak hissinin uyandırılmasını önermektedir. Aileler, kitap ile çocuk irtibatını kurmalı, çocuğun seviyesine uygun kitaplar seçmeye özen göstermelidir (Temizyürek vd., 2016).

Erken yaşlarda kitapla tanışan, kendine kitap okunan, ailesiyle birlikte kitapları inceleyen, sorular soran ve cevabını alan çocuklar, üretken ve istekli çocuklar olur. Bu konuda sorumluluk önce aileye daha sonra da okul öncesi eğitim kurumlarına düşmektedir. Hem evde hem de okulda mutlaka bir kütüphane bulunmalıdır. Çocuklar kitapçılara götürülmeli ve kitapları incelemesine müsaade edilmelidir. Çocuğun bulunduğu yaşa uygun kitaplar bilinmeli ve hem aileler hem de öğretmenler çocuklar için nitelikli kitapları seçebilmelidir (Nas, 2004).

Çocukların uyarıcıları her daim açıktır. Kitaplardaki görsellere bakan çocuklar kavramları hafızasına yerleştirir. Çocuğa göre hazırlanmış nitelikli edebiyat ürünleri, çocuğun kavram bilgisinin artmasına, duygu ve düşüncelerini ifade edebilmesine, iletişim becerileri kazanmasına, yaratıcı fikirler üretebilmesine, empatik düşünme becerisi kazanabilmesine ve estetik tecrübeler edinmesine olanak sağlar (Çer, 2016).

Çocuğun ilgilerini, gereksinimlerini bilmek eğitimcilere kolaylık sağlar. Belirli bir yaşa gelen çocuklar okullarda nitelikli edebiyat ürünleriyle tanıştırılırsa ilkokul döneminde de bilişsel, duygusal gelişimleri daha da iyi olacaktır (Celepoğlu, 2007).

Çocukları kitaplarla, okuma eylemiyle karşı karşıya getiren genellikle öğretmenlerdir. Ama en az onlar kadar bu sorumluluk anne ve babalara da düşmektedir. Temelleri ailede atılan kitap sevgisinin okul çağında alışkanlığa dönüşmesi daha kolay olacaktır. Çocuğun okuduğu yapıtlar onun yaşamında önemli bir etkiye sahiptir. Aileler çocukların sağlıklı bir şekilde gelişebilmesi için ne kadar önemliyse, kitaplarda çocuğun okuma alışkanlığı kazanabilmesinde de o kadar önemlidir. Özel günlerinde çocuklara hediye olarak kitaplar alınabilir, çocukla kitaplar hakkında sohbet edilebilir (Şahin vd., 2012).

Tüm bunlar aileyle çocuk arasındaki bağı güçlendirmenin yanı sıra çocuğa kitabı sevdirmenin ve kitap okuma alışkanlığı kazandırılmasının yolunu açar.

Çocuk Yayınlarında Bulunması Gereken Özellikler

Okul öncesi dönem çocuğun önce kendisinden başlayarak adım adım çevresini ve dünyayı gözlemlediği, tanımaya çalıştığı, keşfetmeye çabaladığı gelişiminin ise hızlı olduğu bir hayat dönemidir. Bu dönemde çocuğun hayatına giren kitaplar, çocukların hayal dünyasını geliştirmesine, çevresiyle olan ilişkilerini anlamlandırabilmesine imkân sağlayan nitelikli araçlardır. Bir çocuk kitabının nitelikli olabilmesi için, çocuğun yaşına uygun resimlere, çocuğun dikkatini çekecek kapak tasarımına, dayanıklı ve kaliteli kağıtlara; konu, tema, plan açısından ise çocuğun yaş dönemine uygun olarak hazırlanmış olması gerekir (Samur, 2018).

Çocuk yazınının etki alanı oldukça geniştir. Çocuk edebiyatı okuma alışkanlığı kazandırır, yazınsal duyarlılığı geliştirir, kişinin kimlik oluşturma sürecine yön verir. Yaşamının bir geçiş evresinde olan çocuklar bu ürünlerden faydalanarak bireysel ve kültürel gelişimine katkı sağlayabilir. Bu yüzden çocuğun gelişiminde çocuk edebiyatı ürünleri önemli bir role sahiptir (Dilidüzgün, 1996).

Ana dil eğitiminde tartışmasız büyük katkıları olan çocuk kitaplarının anlatım dili, plan, konu, tasarım bakımından bazı ilkelere göre hazırlanması gerekir. Ancak bu ilkeler doğrultusunda hazırlanan çocuk kitapları amacına ulaşabilirler. Nitelikli ürünlerin yazılmasında gerekli olan bu öğelerin çocuk yaşantılarına uygun ve sanatçı bakış açısıyla oluşturulması önemlidir (Maltepe, 2009).

Çocuğun yaşantılarına uygun hazırlanan kitaplar çocuğun içinde bulunduğu dönemin gelişimsel özelliklerine uygun hazırlanmalıdır. Bilişsel gelişim açısından bakıldığında çocuklar bu dönemde somut düşünce yapısına sahiptirler. Soyut düşünceyi ve korunumu henüz kazanmamış çocuklar için yapılan edebiyatın, çok daha özel ve titiz olması gerekir (Eyüp, 2016).

Sıradanmış gibi görünen çizgiler ve kelimeler usta yazarların elinde, çocuğa yeni dünyalar açan ve çocuğun hayatını bütünleyen, nitelikli çocuk edebiyatın ürünlerine dönüşür. İnsanların duyguları, istekleri, kitaplara taşınır. Ve çocukların duyguları insan gerçekliğiyle birleştirilerek onların karşısına çıkarılır (Sever, 2019).

Çocuğun toplumsallaşma sürecindeki sorumlulukları, yetişkinlerin dünyasındaki problemlerle içli dışlı olmaları, medyanın, teknolojinin akıl almaz bir biçimde gelişmesi çocuklar ile yetişkinler arasındaki etkileşimin artmasına sebep olmuştur. Kitaplarda da bu konulara daha fazla yer verilmeye başlanmıştır. Bu nedenle son zamanlarda kurgulanan kitapların asıl amacı çocuğun doğrudan iletişim kuramadığı, deneyimleyemediği yaşantıları, yazın yoluyla çocuğa aktarmaktır (Dilidüzgün, 1996).

Belirli bir yaş grubu için yazılan, yazıldığı hedef kitlenin gelişimsel özelliklerini dikkate alan çocuk edebiyatı ürünleri, yazarlarına sorumluluklar yüklemektedir (Çevik & Müldür, 2019). Çocuk edebiyatı ürünlerinde, biçim, üslup, dil bir yapbozun parçaları gibidir. Bütünü meydana getiren bu parçalardan birinde eksiklik olursa, bütünlük bozulur (Yılmaz, 2016).

Arıcı'ya (2018) göre kitaplar hazırlanırken dikkate alınan biçim ve içerik özellikleri belli bir dengeyi sağlamalıdır. Birbirinden bağımsız düşünilemeyen bu iki özellik birbirini tamamladığı sürece çocuk edebiyatı da amaçlarına ulaşmış olur. Her iki niteliğin temelinde de olması gereken çocuğa göreliktir. Bu ilke doğrultusunda yazılan eserler çocukların dil gelişimini, bilişsel gelişimini, kişilik ve sosyal gelişimini desteklemektedir.

Yazarlarda bu eserleri hazırlarken çocuğun gereksinimlerini, beklentilerini, gelişim düzeyini dikkate almalıdır. Okul öncesi dönemde kullanılan çocuk kitapları ilerleyen dönemlerde çocuğun okumaya karşı olan tutumunu da etkiler. Küçük yaşta güzel örneklerle karşılaşan bireyler zihinlerinde kitaplara iyi bir yer açar. Bu nedenle kitaplar çocukları farklı dünyalara götürebilmeli, ona model alacağı kahramanlar sunmalıdır (Arıcı, 2018).

Çocuk edebiyatı ürünleri sanatsal ve yazılı ürünlere yönelik çalışmaları kapsamaktadır. Bu durum ürünlerin niteliklerinin çok önemli olduğunu bize gösterir. Çocuk edebiyatı ürünlerinin işlevleri ve amacı göz önünde bulundurulmalıdır. Hedef kitleye uygun kaynaklar tercih edilmelidir (Güleryüz, 2002).

Çocuk edebiyatı ürünlerini; duyarlılıkla yazılmış, çocukların düzeylerine uygun şekilde kaleme alınmış metinlerin tümü şeklinde tanımlayan Karatay'a (2007) göre bu metinlerin alıcısı çocuktur. Önemli olan metinlerde dilin güzel kullanılması konunun çocuğun

zihinsel ve duyuşsal özelliklerine uygun olması ve kurgunun çocuğun dikkatini cezbedecek şekilde hazırlanmasıdır.

Yetişkinler için kullanılan kitapların çocuklara okunması onları çocuk edebiyatı ürünü yapmaz. Fakat çocuklar için hazırlanan kitaplardan sadece çocuklar değil, yetişkinlerde faydalanabilir.

Önemli olan söz konusu yapıtların çocuğa göre olmasıdır. Yani çocukça kelimeler kullanılması, gerçekçilikten tamamen uzak bir anlatım benimsenmesi değil çocuğun dünyasına girebilmesidir. Çocuklar kitaplardan kendine bir yer bulabilmeli, kitapların onları alıp sürüklediği dünyalarda kendini yabancı hissetmemelidir.

Çocuklar için yazılan, çocuklarla buluşturulan ve önceliği çocuk okurlar olan birçok kitabın biçim, dil ve kurgu yönünden çocuğu aştığı görülmektedir. Amacı, çocukta okuma alışkanlığı oluşturmak ve eleştirel okuma becerisinin temellerini atmak olan yazarlar, konunun boyutlarına dikkat etmeli ve okurun yaş gelişim özelliklerini dikkate almalıdır (Dilidüzgün, 1996).

İçeriğiyle tamamen çocuğa uygun hazırlanan kitaplar, biçimsel özellikleriyle de bu uyumu yakalamalı, dengeyi sağlamalıdır. Çocuklar çevresindeki nesnelere dokunarak özelliklerini keşfetmeye çalışır.

Duyularına hitap eden araçlara hep ilgi duyar ve onlara ulaşmak ister. Biçimsel olarak dayanıklı taşınması kolay, renkli dikkat çeken tasarıma sahip ürünler kullanılması kitapları amaçlarına ulaştırma konusunda onlara kolaylık sağlayacaktır.

Kitapların sevilmesi, okunması ve çocuklar tarafından benimsenmesi için biçimsel açıdan ve içerik açısından birtakım özelliklere sahip olması gerekir (Samur, 2018).

Biçimsel Özellikler

Yapılan kaliteli bir düzenleme, çocukların görsel okur yazarlığını geliştirir. Çocukların kendi estetik değerlerini oluşturmalarına ve yaratıcılıklarını ilerletmelerine yardımcı olur (Güleç ve Geçgel, 2012). Bu davranışların kazanılması kitabın dış özelliklerinin uygun bir şekilde hazırlanmasını zorunlu kılar (Güleryüz, 2002). Biçim özellikleri kitapların dış yapısını oluşturan unsurları kapsamaktadır. Bu unsurlar; boyut, kağıt, kapak, cilt, sayfa düzeni, harfler ve resimler sıralanabilir (Yılmaz, 2016).

Kitaplar çocukların dikkatini çekecek ve onları okumaya heveslendirecek şekilde tasarlanmalı, çocuklar kitaba verilen saygıyı biçimsel özelliklerine bakarak anlayabilmelidir (Sever, 2019).

Kitap sevgisinin kazanılmasında, kitapların fiziksel özelliklerinin katkısı oldukça fazladır. Çünkü çocuklar önce ellerine aldıkları kitabın dış görünümüne bakarlar (Nas, 2004). Kitap tasarımının önemli olduğuna dikkat çeken Arıcı (2018), çocuğun kitabı vitrinde görür görmez beğenmesinin ve bu kitabı almaya istekli olmasının biçimsel özelliklere bağlı olduğunu belirtmektedir.

Boyut.

Okul öncesi dönem için hazırlanan kitaplarda çeşitli boyut özelliklerine rastlanmaktadır. Minyatür kitapların yanı sıra çok büyük boy kitaplarda kullanılmaktadır. Fakat çocuklar genellikle büyük kapaklı kitapları tercih etmektedir. Çeşitli ebatlarda sunulan kitaplar çocuğun dikkatini çekebilir. Gelişim dönemleri açısından bakıldığında emekleme dönemindeki çocuklara genellikle küçük boy kitaplar verilmesi önerilir. Okul çağına geldikçe kitapların ebatları arttırılmalıdır (Güleç & Geçgel, 2012).

Kıbrıs (2010) ve Güleriyüz (2002) kitap ebatlarının A4 boyutunda (21x29) oranı olması yönünde ortak görüştedir.

Okul öncesi çocukların kullanacakları kitapların iki kucak büyüklüğünde olması gerekir. Hem okuyan hem de dinleyen kitabı rahatça görebilmeli ve kitaplar kolayca taşınabilmelidir (Temizyürek vd., 2016).

Kağıt.

Çocuklar kitaplara duyuşsal açıdan yaklaştıkları için kullanılan kitaplar çocuklara zevk vermelidir. Mat ve parlak olarak ikiye ayrılan kağıt türlerinden mat olanı tercih edilmelidir. Çünkü bu kağıt türünün yüzeyi donuktur ve ışığı yansıtmaz. Aksine parlak kağıt ise ışığı yansıttığından gözü yorabilir. Ve ekonomik değildir. Baskı açısından ise birinci tür yani ağır gramaja sahip kağıt kullanılmalıdır. İkinci hamur kağıt özellikle baskının ve renklerin düzgün çıkmasını engeller (Güleç & Geçgel, 2012).

Kıbrıs (2010) ve Nas (2004), yaprakların kopmaması ve kolay açılabilmesi için dikiş kullanılmasını ve birinci hamur kağıtların tercih edilmesi gerektiğini belirtmektedir.

Kapak.

Hangi yaş grubuna yönelik hazırlanmış olursa olsun, kitapların kapakları ilgi çekici olmalı ve konuyla bütünlük içinde oluşturulmalıdır (Kıbrıs, 2010).

Okul öncesinde içeriği tamamlayan biçimsel özelliklerin başında kullanılan görseller gelmektedir. Görsellik ise kapaktan başlar. Sıcak, canlı renklerin kullanıldığı kapakların albenisi daha yüksektir (Şimşek, 2016).

Yılmaz'a (2016) göre çocuk kitaplarının kapaklarının sağlamlığı nitelikli olabilmesinin bir ölçütüdür. Kapak ve kağıt ilgi çekici olursa çocukta kitaplara karşı olumlu bir tutum oluşur. Aksi takdirde sırf kapağını beğenmediği için çocukta kitaba karşı olumsuz duygular gelişebilir. Çocuklarda emeğe saygıyı öğretebilmek ve kitapların bir emek sunucu ortaya çıktığı bilincini uyandırmak için yazarın, yayınevinin, varsa çevirmenin bilgilerine de yer verilmelidir.

Kitap kapağının hazırlanması son derece mühim bir iştir. Kitabın satışını kolaylaştıran, okurun dikkatini cezbeden bir öge olan kapak yaratıcılık gerektirir. Kapak metnin konusuyla uyumlu olmalı, okuru düşündürebilmelidir. Kapağı hazırlarken kullanılan renklerin çeşitliliği, uyumu ve okurda oluşturacağı his göz ardı edilmemelidir (Güleryüz, 2002).

Kitapların kapaklarında, yayımcının ismine, yazara, yayım yılına, resimleyene kısacası emeği geçen her kişinin bilgilerine yer verilmelidir. Konuyla ilgili resimler sunulmalıdır. Arka kapakta, kitabın fiyatı da belirtilmelidir. Kapaklar sağlam, kaliteli ve kalın olmalıdır (Güleç ve Geçgel, 2012).

Cilt.

Okul öncesi dönem çocuklarının sinir-kas dengeleri henüz gelişmemiştir. Kitapları yetişkinler gibi dikkatli ve bilinçli kullanamazlar. Bu nedenle cilt kapağı bezden veya kalın mukavvadan olmalı, içerisinde plastik kaplama kullanılmalıdır. Bu ciltleme tekniği kitabın yırtılmasını önler (Temizyürek vd., 2016).

Çocuklar kitapları ellerine aldığı andan itibaren artık onları oyuncakları gibi sahiplenirler. Bu sebepler kitapların ciltleri dayanıklı olmalıdır. Dikişsiz ya da tek yapraklı ciltler çabuk dağılır. Bu durumda çocukların kitaplara karşı olumsuz tutum geliştirmelerine yol açar (Kıbrıs, 2010).

Yapıştırma yöntemi ile ciltlenen kitaplar çok zaman geçmeden dağılır. Çocuklarında kitapları kullanma biçimleri dikkate alınarak, iplik dikiş yöntemi tercih edilmelidir (Güleç ve Geçgel, 2012).

Sayfa düzeni.

Diğer bir adı mizanpajdır. Sayfa düzenlemesi yapılırken sayfanın boşluğu olmamasına, resimlerin akıcı bir şekilde yerleştirilmesine dikkat edilmelidir. Resimlerin genellikle metnin üstüne ya da tek bir sayfaya yerleştirilmesi uygun görülür. Ana başlık kullanımına da dikkat edilmeli. Çocukların dikkatini çekebilmek için değişik büyüklüklerde giriş başlıkları kullanılabilir (Güleryüz, 2002).

Sayfa düzenlemesi yapılırken çocukların takibini kolaylaştırmak amacıyla bir tarafı metne diğer tarafı ise resme ayrılabilir. Eğer resim ve metin aynı sayfada yer alacaksa da yazının resmin içinde gözden kaybolmamasına dikkat edilmelidir. Satır aralıkları normal veya biraz geniş olabilir. Yazılar sıkışık olmamalı ve iç içe girmemelidir. Bu durum çocukların takibini zorlaştıracığı için onları kitaptan uzaklaştırır (Güleç ve Geçgel, 2012).

Harfler.

Punto harflerin boyutunu ve harf tipleri arasındaki mesafeyi ölçmek için kullanılır. Okul öncesi için 12-36 arasında puntolar tercih edilmektedir (Güleç & Geçgel, 2012).

Yılmaz'a (2016) göre okul öncesine yönelik hazırlanan kitaplardaki punto, dönemlerine göre değişebilir. Genellikle 24-36 aralığında harfler kullanılır.

Resim.

Çocukla kitabın kuracağı bağın niteliğini ve gücünü belirleyen en önemli unsurlardan biri de resimlerdir. Resimler çocuk için hassas bir ögedir. Resimler çocukların zevkini geliştirecek niteliklere sahip, sanatsal yaratım ürünleridir. Bu ürünler oluşturulurken yakından uzağa ilkesine göre hareket edilmelidir.

Bu ilkenin temelinde hem mekân hem zaman hem de yaşantı bakımından çocuğa en yakınından başlayıp en uzağına doğru süreci yönlendirmek vardır (Şimşek, 2016). Resimlerde belirgin cinsiyet rolleri tanımlanmamalıdır. Görsellerde kullanılan renklerin, konu ile uyumlu olmasına dikkat edilmelidir (Yılmaz, 2016).

Resimler anlatılan olayın, işlenen konunun, mekânın ve kahramanların zihninde canlanmasına yardımcı olur. Resimlerin birçok işlevi vardır. Bu işlevler temelde üçe ayrılır (Şimşek, 2016).

- Süsleme amacıyla yapılan resimler: Bu tür resimlerin amacı kitabı daha çekici hale getirmektir (Şimşek, 2016). Konunun açıklanmasından öte metni daha etkili ve güzel biçimde sunma arzusu ön plandadır (Kıbrıs, 2010).
- Tamamlayıcı-bütünleyici resimler: Bu resimler metinde ele alınan konunun, netleştirilmesine, daha anlaşılabilir olmasına yardımcı olur (Kıbrıs, 2010). Tamamlayıcı resimler metinde eksik olan bölümlere katkıda bulunur (Şimşek, 2016).
- Metni açıklayan ve tanımlayan resimler: Anlatılan olayların somutlaştırılmasını ve yazıyla ifade edilmesi zor olan konuların açıklanmasını sağlar (Şimşek, 2016).
- Bu tür resimlerde metnin daha derinlemesine incelenmesinin ve yoruma açık hale getirilmesinin kaygısı vardır (Kıbrıs, 2010).

Okumayı bilmeyen çocuklar için resimleme apayrı bir önem taşımaktadır. Bu çocuklar için resimler çok önemlidir. Çünkü çocuklar hikayeyi resimler aracılığıyla anlamaya, yorumlamaya çalışır. Resmedilen karakterlerin, hayatlarında karşılaştıkları tiplere uygun olmasına dikkat edilmelidir. Kitapta geçen her olay her karakter resmedilebilir. Önemli olan metin ile resim arasında zıtlık olmamasıdır (Güleç ve Geçgel, 2012).

Resimler yazarın sözcüklerle açıklayamadığı, kelimelere dökemediği duyguların ve fikirlerin dışavurumudur. Bu nedenle en önemli biçimsel özellik olduğu söylenebilir. Kitap dilindeki estetik çocukta beğeni kavramının gelişmesine, hayal gücünün artmasına ve çocuğun kitaptan zevk almasına öncülük eder. Bu nedenle resimlerin ustaca hazırlanması gerekir. Kitaplarda yer alan görseller sanatsal kaygı taşımalı, gerçek hayatla bir köprü kurabilmelerine fırsat vermeli ve çocukların yorumlama gücünü arttırmalıdır (Arıcı, 2018)

Resimler, basit ve sıradanmış gibi algılanan okuma sürecini hem okuyan hem de dinleyen açısından çok uyaranlı bir ortama dönüştürür. Sanatçı duyarlılığıyla hazırlanan resimler, çocukların duyularının eğitilmesine olanak sağlar. Çocuğun yaşına ve düzeyine uygun resimlerle sanat eğitimi ortamı yaratılabilir. Doğru kaynaklardan görsel eğitimini almaya başlayan çocuk ilerleyen süreçte duyularını daha yetkin kullanır (Sever, 2019).

Birbirini tamamlayan resimler çocuğun hem gözüne hem de kulağına hitap eder. Bu nedenle okul öncesinde resim kitapların vazgeçilmezidir (Nas, 2004).

Resimler çocuğun çevresini tanımasına yardımcı olmalıdır. Kolay anlayabilecekleri ayrıntılı ve özenli bir çalışmanın sonucu ortaya çıkan resimler, çocuğun görsel dilde kurduğu iletişimi de kolaylaştırır. Sanat eğitiminin birer parçası olan resimler çocukların ilgi ve ihtiyaçları göz önünde tutularak yapılmalıdır. Bu dönemde hayvan karakterlerine ilgi duyan çocuklar için genelde masal kitapları tercih edilmektedir. Masallarda kullanılan resimlerde, düz renkler kullanılmalı ve karakterlerin özellikleri belirgin şekilde çizilmelidir (Sever, 2019).

Temizyürek vd. (2016), resimleri katı bir gerçeklik içinde sunmak ve düşünceleri sınırlandırmak yerine, yoruma elverişli bir şekilde çocuğun seviye de göz önünde bulundurularak çizilmesi gerektiğini ifade etmektedir.

Resimlerin işlevlerinden biriside çocukların dikkatini toplamaktır. Okul öncesi dönem çocuklarının dikkat süreleri çok kısa ve ilgileri çok dağınıktır. Bu süreçte resimler aracılığıyla dağınık olan dikkatlerini bir noktada yoğunlaştırabilmek amaçlanır. Resimler çocuklarda hikaye dinleme isteği uyandırmalıdır. Çocukların çevresinde dikkatini çeken komik veya ciddi olayları görüntülerle sunulabilirler. Bu resimlerin çocukları düşündürmesi, eğlendirmesi ve

heyecanlandırması beklenir (Sever, 2019). Okul öncesi dönemde kullanılan kitaplarda dörtte üç resim, dörtte bir metin oranının dikkat edilmelidir (Şimşek, 2016).

İçerik Özellikleri

İçerik özellikleri kitabın dilidir. Kitabın ne söylemek istediği ne anlatmak istediği ve nasıl anlatmak istediği ile ilgilenir. Kitaplarda tema, konu, ileti ve karakterin bir uyum içerisinde verilmesi gerekir. Hazırlanan kitaplar, çocukların sorularına cevap verir nitelikte olmalıdır (Yılmaz, 2016).

İçerikler, eğitici nitelikte olmalıdır. Çocukların bakış açısını ve ufkunu açan özelliklere sahip olmalıdır. Çocuğun, kendine has bir düşünce yapısı ve kişilik geliştirmesine yardımcı olmalıdır. Çocuğun temel okuma yazma becerilerini kazanmasına katkıda bulunmalıdır. Kullanılan kelimeler özenle seçilmeli ve doğru bir şekilde kullanılmalıdır. Cümleler akıcı, açık ve net olmalı, bol hareket unsuru içermelidir. Estetik kaygı güdülerek hazırlanan çocuk edebiyatı ürünlerinin ana malzemesi dildir (Arıcı, 2018).

Kaliteli veya iyi olarak tanımlanabilecek bir çocuk kitabının, öncelikle çocuklar için yazılmış olmasına dikkat edilmelidir. Bu da çocuklar için yazılmış kitapların, planının, ana fikrinin, dil ve anlatım özelliklerinin çocuğun seviyesine göre olmasının gerekliliğini göstermektedir (Temizyürek vd., 2016).

İşlenen konu, kahramanlar, kitabın planı, dil ve üslup özellikleri, verilmek istenen mesaj istenilen özelliklere uygun değilse kitap çocuğa fayda sağlamaz aksine zarar verebilir (Kıbrıs, 2010). Bir kitabın sahip olduğu iç yapı özellikleri, konu, tema, plan, ileti, karakter, dil ve anlatım olarak sıralanabilir (Güleryüz, 2002).

Konu.

Çocuk yayınlarında genellikle eğlendirici ve dinlendirici özelliklere sahip konular ele alınmaktadır. Konular çocuğu düşünmeye, sorgulamaya yöneltmeli onlara birliktelik duygusunu aşılamalıdır. Çocuk hikâyelerde sıklıkla hareketli olaylara odaklanır. Hedefleri zor olan ve bu zorluklar karşısında yılmayan kahramanların yer aldığı konular görmek isterler. Hikâyede olaylar birbirine bağlı ilerlemelidir. Konular daima ardışık ve basit olmalıdır (Güleç & Geçgel, 2012).

Seçilen konu özellikle eğitim anlamında ele alındığında, asla kültürel ve evrensel değerlerden taviz vermemelidir. Dikkat süreleri oldukça kısa olan bu dönem çocukları için seçilen konular sıkıcı olmamalı onları eğlendirmelidir (Yılmaz, 2016).

Çocuk gerçekliğine uygun hazırlanan kitapların en temel özelliklerinden birisi de çocuğun günlük yaşantısıyla ilgili konuları ele almasıdır. Bu konu seçimi eğitim yönünden oldukça fayda sağlamaktadır. Çünkü derste kendine ait kesitler gören çocuk ilgisini okumaya yöneltecek, edebiyata karşı olumlu yaklaşım sergileyecektir (Dilidüzgün, 1996).

Yazarlar, çocuklar için yazılan eserlerde hayata karşı iyimser bakış açısı yansıtmalı, insan ilişkilerine dair olumlu tutumlar oluşturmaya gayret etmelidir. Konu çocuğun çevresinden seçilmeli, aile sevgisi, hayvanlar, ilginç olaylar konu olarak işlenmelidir. Ele alınan konular çocukların ihtiyaçlarına, ilgi ve isteklerine yanı vermeli. Hayal dünyalarını genişletmelidir. Çocuğa yeni dünyaların kapısını aralayan konular inandırıcılıktan uzak olmamalıdır (Şimşek, 2016).

Ailelerin ve öğretmenlerin çocukla tanıştıracığı kitaplar eğitici ve öğretici unsurlar içermelidir. Kitapta ele alınan konular çocuğun içinde bulunduğu gelişim dönemine ve yaşadığı çevreye uygun olmalıdır (Yurt, 2016).

Çocuklar işlenen konular vasıtasıyla kendi davranışlarının sorumluluğunu alabilmeye yönlendirilmeli, eylemlerinin başka insanlar üzerinde yaratacağı duygular hakkında fikir üretmeye yönlendirilmelidir. Yazar katı kurallar koymaktan, yaptırımcı bir tavır sergilemekten uzak durmalı, neden sonuç ilişkisine dayalı yaşantılar sunmalıdır. Yazarın görevlerinden birisi de çocuklarda merak duygusu uyandırmak ve zihinlerinde oluşan sorulara cevap bulmaya yönlendirmektir. Yazar bu yönlendirmeyi yaparken ipuçları sunabilir. Çünkü çocuklar keşfetmekten, gizil güçlerini kullanabilmekten ve kendine özgü düşünceler üretmekten büyük zevk alır (Sever, 2019).

Çocuk edebiyatı yayınlarının konusu çocuğun yaşına uygun olmalı ilgi alanlarına hitap etmeli onu sürüklemeli ve çocukta heyecan duygusunu uyandırmalıdır. Çocukları hem bilgilendirmenin hem de duyuşsal doygunluğa ulaştırabilmenin yanı sıra alınan konular sayesinde mizah dünyasını da genişletebilmelidir. Sürekli öğüt veren ve aynı şeyleri tekrarlayan kitaplar ilginin hemen dağılmasına yol açar. Çocuklar akıcı anlatımla ele alınan konularda kendini bulabilmeli ve kendine uygun kabul alanı oluşturabilmelidir (Güleryüz, 2002).

Çocukların yetişkinlerden ayrı bir edebiyata ihtiyaç duyduğu düşüncesi yeni anlayışlar doğurmuştur. Bu doğrultuda kaleme alınan eserlerde çocukların çevresindeki insanlarla olan ilişkilerine yer verilmiş, örnek alacağı davranışlar gösterilmeye çalışılmıştır. Bunların yanı sıra bulunduğu çağın gereklerine uygun davranabilen erdemli, söz dinleyen, çocuk tiplerine de yer verilmeye başlanmıştır (Dilidüzgün, 1996).

Güteryüz (2002), hayvan sevgisi, memleket sevgisi, uzay, gezegenler, arkadaşlık, aile, kardeş, yardımlaşma, bilimsel çalışmalar, problem çözme gibi konuların çocuk yayınlarında ele alınmasını tavsiye etmektedir.

Çocukların çevresine ve dünyaya yüklediği anlam, değer yetişkinlerden farklıdır. Bu da çocuk edebiyatı ürünlerinin ele aldığı konuların, çocukların yaşam gerçekliğini önemsemesini zorunlu kılar. Nitelikli kitaplar yarattığı ortam ile çocukların bilişsel, devinışsel ve duyuşsal davranışlar kazanmasına olanak sağlamalıdır. Konular çocuksuluğa kaçmadan işlenmelidir. Çocukların ilgisini çekebilen konular, okuma isteğinin alışkanlık haline gelmesine katkı sağlar (Sever, 2019).

Çocuk edebiyatının konu kapsamı oldukça geniştir. Çocuk kitapları insanın doğumundan ölümüne kadar geçen sürede yer alan tüm konuları kapsar. Fakat konular yaşlara göre düzenlenmeli, çocuğun ruhunda olumsuz izler bırakmamasına dikkat edilmelidir. Çünkü çocuklar kitapların etkisinde kalabilmekte ve kitapta yer alan olaylarda kendine bir kabul alanı oluşturabilmektedir. Kendini kahramanlarla özdeşleştiren çocuk, yanlış konu seçiminden dolayı kendi doğrularını bulamayabilir hatta ileride ciddi davranış bozuklukları yaşayabilir. İşlenecek konunun çocuğun psikolojisini olumsuz etkilemesine dikkat edilmelidir (Yalçın & Aytaş, 2005).

Çocuklar özellikle bu dönemde hem kullandığı hayvan karakterler hem de sahip olduğu fantastik kurgusundan dolayı masallara ilgi duyarlar. Tüm çocuk yazınlarında olduğu gibi masallarda da içerik oldukça önemlidir. Aşırı ders verici sanatsal kaygılardan uzak masallar çocuğu sıkabilir. Öğreticiliği fazla olan ve korku öğeleri içeren yazınlar çocukta kitaba karşı olumsuz bakış oluşturmaktadır. Bilinçli bir kitap seçimiyle olumsuz örnekleri çocuktan uzak tutmak oldukça basittir (Dilidüzgün, 1996).

Hazırlanan masal kitaplarında öyküde işlenen konu çocukların yakın çevresiyle kurdukları ilişkileri, dostlukları ele almalıdır. Eğlendirerek öğretmelidir. Kitaplar işledikleri konularla çocuğun kendisini keşfetmesini sağlamalı, sanatı, güzelliği, estetiği sezinletilmelidir. Çocukların sınırlı yaşantılarını çeşitlendirmenin ve onları yazılı kültüre doğru yönlendirmenin en etkili yolu seçilen konuların niteliğidir (Sever, 2019).

Kitaplarda kesinlikle güldürü ögesi yer almalıdır. Çocuklar sevinç yaratan, gülünç hikayelerden hoşlanır. Konular bu niteliklere uygun seçilmeli, özenle işlenmelidir. Konu çocuğun günlük yaşamıyla bağlantılı olmalı, çevresindeki olaylara karşı duyarlılığını arttırmalıdır (Nas, 2004).

Ele alınan konunun olumlu etkiler uyandırması isteniyorsa konulara özen gösterilmeli sıkıcı uzun tasvirlerden uzak durulmalıdır (Temizyürek vd., 2016).

Kitaplarda ele alınan önemli bir konuda meraktır. Merak ögesinin zayıflığı ya da çok abartılı olması çocuğu okuma eyleminden soğutur. Bu soğukluğu gidermek için, ipuçları ustaca yerleştirilmeli, çocuğun olayın sonucunu tahmin etmesine imkan verilmelidir. Çocuk kitabı okurken her sorunun yanıtını kolayca bulursa merak duygusu zayıflar ve heyecanı azalır. Çocuklar için sonu okumaya başlar başlamaz belli olan kitapları okumanın bir anlamı kalmaz (Sever, 2019).

Çocuk kitaplarında yer alan konularda birisi de ahlak ulus bilincidir. Bu konular kitaplarda tek bir amaç olarak verildiğinde gazete yazıları olmaktan öteye gidememektedir. Bu konular ele alınırken çocuğa birtakım kurallar zorla otoriter üslupla belletilmeye çalışılırsa çocuk yazınından uzaklaşır. Konu ne olursa olsun, çocuk kitaplarında yazınsal ve sanatsal duyarlılık göz ardı edilmemelidir (Dilidüzgün, 1996).

Doğa, yaşam sevgisi, aile gibi güzel değerler çocuk kitaplarında kullanılması gereken temel unsurlardır. Yazarlar bu temel unsurlar doğrultusunda yapıtlarını oluşturmali, gereklige uygun konular seçmelidir. İşlenen konu çocukların geleceğe umutla bakmalarını sağlamalıdır. Kitaplarda çocuğun milli ve kültürel değerlere önem vermesini, demokratik anlayış konusunda bilinç uyandırmasını, çocuğun saygın ve sağlıklı bir kişilik kazanmasını sağlayacak konular ele alınmalıdır (Yalçın & Aytaş, 2005).

Tema.

Tema, çocuklara kazandırılması hedeflenen davranışların tümü, konu ise bu davranışları kazandırmak amacıyla kullanılan araç gereçlerde ele alınan durum olarak tanımlanmaktadır. Çocuk yayınlarında çalışmanın, dayanışmanın önemine kişilerarası ilişkilere, empatiye, hoşgörüye, doğruluğa, yiğitliğe, çalışkanlığa, görev bilincine yer verilmelidir (Kıbrıs, 2010).

Tema açık, net, belirgin olmalı. Duygu, düşünce ve istekler çocuğun dünyasını açığa çıkarmalıdır. Aile, hayvan sevgisi, dostluk, yaşama sevinci, tema olabilir (Nas, 2004).

Tema kavramı bir kitap için oldukça önemlidir. Çünkü çocuk edebiyatının eğitsel işlevini yerine getirebilmesi temaya bağlıdır. Bu nedenle seçilen temalar, ahlaki değerleri kazandıracak, çocuğa sağlıklı bir kişilik geliştirecek, toplum içinde uyumunu kolaylaştıracak ve saygınlığını arttıracak özelliğe sahip olmalıdır (Güleç & Geçgel, 2012).

Plan.

Kitabın kendine has dokusunu sağlayan öge kitabın planıdır. Planlar kitabın bölümlerinin birbirleriyle olan ilişkilerini düzenler (Güleryüz, 2002).

Oğuzkan'a (2013) göre kitapta, somut, net, dikkati dağıtmayan ayrıntılara yer verilmelidir.

Kahramanlar ve konu, bir düzen içerisinde kitaba yerleştirilmelidir. Konu ile tema arasında bağ kurulmalı, dengeli ve tutarlı dağılıma dikkat edilmeli, olaylar çocuğun dikkatini çekecek biçimde sunulmalı, ölçülü bir üslup tercih edilmelidir (Yalçın & Aytaş, 2005).

İleti.

Yazarın okuruna vermek istediği mesajdır. Bu mesaj birden fazla olmamalı, çocuğun kafasını karıştırmamalıdır. İletiler çocuğa doğrudan verilmemeli, sezdirilmelidir. Aile yapısını bozan, çocukları şiddete, kavgaya özendiren, milli bilinci zedeleyen, ahlaki deforme eden iletilerden uzak durulmalı; adalet, barış, sevgi, yardımseverlik, merhamet temelinde iletilere yer verilmelidir (Yılmaz, 2016).

İletisi olmayan metin yoktur. Önemli olan iletinin örtük olarak sunulmasıdır. Sanatın ve yaşamın güzelliğini sezdirmek, dünyadaki güzellikleri fark ettirmek, çocuk edebiyatının işlevlerini oluşturmaktadır. İletiler kültür aktarımına da kaynaklık etmektedir. Kültür aktarımı yoluyla toplumların tarihinden, dininden, yaşam biçiminden estetik ihtiyacından doğan bütün maddi manevi motifler edebi ürünlerle çocuk okura aktarılır. İnançlar, deyimler, atasözleri, gelenekler, halk oyunları kültür kapsamında değerlendirilebilir (Şimşek, 2016).

İletinin yazarın savunduğu, okuruna vermek istediği fikir olduğunu belirten Sever 'e (2019) göre çocuk kitaplarının temel amacı, öncelikle bilgi aktarmak, çocukların duyma hissetme, düşünme yetilerini geliştirmektir.

İletiler çocuğa iyimser bakış açıcı kazandırmalı, karamsarlıktan uzak tutmalı, çocuğun dil becerilerinin gelişmesine katkıda bulunmalıdır. Çocuklara eleştirel, sorgulayıcı bakış açısı kazandırmalı, topluma karşı duyarlılığını arttırmalıdır. Çocuk içinde bulunduğu toplumun kurallarına ayak uydurabilmeli, kaderciliğe alıştırılmamalıdır. Çocuğa mücadele edebilmesi, çalışarak zorlukların üstesinden gelebilmesi öğretilmelidir. Ayrımcılığı, bağnazlığı, dil, din, ırk üstünlüğünü aşılammamalıdır (Nas, 2004).

Ana düşünce aslında kitabın yazılmasının nedeni ve yazarın paylaşmak istediği temel iletidir. Ana düşünce, çocuğun esnek düşünmesine fırsat vermeli, neden sonuç ilişkisi

kurdurabilmeli çocukların yaratıcılıklarını geliştirmeli ve onları öğrenmeye istekli hale getirmelidir (Temizyürek vd., 2016).

İnsanlar bir topluma aittir. Ve toplumun düzeninin sağlanması için bireylere düşen sorumluluklar vardır. İşte çocuk edebiyatı ürünleri iletileriyle okurunda toplum bilinci uyandırmalı, çocuğu bireyciliğe özendirmemelidir. Çocuk dayanışma anlayışı kazanmalı, yardımlaşma duygusuyla tanışmalıdır. Savaşan, kavga eden, sorunlarını yanlış yollarla çözmeye çalışan biri olarak değil, anlayışlı, barışçı biri olarak yetişmesine katkı sağlamalıdır. Otoriteye aşırı bağlılığı yansıtan iletiler çocuğun cesaretini kırabilir, sorumluluk alma duygusunun gelişimini engelleyebilir ve çocuğun özdenetim yeteneği kazanmasını zorlaştırabilir (Nas, 2004).

Her edebi eser, okuruna mesaj verir. Her yazar duygularını, fikirlerini, isteklerini, kendine özgü bir üslupla ortaya koyar. Gerek yazılı gerekse sözlü metinlerde iletilmek istenen duygu ve düşünceye metnin ana fikri denir. Ana fikir eserin varoluş nedenidir. Bu nedenle eserin tamamına hakimdir (Yalçın & Aytaş, 2005).

Aile konusu eserlerde işlenen ve çocuklarında ilgisini çeken bir konudur. Bu konunun işlendiği metinlerde ataerkil baskıyı öne çıkaran, cinsiyet ayrımcılığını, cinsel şartlanmaları yansıtan bir ileti olmamalıdır. Verilmek istenen düşünce, betimlemelerle tasvirlerle ilgi çekici hale getirilmiş ve metnin içine serpiştirilmiş bir şekilde sunulabilir. Çocuk öğrendiğinin farkına bile varmayacak şekilde yazar mesajını okura iletmelidir (Nas, 2004).

Karakter.

Karakter Sever'e (2019) göre yazarın yarattığı, düşünce, istek, arzu bakımından geliştirdiği, hayatından da ilham alarak sahip olduğu tecrübelerle kendine has bir duyarlılık içinde biçimlendirdiği kişiliktir.

Kahraman; hikâye, roman, masal, tiyatro gibi edebi türlerde, olayları yaşayan kişidir. Çocuklar kahramanlarla özdeşim kurar, onları örnek alırlar. Mükemmel, hiçbir eksiği olmayan idealize edilmiş kahramanlar inandırıcılığını kaybettiği için çocuğa asla çekici gelmez. Abartılı durumlar çocuğu kitaptan uzaklaştırır. Olay akışı esnasında kahramanın aniden değişmesi de çocuğun esere olan inandırıcılığını kaybetmesine neden olabilir (Şimşek, 2016).

Olaylar kahramanların etrafında döner. Kahramanlar sayesinde çocuğun sadece çevresiyle sınırlı ilişkileri çeşitlenmeye başlar. Kahramanların iletişim süreçleri, yaşamı, çevresindeki canlılarla olan ilişkisi okura farklı deneyim alanı yaratır. Karakterler sayesinde çocuklar kendi gibi davranan, düşünen, zaman geçiren insanların olabileceğini anlar. Güven

duygusu artar. Çocuklar sadece kahramanları değil kahramanlar sayesinde bir insanın başından geçebilecek olayları ve bu olaylar karşısında nasıl bir tavır takınması gerektiğini de fark eder (Sever, 2019).

Kahramanlar, çocukların içinde bulundukları gelişim döneminin özelliklerine uygun düşmelidir. Hem psikolojik hem de fiziksel yönleri bakımından kahramanlar açık, net ve güçlü bir biçimde ifade edilmelidir. Kahramanların çok olması çocukların kafasında karışıklığa sebep olabilir (Güleryüz, 2002).

Çocuklara yeni yaşantılar kazandıran kahramanların sahip oldukları niteliklerde oldukça önemlidir. Kahramanların yaşama sevinci, problem çözmedeki kararlılığı, amaçlarına ulaşmak izlediği yol ve yöntemler, çocukları kahraman gibi düşünmeye, duymaya, çaba göstermeye istekli kılar. Çocukların gerçek hayatta insanları tanımak için geçirdiği süreçleri aynı zamanda edebiyattaki karakterleri tanımalarına da imkan sağlar. Bu süreçlerde çocuğun kendi birikimlerinin, tecrübelerinin yanı sıra yazarın kahramanının kişiliğini sunma biçimi de rol oynamaktadır (Sever, 2019).

İnsanı diğer canlılardan ayıran, farklı kılan şey sürekli doğru tercihler yapması ve kusursuzluğu değil hatalar yapabilmesi ve yaptığı yanlışların farkına varabilmesidir. Kahramanlar hatalarını telafi ederken akla yatkın ilkeler doğrultusunda davranmalı sürekli başkalarına muhtaçmış gibi davranmaktan vazgeçmelidir. Karakter sadece insanlardan oluşur demek yanlış olur. Çocukların okul öncesi dönemde ilgi duyduğu hayvanlar ve aşına oldukları nesnelerde karakter olabilir (Yılmaz, 2016).

Çocuk yayınlarında kişi bir hayvan veya nesne de olabilir. Çocuk çevresindeki nesneleri yakından tanımak, vasıflarını bilmek ister. Çocuk hikayelerinde, masallarında ve romanlarında yer alan bitki, nesne ve hayvanlar genellikle insan gibi hareket ettirilerek kişileştirilir. Kahramanlar bu sayede hem bitkileri hem eşyaları hem de hayvanları tanıtmış olur (Sever, 2019).

Okul öncesi dönem çocuklarına yönelik yazılan kitaplarda kahramanlar dış görünüşleriyle ön plana çıkarılır. Davranışlarıyla ve konuşmalarıyla da bir kişilik kazandırılır. Kahramanların diyalogları onların kişiliklerinin tanınmasını kolaylaştırır. Kitapların hazırlanış amacına göre karakterlerin oluşumu değişiklik gösterir. Kimi kitaplarda fiziksel görünüşüyle ön plana çıkarılan karakter kimi kitaplarda ise eylem ve davranışlarıyla ön plana çıkarılır. Bu karakterler görsellikle de birleşerek çocukların bilişsel gelişimine katkı sağlar (Sever, 2019).

Çocuk kitabında yer alan kahramanlar hangi yönleriyle ele alınırsa alınsın, çocuğun yaş düzeyine ruhsal, fiziksel, bilişsel gelişimine uygun olmalıdır. Kahramanlar ne çok yakın ne de çok uzak çevrelerden seçilmelidir. Çok uzak çevreden seçilen kahraman çocuğun ilgisini canlı tutamaz; çok iyi bildikleri kahraman ise merak duygusunu köreltebilir (Temizyürek vd., 2016).

Çocukların özdeşim kurabildikleri insan karakterlerinin yanı sıra duygusal olarak yakınlık kurabilecekleri hayvan karakterleri de kullanılabilir. Hayvan karakterlerine sempati duyan çocuklar aynı zamanda cinsiyet ve ırk ayrımı yapılmadığından ahlaki birtakım değerler edinebilir. Basit olarak algılanan karakter seçimi aslında okurun zihninde birçok anlam kazanmasına imkan tanıdığı için titizlik gerektiren bir iştir. Doğru yapılan bu seçim çocuklarda eş duyum olarak da bilinen empati ve sempati duygularının kazanılmasına öncülük eder (Bulut, 2018).

Güleç ve Geçgel'e (2012) göre hayvan, insan, makine fark etmeksizin çocuklar kendi dünyalarına hitap eden tüm karakterlerle duygusal yakınlık kurabilirler.

Önemli olan karakterlerin tutarlı ve inandırıcı olmasıdır. Karakterin çocuğa göre olmasının şartı, karakterin yaşının küçük olması değil, çocuğun gelişim alanlarına uygun özelliklere sahip olabilmesidir. Seçilen karakterin yetişkin gibi davranması, düşünmesi, konuşması, inandırıcılığın kaybolmasına neden olur (Güleç & Geçgel, 2012).

Kitap okuma etkinliklerinden sonra karakterlerin davranışları ve hisleri hakkında konuşmalar yapılmalıdır. Çünkü bu konuşmalar çocuğun kendini başkalarının yerine koymasına, başkalarını anlamasına; olayları hatırlamaya ve zihninde canlandırmaya çalışması da bilişsel gelişimine katkı sağlamaktadır (Güleç & Geçgel, 2012).

Çocuk kitaplarında temel karakteri ön plana çıkarma ve çocukların özdeşim kurma süreçlerini kolaylaştırmak için yan karakterlere başvurulabilir. Amaç çocuklara temel karakter ile kapalı karakter arasında kıyaslama imkanı sunarak özelliklerin daha iyi tanıtılmasıdır (Sever, 2019).

Sever'e (2019) göre kitaplardaki karakter devingen ve durağan olarak çocukların karşısına çıkmaktadır.

- Devingen karakter: Hikâyenin sonu ile başı arasında özellik bakımından değişiklik gösterir. Yeni alışkanlıklar kazanabilir, farklı değerler geliştirebilir. Önemli olan bu değişimin inandırıcı bir şekilde gerçekleşmesidir (Sever, 2019).

Yılmaz'a (2016) göre de bu karakter türü kurgunun başından sonuna doğru tavrını korumayan, tutumunu, bakış açısını, inançlarını değiştiren, olaylardan etkilenip

farklı pozisyon alabilen karakterdir. Devingen karakter değişimin dünyanın bir gerçeği olduğunu, bir insanın mertken cimri, durgunken sosyal olabileceğini anlatmak istemektir.

- Durağan karakter: Hikâye boyunca geniş çaplı değişimler yaşamaz, yaşadığı değişimler ufak tefektir, okur tarafından çok önemsenmez (Sever, 2019). Yılmaz'a (2016) göre bu kişiliğin duygu ve düşüncelerinde değişiklik çok büyük manada olmaz. Olaylar karşısındaki tavırları, olaylara bakış açıları sabittir. Bu iki karakter tipide çocuk kitaplarında yer almalıdır. Asıl mühim olan karakterlerin bütünlük içinde okura yanlış mesaj vermeyecek biçimde geliştirilmesidir.

Çocuk kitaplarında hiç değişim göstermeyen mükemmel idealize edilmiş karakterlerde: hızlıca, aniden değişime uğrayan, inandırıcılıktan uzak karakterlerde çocuğu yapıttan uzaklaştırır. Kahramanın çocuğa model olarak kendini çocuğa yakın hissettirecek nitelikleri azaldıkça kitapla çocuk arasındaki bağ da zayıflar (Sever, 2019).

Dil ve Anlatım.

Çocuk kitapları okul öncesi dönem çocuklarının gelişim özellikleri göz önünde bulundurularak hazırlanmalıdır. Bilimsel çalışmalar bu dönemde çok ağır ve sıkıcı gelebilir. Anlatı açık, net olmalı, çocuklara anlam karışıklığı yaşatmamalıdır (Güleryüz, 2002).

Çocuk kitaplarında kullanılan dil estetik bir nesne olarak görülmelidir. Bu nedenle kişileştirme, benzetme gibi söz sanatlarına yer verilmelidir. Yazım ve noktalama hatalarına rastlanmamalıdır. Kullanılan tasvirlerle, olayın geçtiği mekanın, kahramanların zihinde canlandırılmasına yardımcı olur. Tasvirlerin açık, sade ve anlaşılır olması gerekmektedir (Şimşek, 2016).

Bir kitabın çocuğa göre olmasını belirleyen etkenlerin başında dil ve anlatım özellikleri gelmektedir. Yetişkinler tarafından anlatılan, fıkralar, hikâyeler, masallar çocukların anadilinin zenginlikleriyle tanıştıır. Çocuklara anadilini tanıtan dilin anlam yapısını, anlatım gücünü gösteren eserler çocukların karşılaştıkları önemli dil modelleridir.

Küçük yaşlarda çocukların hayatına giren maniler, ninniler, sayısmacalar onları renkli, hareketli ve eğlenceli bir dünyaya götürür. Bu renkli yolculuğun başkahramanı ise Türkçenin anlatım inceliği, sıcak ve içten üslubu, yaratma yetisi gibi nitelikleridir. Bu sebeple dil ve anlatım özellikleri çocuğun anlam evrenine göre olmayan, çocuksu biçimin tercih edildiği kitaplar hem ana dil sevgisinin oluşmasını hem de dil bilincinin gelişmesini engeller (Sever, 2019).

Dil ve anlatım özellikleri çocuğun düşünce ve dil gelişimine uygun olmalı, anlatımı diri tutmalı, akıcı ve hareketli olmalıdır. Anlatım dil becerisini geliştirmeli, noktalama işaretlerinin kullanımında hataya yer verilmemelidir. Yanlış kullanımların çocukta bıraktığı izi temizlemek zordur. Bu nedenle anlatım titizlikle hazırlanmalıdır. Türkçenin zengin olanakları doğru ve uygun bir şekilde kullanılmalıdır (Nas, 2004).

Çocuk edebiyatı ürünlerini yetişkin edebiyatı ürünlerinden ayıran en temel özelliğin anlatım olduğunu vurgulayan Yalçın ve Aytaş (2005), anlatımın hedef kitlenin anlayabileceği şekilde sunulmasını, sadeliğin göz ardı edilmemesini, gereksiz ve abartılı kelimeler kullanılmamasını, çocuğun gündelik kullandığı kelimelerden uzaklaşılmasını ve akıcılık, yalınlık, açıklık gibi niteliklere önem verilmesi gerektiğini ifade etmektedir.

Üçüncü kişinin ağzından anlatılan hikayelerde işin içine kafa sesi girer ve bu durum anlatımın akıcılığını, inandırıcılığını kaybetmesine neden olur. Bu tür bir anlatımdan hoşlanmayan çocuklar için en uygun olan ve çocuğa daha samimi gelen birinci kişinin ağzı ile oluşturulan anlatımdır. İkinci kişi ile çeşitli sohbetlere yer verilmesi, farklı bakış açılarının yansıtılması hem çocuğun okuma zevkini hem de kitaba olan ilgisini artırır. Dil kullanımında sıkı sıkıya bağlı kalınması gereken diğer bir faktör ise imla kurallarıdır. İlerleyen yaşlarda dil ile ilgili temel kuralların çocuklara sağlam yerleştirilmesinin kuralı budur (Yalçın & Aytaş, 2005).

Çocuk edebiyatı ürünlerinin her birinin sahip olduğu dil ve anlatım özellikleri çocukların ilgisini çekmektedir. Manilerin , dizelerinin söylenişi, kelimelerinin yarattığı ahenk ve ritim, imgesel anlatım, anlam yoğunluğu çocukların hoşuna gitmektedir. Oyun tekerlemeleri ve çocukların sıkça kullandığı sayısmacalarda yer alan uyaklı yapılar, söz oyunları, nükteli anlatımda buna örnek verilebilir (Sever, 2019).

Sözcüklerin gizemli dünyasını oluşturan bilmeceler, çocuklara kurmaca bir dünyanın kapılarını aralar. Şiirsel bir üsluba sahip bilmeceler çocukları aslında bir zeka oyununa yönlendirir. Özenle seçilen kelimelerle hazırlanmış bilmeceler de çocuklar sözcüklerin ardındaki sırrı bulmak, bilinmezi bilinir kılmak isterler. Bu da çocuk edebiyatı ürünlerini çocuk edebiyatının eğlenceli dünyasına alıştırır (Sever, 2019).

Yalçın ve Aytaş (2005), eserlerde bulunan kelime sayısının çocukların kullandığı, anlamını bildiği kırk kelimeyi geçmemesi gerektiğini belirtir. Kelimeler çocuğun ruh dünyasında anlam kazanmalı, tek zamanlı sözcükler kullanılmalı, anlatım biçimi karışık olmamalıdır.

Dil ve anlatım özelliği çocuğun seviyesinin üstünde veya altında olan eserler, kitapla ilgili düşüncelerini olumsuz yönde etkileyebilir. Çocuklar henüz soyut düşünme ve korunum kavramını kazanamadıkları için cümlelerin somut olmasına, olaylarda geçen problemlerin soyut olmamasına özen gösterilmelidir. Kullanılan soyut ifadeler çocuğun dinlediği öyküleri anlama sürecini zorlaştırır (Yılmaz, 2016).

Dil ve anlatım konusunda üzerinde durulan bir noktada yazım ve noktalama kurallarıdır. Kitaplarda kullanılan uzun cümlelerin anlamının tespit edilmesinde, dışa vurulmak istenen ünlem ve duyguların anlaşılmasında noktalama işaretlerinin büyük katkısı vardır. Çocuklar için hazırlanan eserlerde dil bilgisi kurallarına mutlaka dikkat edilmelidir. Yazım ve noktalamada yapılan bir hata hem okuyucuyu olumsuz etkileyecek hem de anlatılanın çocuk açısından takibini güçleştirecektir (Güleç & Geçgel, 2012).

Deyim ve atasözleri yılların birikimiyle şekillenmiş kültürün bir parçasıdır. Bu söz kalıpları çocuklar için hazırlanan kitaplarda kullanılabilir. Kültür aktarımında vasıta olan dil, çocukların maddi ve manevi değerlerine bağlı bireyler olarak yetişmesine, geçmiş birikimleriyle geleceklerini şekillendirmesine kılavuzluk eder. Benzer şekilde söz sanatlarının kullanılması da gereklidir. Söz sanatları çocuğa dilin farklı işlevleri olduğunu sezdirir. Ana dilinin zenginliğini ve gücünü bilen çocuğun doğru orantılı bir şekilde sevgisi de artar. Çocuğa estetik bakış açısı kazandırmak, çocukta ritim algısı yaratmak ve kalıcılığı sağlamak için tekrarlardan ve birtakım ses olaylarından yararlanılabilir (Yılmaz, 2016).

Eğitsel Özellikler

Çocuklar için hazırlanan edebiyat ürünleri, sorgulayan, araştıran, bilime sanata ilgi duyan, okuma kültürüne sahip bireylerin yetişmesini sağlayacak nitelikte olmalıdır. Kitaplar, çocuğa yabancı karşılayacağı, anlam veremeyeceği ya da hayatında uygulayamayacağı sorumluklar yüklememelidir. Kitaplar hem dili hem de resimleri etkin bir şekilde sunarak çocukların düşünme eğitimine katkıda bulunmalıdır (Sever, 2019).

Çocuk kitapları öncelikle okullardaki programı destekleyici nitelikte olmalıdır. Hazırlanan eserler çocuğu eğlendirmenin yaşama hazırlamanın yanı sıra eğitim sürecine de destek olmalıdır. Çocukların kendi yaşantılarından esinlenerek yazılan eserler daha çok tercih edilir. Çocukların kavrama düzeylerini arttıran edebiyat ürünleri, aynı zamanda çocuğun dinlediği okuduğu gözlemlediği şeylerden yola çıkarak kendi istek, duygu ve fikirlerini dile getirebilmesini sağlamalıdır (Yalçın & Aytaş, 2005).

Arıcı'ya (2018) göre çocuk edebiyatı yayınları çocukların kültürünü ve evrensel değerleri tanımasını ve bu değerleri bir sonraki kuşağa aktarabilmesini sağlamalıdır. Öğüt

verici olmamalı, sanatsal yönü göz ardı edilmemelidir. Çocuğun kelime haznesini genişletmeli, kavram dünyasının gelişimini de desteklemelidir. Çocukları yeni kitaplara sevk etmeli ve asıl hedeflerden biri olan okuma alışkanlığının kazanılmasına katkı sağlamalıdır.

Okul öncesi dönem, çocukların karamsarlıklar açısından hassas olduğu bir dönemdir. Bu gerçekten yola çıkarak onları hayata bağlayan umutlandırıcı iyimser bir akış açısı kazandıran eserlerle tanıştırmak gerekir. Ürünler çocukları var olanı üretmen becerisini de geliştirmelidir. Üretme, keşfetme ve yaratıcılık duygularını gelişimi erken yaşlarda başlatmaktadır. Çocukların ürettiği fikirler desteklenmeli ve üretkenliklerini arttırmaya teşvik edici kitaplar oluşturulmalıdır (Yalçın & Aytaş, 2005).

Üretken kişiler girişimcidir. Sosyal gelişimleri oldukça iyidir. Temel güven duygusunu küçük yaşta kazanmış bireyler daha başarılı daha sosyal ve özgüvenli olurken; içine kapanık yetişen çocukların, büyüdükçe sorumluluktan kaçtığı başka insanların otoritesine ihtiyaç duydukları gözlemlenmektedir. Kişilik bir anda oluşmaz, bu oluşum bir süreç gerektirir. Çocukların kendine has bir kişilik geliştirmesine, sağlıklı kişilik yapısıyla toplum içinde uyum içinde yaşamasına çocuk edebiyatı ürünleri katkıda bulunmalıdır (Yalçın & Aytaş, 2005).

Okul öncesi dönem çocuğu ilköğretime hazırlar. Çocukların matematik dersine karşı olumlu tutum geliştirmelerinde, okuma yazama süreçlerini başarıyla tamamlayabilmelerinde, sosyal ve duygusal gelişimlerini sağlıklı bir şekilde sürdürebilmelerinde aldıkları okul öncesi eğitimin katkısı büyüktür.

Bu dönemde de çocuklar gerek yazılı gerek sözlü edebiyat ürünleriyle tanışmakta ve etkinliklerinde edebiyat ürünlerinden faydalanmaktadır. Nitelikli çocuk edebiyatı ürünleri taşıdığı eğitsel özelliklerle çocuğun akademik hayatına fayda sağlayacaktır.

Çocuk edebiyatı ürünleri belirli nitelikler dikkate alınarak hazırlanırsa, derslerdeki katılık, boşluk ve kuruluk ortadan kaldırılabilir. Çocukta okuma sevgisi alışkanlığı ve yazınsal hassasiyet kazanabilir (Dilidüzgün, 1996).

Dilidüzgün (1996), çocuk yazını çalışmalarına ve incelemelerine bağlı olarak bir kitabın sahip olması gereken özellikleri aşağıdaki gibi sıralamıştır.

- Yazar otoriter bir tavır taşımamalı, çocuğu küçümsememeli.
- Kitabın iletisini okura sezdirmeli, doğrudan çok açık bir şekilde sunmamalı.
- Anlatım kısıtlayıcı olmamalı. Çünkü bu yazarın kullandığı üslup estetik niteliğin bir belirleyicisidir.
- Yazar çocuğun gelişim özelliklerini dikkate almalı. Kurgu dilini çocuğun anlayabileceği seviyede tutmalı.

- Konular çocuk gerçekliğine uygun seçilmeli.
- İdealize edilmiş bir bakış açısından kaçınmalı, ahlaki doğruları evrensel fikirleri çocuğa zorla empoze edilmemeli.
- Çocuk öğrenmeye açıktır. Kitaplar çocuklara yaşamın gerçeklerini gösterirken, yeni dünyalar sunarken aşırı öğreticilikten ve tek boyutlu düşünce tarzından kaçınmalıdır.
- Kitaplar okura okuma zevki vermelidir.
- Çocuk kitapları belirli nitelikler doğrultusunda yazılmalı ve estetik kaygı unutulmamalıdır.
- Nitelikli çocuk kitapları yetişkinler tarafından zevkle okunabilmelidir.

Okul Öncesi Dönem Çocukları Kitap Seçiminde Öğretmen Rolü

Erken çocukluk dönemi ile ergenlik dönemi arasındaki yılları kapsayan çocukluk döneminde kullanılan nitelikli çocuk kitapları çocuğun dilsel, kişisel ve bilişsel gelişimini olumlu yönde etkilemektedir. Okuma alışkanlığı kazandırılmasında büyük rol oynayan çocuk kitaplarının seçiminde ve kullanımında ailelere ve özellikle öğretmenlere büyük sorumluluklar düşmektedir (Okuyan, 2009).

Çocuğun annesinden ve diğer büyüklerden duyduğu ezgiler, ninniler, tanıştıkları ilk edebi ürünlerdir. Çocuklar şanslı ise erken yaşlarda ailesi tarafından kitaplarla tanıştırılır, dinlediği tekerlemeler, masallar, hikayelerle yolculuğuna devam eder. Okul öncesi eğitim sürecine dahil olan çocuklar birçok ürünle tanışma imkanına ulaşır. Burada öğretmenlerin çocuklar için seçtiği ürünlerin niteliği önemlidir. Artık ümit edilen şey çocuğun kitabı içselleştirmesi ona hayatında önemli bir yer vermesi ve onu yeme içme, oyun gibi vazgeçilmez bir alışkanlık olarak görmesidir (Kuran & Ersözlü, 2009).

Toplumların kültürel ve bilimsel gelişiminin sağlıklı ve istenilen bir şekilde ilerlemesinin şartı küçük yaşta çocuklara verilen iyi bir eğitimidir. Çocuk dünyaya geldiği andan itibaren başlayan dil edinim süreci öncelikle plansız bir biçimde ailesi ve çevresiyle kurduğu etkileşim sonucunda dinleme yoluyla gerçekleşir. Bu süreç, çocuk okul hayatına başlar başlamaz daha planlı bir şekilde devam eder (Aykaç & İlhan, 2014).

İyi bir eğitimin temel koşulu niteliklidir. Çocuğun var olan heyecanını bastıran, enerjisini ve potansiyelini kötüye kullanan kitaplar çocuğun vaktini çalmaktadır. Gerek ailede gerek okulda nitelikli çocuk kitaplarından faydalanarak yapılan çalışmalar çocuğun ileri ki hayatında iyi bir okur ve yazar olmasına olanak sağlayacaktır (Dilidüzgün, 1996).

Öğrenme öğretme sürecinde çocuk etkinliğin merkezinde yer almalı öğretmenler düzenleye yönlendiren bir role sahip olmalıdır. Öğretmenler öğrencileri dinlemeli, onlarla konuşmalı, sohbet etmeli, şiirler şarkılar söylemelidir. Öğretmenler etkinlikleri planlarken, yaratıcı drama, rol oynama, dramatizasyon gibi çocukların ilgi duyduğu tekniklere yer verebilir. Bu yöntemlerde çocuklar kendilerini ifade edebilir, dinleme, düşünme, farklı fikirlere saygı duyma becerileri kazanabilir. Öğretmenler etkinliklerinde nitelikli sözlü veya yazılı edebiyat ürünleriyle çocukları buluşturmak öğretmeni amaçladığı kazanımlara daha kolay ulaşacaktır (Aykaç & İlhan, 2014).

Öğretme öğrenme sürecinin yapıldığı ortamın çok uyaranlı olmasının önemi büyüktür. Öğretmen ortamı etkileşime açık hale getirecek ve renklendirecek ürünlere çocuk edebiyatı sayesinde ulaşabilir. Çocuk edebiyatı ürünleri çocukların etkinliklere katılmasında, kalıcı öğrenmelerinde, hazırbulunuşluk düzeylerinin artırılmasında ve hedeflenen kazanımlara ulaşılmasında öğretmene kolaylıklar sağlayacaktır. Öğretmen öğretmesi gereken bir kavramı, davranışı veya kuralı edebi ürünler aracılığıyla kavratılabilir; bu ürünleri kullanarak çocukların dikkatlerini konuya çekebilir. Bu gerçeklik, öğretmenin çalışmalarını çeşitli edebi metinlerle zenginleştirmenin ve seçkin çocuk kitaplarıyla öğrencilerin buluşturulmasının gerekliliğini ön plana çıkarmaktadır (Göçer, 2010).

Çocuğa katkı sağlayan edebi eserlerle çocuğu buluşturmak sürecin etkililiğini arttırmaktadır. Burada da en büyük rol öğretmenlere düşmektedir. Öğretmenler yayınları takip etmeli, güncel eserleri araştırmalı ve çocuğa göre en uygun niteliklere sahip kitapları seçebilmeli aileleri de bu tür yayınlara yönlendirmelidir (Dilek vd., 2019).

Öğrenme ortamını, materyalleri düzenlemek aslında öğrencilerin iletişim kuracağı çevreyi düzenlemektir. Öğretmen ileti düzenleyicisidir. Kitap seçerken de çocukların yaş gelişim dönemleri göz önünde bulundurulmalıdır. Çünkü çocukların okuma eğilimleri yaşa bağlı değişim göstermektedir (Nas, 2004).

Zengin içerikli edebi ürünlere başvurulduğunda ortam da doğal olarak ilginç kılınmış olacaktır. Bu süreçte hem sözlü hem de yazılı metinler kullanılması, öğrencilerin ilgilerinin çekilmesi, içsel dinamizmi tetikleyerek harekete geçirecektir. Öğrencilere dili sevdirmek, dilin sanatlı söyleyişle onları tanıştırmak için öğretmenin ortamı ilgi çekici hale getirmesi gerekir. Farklı öğrenme ortamı meydana getirmenin en etkili yollarından biride edebi ürünlere, etkinliklerde yer verilmesidir (Göçer, 2010).

Eğitimciler çocuklar için özel bir edebiyata ihtiyaç duyarlar. Bu ihtiyaç doğrultusunda yaş seviyesine uygun eserler yapılmalı, kelime sayısını arttırıcı metinler ortaya konmalıdır.

Eğitimcilerin çocukların özgür yapılarını tanıması gerekir. Bu tanımlamada öğretmene yardım edecek en etkili kaynaklardan birisi de çocuk edebiyatıdır (Zengin & Zengin, 2009).

Okul öncesi dönem çalışmaları genellikle dil edinimine bağlı yürütülmektedir. Serbest etkinliklerde, okuma saatlerinde kullanılan masallar ana dil çalışmalarında kullanılan tekerlemeler, bilmeceler, sınıf ortamını canlandırmakta ve çocuğa çeşitli yaşantılar sunmaktadır. Bu yaşantılar geniş bir düşünce evreni oluşturur ve çocuğun söz dağarcığını genişletir. Öğretmenlerin çocuklara uygun nitelikli ürünler seçmesi onları amaçlarına ulaştırma konusunda daha istekli kılacaktır (Güleryüz, 2002).

Çocuklarda kitaplara karşı olumlu tutum geliştirmek, okuma alışkanlığı edinmelerini sağlamak için çocuk kitaplarının belirli özelliklere sahip olması gerekir. Gelişim ve büyüme hızının arttığı okul öncesi dönem çocuklarına, ilgileri, yaşları, eğitim seviyeleri, psikolojik yapıları dikkate alınmadan verilecek kitaplar olumsuz sonuçlara neden olabilir. Bu sebeple henüz ayırım yapamayan, kendi için faydalı ve doğru olanı seçme becerisinden uzak çocuklara doğru rehberlik yapılmalıdır (Kıbrıs, 2010).

Anne babalar çocukları dünyaya gelir gelmez onlara sağlıklı bir gelecek sunmanın endişesiyle hareket eder. Çocuğuyla nitelikli zaman geçirmeye çalışır. Bu sadece yetişkinlerin değil öğretmenlerinde temel sorumluluğudur. Öğretmen-öğrenci etkileşiminde iyi bir araç olan kitaplar çocuğun öğrenme arzusunu da kamçılar (Temizyürek vd., 2016).

Öğretmenler okuma sevgisini anlatarak, dinleme okuma etkinliklerini zorunlu tutarak veya ödevlendirmeler yaparak çocuğa bir şeyler kazandırmaya çalışması ters tepkilerin oluşmasına neden olur. Öncelikle öğretmenler, çocukların seviyesine uygun kitaplar sunmalı, ilgi çekici resimler aracılığıyla çocukların ilgisini çekebilmelidir. Kendine göre eserlerle tanışmayan çocuklar kitapların sıkıcı, karmaşık ve anlaşılmaz olduğunu düşünebilir (Yılar, 2015).

Okul öncesi dönem çocuklarına hem aileleri hem de öğretmenleri tarafından okunan hikâyelerin, anlatılan masalların, ahlaki ve evrensel değerler taşıyıp taşımadığı sorgulanmalı kazandırılması gereken değerlerin okudukları eserlerde yer alıp almadığını fark edip etmedikleri tespit edilmelidir (Cengiz & Duran, 2017).

Günümüzde çocuklar için hazırlanan yerli eserlerin yanı sıra yabancı eserlerin kullanımı da azımsanmayacak sayıda artmıştır. Bu dönemde çocukların gelişiminde sorumlu olan ilgililerin seçtiği ürünlerin önemi oldukça fazladır. Gereken dikkatin gösterilmemesinden kaynaklı hatalar, çocukların zihninde eksik ve yanlış izler bırakır. Bu izleri silmek ve eksiklikleri tamamlamak oldukça zordur (Oğuzkan, 2013).

Çocukları her yönüyle tanımak, bilmek, onlara yönelik kitap seçimini de kolaylaştıracaktır. Bir öğretmen çocukların kitapları sevmesinden ve tanınmasından sorumludur, bu konuda gerekli rehberliği yapmalıdır (Güleç & Geçgel, 2012).

Kitapların okuma eylemine olan olumlu etkisi göz ardı edilemez. Bu etki de kitapları çocuğun hayatında vazgeçilmez kılar. Özellikle öğretmenler ve ebeveynlere düşen asıl sorumluluk bilinçli kitap seçiminde bulunmalarıdır (Dilidüzgün, 1996).

İlgili Araştırmalar

Okul öncesi öğretmen adayları ile çocuk edebiyatının işlevselliği üzerine yapılan bir çalışmada okul öncesi öğretmen adaylarının, çocuk edebiyatı denilince ilk olarak akıllarına hikayeve masal türlerinin geldiği sonucuna ulaşılmıştır (Ayrancı & Aytaş, 2017). Nitel araştırma yönteminin tercih edildiği, veri toplama aracı olarak görüşme formu kullanılmıştır.

Okul öncesi öğretmenlerinin hikâye kitapları hakkında görüşlerini incelemek amacıyla yapılan bir çalışmada ise öğretmenlerin hikâye kitaplarının önemi hususunda bilgi sahibi olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Bağdaş & Demir, 2016). Söz konusu çalışmada nitel araştırma yaklaşımı kullanılmıştır. Veriler görüşme formuyla toplanmıştır. Benzer şekilde okul öncesi öğretmenleri ile yapılan bir çalışmada ise öğretmenlerin kıdem durumları ile çocuk kitabı seçme ölçütleri arasındaki ilişki incelenmiştir (Bayraktar & Demiriz, 2017). Veriler anket aracılığıyla toplanmıştır. Çalışmanın sonucunda öğretmenlerin, kitap seçerken biçimsel yapı özelliklerinden olan, kapak, sayfa düzeni ve ciltleme konusunda kıdem durumuna göre anlamlı bir fark görülmüştür.

Okul öncesi öğretmenlerinin çocuk kitapları hakkında görüşlerini belirlemek amacıyla yapılan bir çalışmada, öğretmenlerin çocuk kitaplarını hangi amaçla kullanmaları gerektiği konusunda bilgi sahibi olduğu fakat kitapları seçerken dikkat etmesi gereken kriterler hakkında yeterli bilgiye sahip olmadığı belirlenmiştir (Güzelyurt vd., 2019). Nitel yaklaşımın benimsendiği bu çalışmada veriler görüşme formu kullanarak toplanmıştır.

Kılınçcı ve Duran (2019), okul öncesi öğretmen adaylarının resimli öykü kitaplarına ilişkin görüşlerini ve staj uygulamalarını yaptığı nitel çalışmada, görüşme formu kullanmıştır. Söz konusu çalışmada öğretmen adaylarının öykü kitaplarının dış yapı özellikleri hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları görülmüştür. Çalışmada ulaşılan diğer bir sonuç ise öğretmen adaylarının staj uygulamalarında kitap yerin internet kaynaklı hikâyeleri tercih ettikleridir.

Uslu da (2019) benzer şekilde çalışmasında okul öncesi öğretmenlerinin çocuk kitaplarına yönelik görüşlerini incelemeyi amaçlamıştır. Nitel araştırma yaklaşımlarından biri olan durum çalışmasının kullanıldığı çalışmada öğretmenler çocuk kitabı tercih ederken,

içerik, yazar ve biçimsel özelliklerin önemli olduğunu ve kitapların dil gelişimi üzerinde olumlu etkilerinin bulunduğunu ifade etmişlerdir.

Nitel araştırma yönteminin benimsendiği başka bir çalışmada ise okul öncesi öğretmenlerinin çocuk kitabı seçme kriterlerine ilişkin görüşleri incelenmiştir (Yükselen vd., 2016). Çalışmada eğitimcilerin, kitapların dış yapı özellikleri hakkında yeterli bilgi düzeyine sahip oldukları görülürken, kitabın yazarı, basım yılı özelliklerine yeterince dikkat edilmediği görülmüştür.

Sınıf öğretmeni adaylarının çocuk edebiyatı farkındalığını belirlemek amacıyla çalışan Çevik ve Müldür (2019) çalışmaları sonucunda sınıf öğretmeni adaylarının çocuk edebiyatının kapsamı ve nitelikleri hakkında farkındalık sahibi olduğunun fakat yeni kitap ve yazarlara ilişkin farkındalıklarının olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Nitel araştırma yaklaşımının kullanıldığı çalışmada veriler görüşme formuyla toplanmıştır. Benzer şekilde sınıf öğretmenleriyle çalışan Kuran ve Ersözlü (2009) çalışmalarında öğretmenlerin çocuk edebiyatına ilişkin görüşlerini incelemek amacıyla nitel yöntem kullanmış ve verilerini anket yöntemi ile toplamışlardır. Araştırmacılar çalışmalarında sınıf öğretmenlerinin çocuk edebiyatının önemine inandıklarını fakat uygulamalarında çocuğa yönelik çeşitli eserlere yer vermediklerini tespit etmişlerdir.

Türkçe öğretmen adaylarının çocuk edebiyatı yapıtlarının özelliklerini bilme yeterlikleri üzerinde çalışan Karagöz (2017), tarama modelini kullandığı çalışmasında verilerini ölçek kullanarak toplamıştır. Çalışmada Türkçe öğretmeni adaylarının çocuk edebiyatının biçimsel özellikleri konusunda yeterli düzeyde oldukları tespit edilmiştir. Benzer şekilde Türkçe öğretmeni adaylarının çocuk edebiyatı ürünleri seçebilme yeterlikleri üzerine çalışan Maltepe de (2009) çalışmasında verilerini odak grup görüşmesi yaparak elde etmiştir. Araştırma sonucunda Türkçe öğretmeni adaylarının içerik ile ilgili en çok gerçekçilik, öğreticilik ve kültürel kavramları vurguladıkları görülmüştür.

Türkçe ve sınıf öğretmenlerinin okuma saatlerinde kullandıkları kitapları seçme ölçütlerinin tespit edildiği bir çalışmada da öğretmenlerin en çok içerik ve eğitsel özelliklere önem verdikleri görülmüştür. Çalışmada nitel araştırma yaklaşımı benimsenmiş veriler anket aracılığıyla toplanmıştır (Okuyan, 2009).

Alanyazında yer alan çalışmalarda genellikle nitel araştırma yaklaşımının benimsendiği veri toplama aracı olarak da görüşme formu kullanıldığı görülmektedir. Fakat okul öncesi öğretmenlerinin çocuk edebiyatı ürünleri hakkında kendi deneyim ve uygulamalarına ilişkin yapılan çalışma sayısının az olduğu tespit edilmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Yöntem

Bu bölümde araştırmada kullanılan araştırma yöntemi, katılımcılar, veri toplama araçları, verilerin toplanma süreci ve analizine ilişkin açıklamalara yer verilmiştir.

Araştırma Yöntemi

Okul öncesi öğretmenlerinin öğrencilerine nitelikli çocuk edebiyatı ürünleri seçmelerine ilişkin görüşlerinin belirlenmesini amaçlayan bu araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden birisi olan olgu bilim deseni kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Nitel araştırmanın sahip olduğu nitelikler çalışmanın amacıyla örtüşmektedir. Bu yaklaşım sayısal verilerle ifade edilemeyen ya da zor ifade edilen kişiler veya gruplar arası ilişkilerin temelini ve yönünü ortaya çıkarmaya yöneliktir (Sayım, 2019).

Nitel araştırmaların esas amacı genelleme yapabilmek değildir. Nitel çalışmalarda belirlenen olgunun, olayın ya da durumun derinlemesine araştırılması, betimlenmesi, incelenmesi ve konu ile ilgili ayrıntılı verilere sahip olma amacı vardır (Yıldırım & Şimşek, 2016).

Araştırmacı, veri toplama ve verilerin sürecinde temel araçtır. Nitel araştırmanın amacı anlamak, irdelemek, yorumlamak olduğundan tepki ve uyum yönünde en ideal araçlarda insanlardır. Bu çalışmanın faydaları çalışma sürecinde sözlü ve sözsüz iletişimini yayabilmesi, sürece ilişkin anında bilgi verebilmesi, yorumların doğruluğuyla alakalı katılımcılara danışabilmesi ve ani tepkileri kontrol altına alabilmesidir (Merriam, 2017/2018).

Nitel araştırmalarda gözlemlerin, görüşmelerin, dokümanların, parçaları birleştirilir, daha büyük parçalar meydana getirilir. Bu işlemler yapılırken özelden genele doğru bir yol izlenir. Sonuç olarak ortaya çıkan ürün fazlasıyla açıklayıcıdır. Araştırmacı, olgu hakkında elde ettiği bilgileri rakamlardan çok kelimelerle ifade edebilir; bu doğrultuda katılımcıların açıklamalarına da yer verilebilir (Merriam, 2017/2018).

Çalışmada nitel araştırma yaklaşımlarının desenlerinden biri olan olgu bilim deseni kullanılmıştır. Olgu bilim çalışmalarında kullanılan kaynaklar ve konu farklı açılardan tüm yönleriyle irdelenebilir (Büyüköztürk vd., 2017). Farkında olduğumuz fakat ayrıntılı ve derinlemesine bir anlayışa hakim olamadığımız olgulara odaklanan olgu bilim çalışmalarında araştırmacının veri kaynaklarını odaklandığı olguyu yaşayan grup ile olguyu yansıtabilecek niteliğe sahip birey ya da gruplar oluşturmaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2016).

Olgu bilim de temel amaç bireyin kendi dünyası ve oluşturduğu anlamlarıdır. Bu nedenle, yaşantıların gerçekleştiği ortam ve bağlam da olgu için önemlidir. Fakat bu durum olgu bilim çalışmalarının sadece kişi bazında yapıldığı anlamı taşımamalıdır. Olgu bilim deseninde odak noktasına alınan olgunun; tanımı, boyutları, katılımcının olgu ile arasındaki ilişki, oluşturduğu anlam, derinlemesine ve ayrıntılı bir şekilde incelenmektedir (Aydın, 2015).

Katılımcılar

Bu araştırmanın katılımcılarını 2020-2021 eğitim öğretim yılında Erzurum il merkezine bağlı Palandöken ilçesinde bulunan Milli Eğitim Bakanlığına bağlı resmi okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan 20 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Katılımcılar dört farklı anaokulundan seçilmiştir.

Bu çalışmada uygun örneklem yöntemi kullanılmıştır. Uygun örnekleme yöntemi araştırmacının bulunduğu şartları göz önüne alarak kolay bir şekilde ulaşabileceği örneklemden verilerini toplanmasıdır (Büyüköztürk vd., 2017). Uygun örnekleme bazı şartlara bağlıdır. Bu şartlar (zaman, konum, para, cevaplayanlar) doğrultusunda örneklem seçilir (Merriam, 2017/2018). Gizlilik sebebiyle katılımcılar K1, K2,...K20 şeklinde kodlanmıştır.

Katılımcıların Özellikleri

Bu bölümde katılımcıların cinsiyetleri, kaç yıl görev yaptıkları ve yaşları ile ilgili bilgilere yer verilmiştir

Tablo 1. *Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Dağılımları*

Cinsiyet	Katılımcılar	Toplam
Kadın	K1, K2, K3, K4, K6, K7, K8, K9, K10, K11,K12 K13, K14, K15, K16, K17, K18, K19, K20	19
Erkek	K5	1

Tablo 1'e göre katılımcıların on dokuzu kadın ve bir tanesi erkektir.

Tablo 2. *Katılımcıların Yaşlarına ve Mesleki Deneyimlerine İlişkin Bilgiler*

Değişkenler	Alt Değişkenler	f
Yaş	22-30 yaş	5
	31-40 yaş	13
	41-50 yaş	2
Görev Süresi	0-5 yıl	3
	6-10 yıl	6
	11-15 yıl	10
	16 yıl ve üstü	1

Tablo 2 ‘de görüldüğü gibi katılımcıların % 25’i 22-30 yaşları arasında, %65’i 31-40 yaşları arasında ve % 10’luk bir kitle de 41-50 yaşları arasında yer almaktadır. Tablodaki görev sürelerine bakıldığında; katılımcıların %15’i 0-5 yıl, % 30’u 6-10 yıl, %50’si 11-15 yıl ve % 5’i ise 16 yıl ve üstü değer aralığında yer almaktadır. Katılımcıların çoğunluğu 31-40 yaş aralığındadır. Görev sürelerine bakıldığında okul öncesi öğretmenlerinin büyük çoğunluğunun 11-15 yıllık bir mesleki deneyime sahip görülmektedir.

Veri Toplama Aracı

Bu çalışmada “yarı yapılandırılmış görüşme formu” kullanılmıştır. Formun yapısı hakkında eğitim ölçme ve değerlendirme uzmanının fikri alınmış ve iki anaokulu öğretmeniyle pilot uygulama gerçekleştirilmiştir. Görüş ve uygulamalar doğrultusunda değerlendirmeler yapılarak sorular tekrar gözden geçirilmiştir. Soru sayısı arttırılmış birbiri ile bağlantılı olan sorular birleştirilmiş ve sorular daha net bir biçimde oluşturulmaya çalışılmıştır.

En az iki kişi arasında gerçekleşen bir iletişim süreci olarak adlandırılan görüşme tekniği, araştırmacının cevap aranılan sorular çerçevesinde verilerini toplaması şeklinde de ifade edilebilir. Görüşme belirlenen bir konu hakkında derinlemesine bilgi sağlamaktadır. Görüşme yönteminin faydalarından birisi de görüşmeciye süreçle ilgili karmaşık yönergeleri anında açıklayabilme, katılımcılara da anından soruları cevaplandırma ve sorular hakkında yorum yapabilme imkanı sağlamasıdır. Görüşme yönteminin çeşitlerinden biri olan yarı yapılandırılmış görüşme, katılımcıya kendini ifade edebilme olanağı sağlar (Büyüköztürk vd., 2017).

Nitel araştırmalarda kullanılan tekniklerden birisi de görüşmedir. Bu teknik araştırmaya katılan bireylerin bakış a ıllarını, olgulara yükledikleri anlamları ortaya çıkarma ve onların gözüyle yaşantıları açıklayabilme amaçlarına hizmet edecek biçimde kullanılmaktadır (Cemalo lu, 2014).

Görüşme formu tamamen yapılandırılmış bir formatta sunulabilece i gibi, esnek soruların da sorulduğu bir şekilde hazırlanabilir. Önceden hazırlanan sorular kayıtların bir bütünlük içinde kaydedilmesini sa lar (Sayım, 2019). Nitel görüşmelerde görüşmeci katılımcının cevaplarına göre esnek davranabilir. Görüşmecinin amacı detaylı bilgi edinmektir. Görüşme sürecinde hem katılımcı hem de araştırmacı aktiftir (Büyüköztürk vd., 2017).

Görüşme yöntemi diğerlerinden farklıdır. Yüz yüze, telefonla yapılabileceği gibi tek veya konferans şeklinde de gerçekleştirilen bu tekniğin ankete göre kontrol seviyesi daha yüksektir (Sayım, 2019).

Veri toplama aracının ilk bölümünde katılımcılara ilişkin kişisel sorular ikinci bölümünde ise okul öncesi   retmenlerinin öğrencilerine nitelikli  ocuk edebiyatı ürünleri seçmelerine ilişkin görüşlerini almaya yönelik hazırlanan on adet açık uçlu soruya yer verilmiştir.

Görüşme sorularının geçerliği ve güvenirliğini sağlamak için alınan uzman görüşlerinin ve yapılan ön görüşmelerin yanı sıra soruların açık ve anlaşılır olmasına, yönlendirici olmamasına, evet-hayır cevaplı soruların sorulmamasına ve süreçte katılımcıyı yönlendirecek bir tavır sergilenmemesine dikkat edilmiştir.

Görüşmenin yapılacağı saatler katılımcılarla beraber belirlenerek ortamın sessiz olmasına ve katılımcıların görüşmeye daha rahat odaklanabilmelerine imkan sağlamıştır.

Süreç

Araştırmada verilerin toplanması için etik kurul onayı alınmıştır. Araştırmanın gerçekleştirileceği okullar belirlendikten sonra okullara gidilerek gerekli bilgilendirmeler yapılmıştır. Hem okul idaresi hem de öğretmenler, araştırmanın amacı ve nasıl yapılacağı hakkında bilgilendirmiş; Erzurum Valili inden araştırmaya yönelik izin belgelerinin alındığı ifade edilmiştir.

Okul müdürlerinin onayından sonra görüşülen öğretmenler çalışmaya gönüllü olarak katıldıklarını belirten “Katılım Kabul Formu”nu imzalamışlardır. Görüşmelerin ses kaydına alınacağı kayıtların sadece bu araştırma için kullanılacağı, görüşmelerin tahmini süresi ve

gizliliği belirtilmiştir. Görüşmeler için öğretmenlerle ortak bir tarih belirlenmiş ve telefon aracılığıyla veriler toplanmıştır. Görüşmeler bilgi kaybını önlemek amacıyla ses kaydına alınmıştır.

Veri Analizi

Bu araştırmanın verileri betimsel analiz yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir. Betimsel analiz yaklaşımında, önceden belirlenen temalar dikkate alınarak veriler özetlenir ve analiz edilir. Bu temalar oluşturulurken araştırma soruları, görüşme formunda yer alan sorular kullanılabilir. Katılımcıların görüşlerinden örnekler alınarak sunulabilir (Yıldırım & Şimşek, 2016).

Betimsel analizi dört aşamada ele alan Yıldırım ve Şimşek 'e (2016) göre aşamalar kesin çizgilerle birbirinden ayrılmayabilir. Önemli olan oluşturulan temalara göre verilerin düzenlenmesi ve okuyucuya anlaşılır bir şekilde sunulmasıdır.

Betimsel Analiz İçin Çerçeve Oluşturma

Bu aşamada araştırmanın kuramsal çerçevesinden, veri toplama aracından yer alan boyutlardan veya araştırma sorularından yola çıkılarak bir çerçeve oluşturulur. Çalışmada yarı yapılandırılmış görüşme formunda yer alan sorular göz önüne alınarak bir çerçeve oluşturulmuştur.

Verilerin Tematik Çerçeveye Göre İşlenmesi

Verilerin önceden oluşturulan çerçeveye göre düzenlendiği aşamadır. Veriler düzenlenirken, anlamlı ve mantıklı bir şekilde bir araya getirilmesi gerekir. Çalışmada veriler oluşturulan çerçeve doğrultusunda incelenerek ilişkili kavramlar bir araya getirilmiştir. Ayrıca çalışmada örnekleri yer alan görüşmeci cevapları da bu aşamada tespit edilmiştir.

Bulguların Tanımlanması

Düzenlenen verilerin tanımlandığı ve doğrudan alıntılarla desteklendiği aşamadır. Çalışmada incelenen veriler, doğrudan katılımcı cevapları ile desteklenmiştir. Bulgular tanımlanırken açık, anlaşılır ve yalın bir dil kullanılmasına özen gösterilmiştir.

Bulguların yorumlanması

Bulguların açıklandığı, anlamlandırıldığı aşamadır. Çalışmada oluşturulan bulgular doğrultusunda tartışmalar yapılmış ve bazı sonuçlara ulaşılmıştır. Bu sonuçlar çalışmanın Tartışma ve Sonuç bölümünde okuyucuya sunulmuştur.

Geçerlik ve Güvenirlik

Geçerlik doğru bilgiyi elde edebilmek için gereken tedbirlerin alınması; güvenirlilik ise araştırma sürecinin, verilerin açık anlaşılır bir şekilde ifade edilerek başka araştırmacılar tarafından da değerlendirilmesine imkan sağlayacak şekilde oluşturulmasıdır (Yıldırım & Şimşek, 2016).

Bu beklentiler doğrultusunda araştırmanın güvenilir ve geçerli olması için bazı önlemler alınmıştır. Araştırmanın inandırıcılığı, sonuçların tutarlılığı ve nesnelliğine dikkat edilmiştir. Veriler 02.02.2021-18.02.2021 tarihleri arasında toplanmıştır. Araştırmanın her aşamasında hem alan uzmanı hem de ölçme ve değerlendirme uzmanlarının görüşlerine başvurulmuştur.

Nicel araştırmalarda kabul edilen güvenirlilik ölçütleri, nicel araştırmalardaki ölçütlerden farklılık göstermektedir. Nicel araştırmalar insan doğasının sosyal bilimlerin sürekliliğinden kaynaklı olarak tekrar edilebilirlik açısından nitel çalışmalardan ayrılmaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2016).

Nitel araştırmalarda güvenirlilik sağlamak adına betimlemeler daha derinlemesine yapılmıştır. Veri toplama kaynakları açık bir biçimde tanımlanmıştır. Görüşmeciler ile ilgili geniş bilgilere yer verilmiştir. Katılımcılara sürecin nasıl gerçekleştirileceği ayrıntılı bir şekilde anlatılmış, kimliklerinin gizli tutulacağı belirtilmiş ve gönüllü katılımları esas alınmıştır.

Görüşme verilerinin nasıl analiz edileceği, kod oluşturma süreci anlaşılır bir şekilde okuyucuya sunulmuştur. Nicel araştırmalarda iç geçerlik olarak tanımlanan kavram, nitel araştırmalarda inandırıcılık olarak karşımıza çıkmaktadır. Araştırmacı elde ettiği verilerin benzer ortamlarda da sonuçlarının geçerli olduğu ve ortaya çıkan sonuçların nesnel bir yaklaşımın ürünü olduğu konusunda kanıtlar sunulmalıdır (Yıldırım & Şimşek, 2016).

İnandırıcılığın sağlanması için, görüşmelerden elde edilen verilere araştırma da yer verilmiştir. Görüşme verilerinin analizinde aynı alanda çalışan başka bir araştırmacıdan da kod-tema oluşturma istenerek sonuçların bir başka araştırmacı tarafından teyidi sağlanmıştır.

Görüşmeler bittikten sonra süreç hakkında katılımcılardan kısa bir yorum yapmaları istenmiştir. Burada amaç soruların görüşmeciler tarafından doğru anlaşılıp anlaşılmadığını teyit etmektir.

Görüşmelerde sorular sorulurken yönlendirici olmaktan ve gözlem esnasında kişisel düşünceleri, var olan durumları taraflı bir incelemeden kaçınılmıştır. Nitel araştırmalarda aktarılabilişliğin sağlanması dış geçerliği artırır.

Aktarılabilirliğin sağlanabilmesi için çalışmanın dil ve anlatım özelliklerine, dilinin sade ve anlaşılır olmasına zen gösterilmiştir. Ayrıntılı bir betimleme yöntemiyle sonuçların aktarılması sağlanır. Buna bağlı olarak görüşme verilerden bazı kesitler yorum katılmadan doğrudan okuyucuya aktarılmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Bulgular

Bu bölümde devlet anaokullarında görev yapan okul öncesi öğretmenlerinin öğrencilerine nitelikli çocuk edebiyatı ürünlerini seçmelerine ilişkin görüşlerini ortaya koymak amacıyla gerçekleştirilen çalışma için toplanan verilerden elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Katılımcıları gizlemek amacıyla tüm katılımcılar, harflendirilerek belirtilmiştir.

Çocuk Edebiyatının Tanımına İlişkin Bulgular

Çocuk edebiyatının tanımına ilişkin öğretmen görüşlerine ait bulgular, içerik analizi sonucunda oluşturulan kodlar kullanılarak Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. *Çocuk Edebiyatının Tanımı*

Kodlar	Katılımcılar	f
Çocuğun seviyesine uygun hazırlanan yazılı ürünler	K4, K7, K12	3
Çocuğa farklı yaşantılar sunan ürünler	K4, K7, K16	3
Okul öncesi dönem çocukları için yapılmış çalışmalar	K5, K15	2
Çocuğun hayal dünyalarını genişleten hikâyeler	K11, K16	2
Çocuğun kelime haznesini arttıran hikâyeler	K11, K16	2
Çocuğun duygu düşünce ve hayallerinin anlatıldığı sanat	K2	1
Fabl ve hikâyelerden oluşan tür	K3	1
Çocuğun dil gelişimine katkı sağlayan araç	K20	1
Çocuğa farklı bakış açısı kazandırabilme	K17	1

Tablo 3'e göre, çocuk edebiyatının tanımı hakkında 11 katılımcı görüş bildirmiştir. Katılımcıların büyük kısmı (%19) çocuk edebiyatını; çocuğun seviyesine uygun hazırlanan yazılı ürünler ve çocuğa farklı yaşantılar sunan ürünler şeklinde tanımlamışlardır. Katılımcıların %13'ü çocuk edebiyatını okul öncesi dönem için yapılmış ürünler, çocuğa farklı yaşantılar sunan ürünler olarak tanımlarken, %6'sı da çocuk edebiyatını çocuğun duygu ve hayallerinin anlatıldığı sanat, fabl ve hikâyeden oluşan tür, çocuğun dil gelişimine katkı sağlayan araç ve çocuğa farklı bakış açısı kazandırabilme olarak ifade etmişlerdir. Okul öncesi öğretmenlerinin çocuk edebiyatı tanımlamaların da genel olarak çocuk edebiyatının

işlevleri üzerinde durduğu söylenebilir. Yapılan tanımlamalara ilişkin örneklerle aşağıda yer verilmiştir.

(K2) “...çocuk edebiyatı bizde çocuğun duygularını düşüncelerini işte hayallerini sözel ya da yazılı olarak anlatılan bir sanat...”

(K4) “...çocukların seviyelerine uygun hayal dünyasına yaşına hitap eden onları bulunduğu ortamdan farklı ortama taşıyan sözlü yazılı ürünlerdir...”

(K11) “...Çocuk edebiyatı için mi çocukların hayal dünyalarını geliştiren kelime haznelerini geliştirecek olan bir eylemdir. Eserleri içeren tür...”

(K20) “...Yani çocukların dil gelişimine katkı sağlamak için kullandığımız bir araç...”

Çocuk Edebiyatının Çağrıştırdıklarına İlişkin Bulgular

Çocuk edebiyatının çağrıştırdıklarına ilişkin öğretmen görüşlerine ait bulgular, içerik analizi sonucunda oluşturulan kodlar kullanılarak Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4. Çocuk Edebiyatının Öğretmenlere Çağrıştırdıkları

Kodlar	Katılımcılar	f
Hikâye	K1, K3, K4, K5, K9, K14, K19	7
Masal	K4, K9, K11, K13, K15, K19	6
Parmak oyunu	K4, K5, K11	3
Şiir	K4, K5, K15	3
Dil gelişimi	K13, K14, K20	3
Hayal gücü geliştirme	K9, K11, K13	3
Tekerleme	K4, K11	2
Bilmece	K5, K11	2
Yaratıcılık	K10, K18	2

Tablo 4 incelendiğinde, çocuk edebiyatı kavramının katılımcılarda oluşturduğu çağrışımlar hakkında 12 katılımcı görüş belirtmiştir. Katılımcıların sırasıyla; hikâye (%23), masal (%19), parmak oyunu, şiir, dil gelişimi, hayal gücü geliştirme (%10), tekerleme, bilmece, yaratıcılık (%6), olduğu görülmektedir. Katılımcıların çocuk edebiyatı ürünlerini daha çok hikâye ve masal türleriyle ilişkilendirdikleri söylenebilir. Katılımcıların verdiği cevaplara ilişkin örnekler aşağıda sunulmuştur.

(K1) “...Çocuk edebiyatı deyince aklıma bana hikâye geliyor...”

(K9) “...Çocuk edebiyatı benim için hikâye kitaplarını hatırlatıyor. Çocukların geliştirici masallar...”

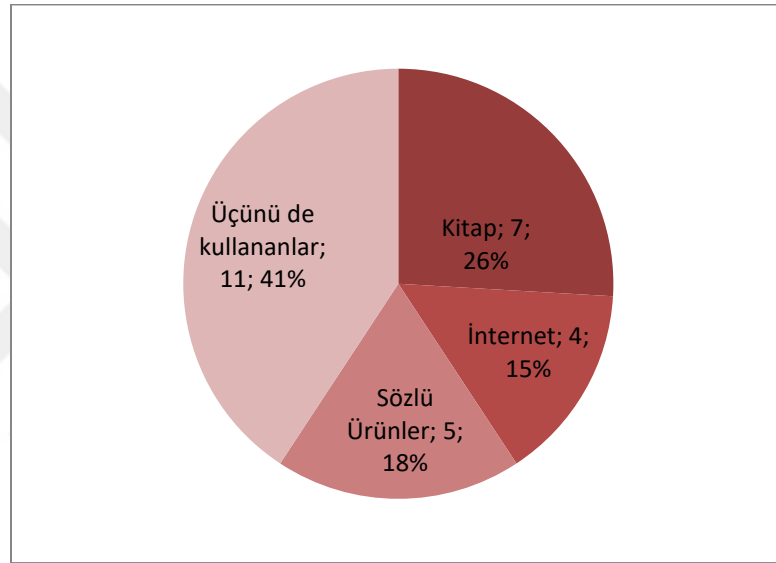
(K11) “...Çocuk edebiyatı dediğim zaman aklıma okunan kitaplar masallar tekerlemeler parmak oyunları bilmeceler...”

(K20) “...dil gelişimini çağrıştırıyor benim gözümde...”

Öğretmenlerin Kullandıkları Metin Türlerinin Kaynaklarına Ait Bulgular

Öğretmenlerin kullandıkları metin türlerinin kaynaklarına ait bulgular, içerik analizi sonucu oluşturulan kodlar kullanılarak Şekil 1’de gösterilmiştir.

Şekil 1. Öğretmenlerin Kullandıkları Metin Türlerinin Kaynakları

Şekil 1 incelendiğinde öğretmenlerin çoğunluğu (%41) her üç kaynaktan da faydalandığını belirtmektedir. Öğretmenlerin %26’sı genellikle kitap kaynaklı metinler kullanmayı tercih ederken geriye kalan katılımcıların %18’i sözlü ürünlerden ve % 15’i de internetten faydalanmaktadır. Öğretmenlerin çocuk edebiyatı ürünleri seçerken farklı kaynaklara başvurduğu ve genel olarak kitapları tercih ettikleri söylenebilir. Konuyla ilgili öğretmen görüşleri şu şekildedir.

(K3) “...Hepsini kullanıyorum kitap da kullanıyorum. Yayınların kitapları var nitelikli güzel yayınlar onları kullanıyorum. Fabl türlerinden yararlanıyorum. İnternette hikayelerden yararlanıyorum. Hepsinden hepsinden yararlanıyorum...”

(K5) “...Ama çoğunlukla ben televizyondan bilgisayardan pdf şeklinde gösteriler, slaytlar şeklinde yapılması çocukların da çok dikkatini çekiyor. Bu şekilde uyguluyoruz. Ama kitaptan anlatımı da seviyorum. Yani çocuklara hatta şey yapıyorum. Projeler halinde haftanın belirli günlerinde belirliyorum. Atıyorum Cuma günü çocuklar sırayla kitaplarını

evden istedikleri kitabı getirip arkadaşlarına anlatıyor. Sorular soruyorlar. Bu şekilde de hikaye anlatımı çok dikkatlerini çekiyor. Çeşitlendirerek aktif bir şekilde yararlanıyoruz...”

(K9) “...Genellikle sözlü anlatımlar...”

(K12) “...Kitap kitap kullanırım. İnternet kaynaklı da olur ama genelde kitap...”

Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin Kullanım Amacına İlişkin Bulgular

Çocuk edebiyatı ürünlerinin kullanım amacına ilişkin öğretmen görüşlerine ait bulgular, içerik analizi sonucunda oluşturulan kodlar kullanılarak Tablo 5’te gösterilmiştir.

Tablo 5. Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin Kullanım Amacı

Kodlar	Katılımcılar	f
Etkinliklere yardımcı araç	K5, K8, K11, K14 K15, K16, K17, K19	8
Türkçe dil etkinliği	K1, K4, K6, K10, K12, K15, K19	7
Dil gelişimine katkı sağlama	K2, K3, K4, K11, K16, K20	6
Hayal dünyasını geliştirme	K2, K12, K13, K18	4
Geçiş etkinliği	K7, K10, K19	3
Başlangıç etkinliği	K1, K9	2
Değerler eğitimi kazandırma	K11, K14	2
Kitap sevgisi kazandırma	K2	1
Özgüven gelişimi	K3	1
Zaman geçirme	K16	1

Tablo 5 incelendiğinde 19 katılımcının görüş belirttiği görülmektedir. Öğretmenlerin çoğunluğunun çocuk edebiyatı ürünlerini, etkinliklere yardımcı araç (%23), Türkçe dil etkinliği (%20) ve dil gelişimine katkı sağlama (%17) amaçlarıyla kullandığı görülmektedir. Öğretmenlerin çok az bir kısmının (%3) çocuk edebiyatı ürünlerini kullanım amaçları kitap sevgisi kazandırma, özgüven gelişimi ve zaman geçirmedir. Geriye kalan katılımcılar amaçlarını sırasıyla hayal dünyasını geliştirme (%11), geçiş etkinliği (%8), başlangıç etkinliği ve değerler eğitimi kazandırma (%6) şeklinde ifade etmişlerdir. Okul öncesi öğretmenlerinin çocuk edebiyatı ürünlerini gün içinde, farklı etkinliklerde kullandıkları fakat daha çok Türkçe

dil etkinlikleri kapsamında söz konusu ürünlerden faydalandıkları söylenebilir. Konuyla ilgili öğretmen görüşleri şu şekildedir.

(K6) “...Türkçe dil etkinliği olarak geçiyor bizde Türkçe dil etkinliğinde işte bu bilmecelerden tekerlemelerden ondan sonra hikayeler dramalar bu etkinlik içine geçiyor öyle. Türkçe dil etkinliği kısmında yararlanıyoruz...”

(K11) “...Çocuk edebiyatı ürünlerini genellikle çocukların Türkçeyi doğru ve güzel biçimde konuşmalarını desteklemek için .ne bileyim işte değerler eğitimi kazandırmak için kullanırım. Bir davranış varsa mesela doğru anlattığımız bir şeyi onu desteklemek için...”

(K13) “...Tamamen çocuğun yani aslında hayal dünyasını geliştirme amaçlı kullanıyorum. Ya okuduktan sonrasında falan çocukları hani okuyupta masamız bitti demiyorum. Çocuğun hayal dünyasını ne kadar geliştiriyor, sen olsaydın onun yerinde nasıl ne yapardın. Hikâyenin kahramanı yerine mesela onu koyup desteklemeye çalışıyorum. Daha çok çocuğun hayal dünyasını geliştirmek desteklemek amaçlı kullanıyorum açıkçası...”

(K19) “... Sadece etkinlik yaparken kullandım genelde ana dili etkinliklerinde...”

Nitelikli Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin Taşınması Gereken Özelliklere İlişkin Bulgular

Nitelikli çocuk edebiyatı ürünlerinin taşınması gereken özelliklere ilişkin öğretmen görüşlerine ait bulgular, içerik analizi sonucunda oluşturulan kodlar kullanılarak Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6. Nitelikli Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin Taşınması Gereken Özellikler

Kodlar	Katılımcılar	f
Nitelikli görseller içermeli	K2, K5, K7, K15, K16, K18, K20	7
Anlatım dili çocuğa uygun olmalı	K2, K8, K9, K11, K12, K16, K19	7
Çocuğun yaşına uygun olmalı	K4, K7, K8, K11, K14, K16, K20	7
Konusu çocuğa uygun olmalı	K2, K5, K6, K10, K14	5
Çocuğa uygun karakterler kullanılmalı	K2, K12, K13	3
Gerçekçi bir kurguya sahip olmalı	K4, K13, K17	3
Çocuğun gelişim özelliklerine uygun olmalı	K1, K3, K12	3
İlgi çekici şekilsel özellikler taşınmalı	K5, K16, K18	3
Eğitici olmalı	K3, K4, K5	3

Tablo 6. (Devamı)

Çocuğa hitap etmeli	K3, K13	2
Ders verici olmamalı	K11, K15	2
Çocuğun hayal dünyasına hitap etmeli	K7	1
Dersin amacına uygun olmalı	K3	1
Kültürümüze uygun olmalı	K17	1

Tablo 6'ya göre öğretmenlerin %15'i çocuk edebiyatı ürünlerinin nitelikli görseller içermesinin, anlatım dilinin çocuğa uygun ve yaşına göre olmasının gerekliliğini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin %11'i ürünlerin konusu çocuğa uygun olmalı, %6'sı çocuğun gelişim özelliklerine uygun olmalı, çocuğa uygun karakterler kullanılmalı, gerçekçi bir kurguya sahip olmalı, eğitici olmalı, ilgi çekici şekilsel özellikler taşımalı şeklinde görüşlerini ifade etmişlerdir.

Katılımcıların bir bölümü (%4), nitelikli çocuk edebiyatı ürünlerinin çocuğa hitap etmesini ve ders verici olmamasını belirtirken, az bir kısmı da (%2), dersin amacına ve kültürümüze uygun olması yönünde görüşlerini bildirmiştir. Genel olarak öğretmenlerin çocuğa görelilik ilkesi, resimleme, üslup ve konu özellikleri üzerinde durdukları söylenebilir. Öğretmenlerin verdiği cevaplara ilişkin örnekler aşağıda sunulmuştur.

(K1) “...Gelişim özelliklerine uygun olması gerekiyor, bilişsel gelişimlerine uygun olması gerekiyor görsellerle desteklenmesi gerekiyor daha etkili olabilmesi için...”

(K4) “...Bir kere yani hani çocuğun yaşına hitap etmeli çocuğu olmadık hayallere sürüklememeli, hem onun duygu durumuna hem de konuyla alakalı onu bir detay vermeli bilgi vermeli yani hem eğitici hem öğretici olmalı...”

(K5) “...Genel olarak öncelikle görsellik çok önemli. Kapak dizayn merak uyandırıcı olmalı çizimler renkler çocukların yaş gelişimi özelliklerine uygun olmasını ya satın alırken de kullanırken de çok özen gösteriyorum...”

(K11) “...Çocuğun yaşına uygun olmalı, açık ve anlaşılır olmalı dili sade olmalı kullandığı kelimeler olsun...”

(K20) “...Yani öncelikle çocuğun yaş gelişimine uygun olmalı. Hangi yaş grubunu kullanıyorsak .Onun dışında bol görsel olmalı. Ama çizimleri yani böyle abuk subuk şeyler değil de yani çocuğa uygun orda hangi mesajı anlatmak istiyorsak...”

Nitelikli Çocuk Edebiyatı Kitaplarının Boyutuna İlişkin Bulgular

Nitelikli çocuk edebiyatı ürünlerinin boyutuna ilişkin öğretmen görüşlerine ait bulgular, içerik analizi sonucunda oluşturulan kodlar kullanılarak Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. *Nitelikli Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin Boyutları*

Kodlar	Katılımcılar	f
Büyük olmalı	K1, K3, K4, K6, K10, K13, K16, K19	8
Orta büyüklükte olmalı	K7, K12	2

Tablo 7’ye göre öğretmenlerin yarısı kitap boyutları hakkında yorumda bulunmuştur. %80’i çocuk edebiyatı kitaplarının boyutlarının büyük olması gerektiğini savunurken, %20’si ise orta büyüklükte kitapların tercih edilmesi gerektiğini belirtmiştir. Öğretmenlerin çoğu kitapların büyük boy olması, yönünde hemfikirdir. Konuyla ilgili öğretmen görüşleri şu şekildedir.

(K12) “...yaşındaki 2 yaşındaki çocukların eline bir kitap verirsin olmaz hani onların ellerine alabilecekleri inceleyebilecekleri dokunabilecekleri hani o boyutlarda olursa daha iyi olur. Yani orta boy tercih ederim...”

(K16) “...öncelikle böyle daha büyük boy mesela yani büyük boy kitapları daha çok tercih ediyorum. Hani büyük boy dediğin o anlamda 25-30 santim hani o boylarda genelde hani çocukların dikkatini daha çok çekiyor...”

Nitelikli Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin Kâğıt Yapısına İlişkin Bulgular

Nitelikli çocuk edebiyatı ürünlerinin kâğıt yapısına ilişkin öğretmen görüşlerine ait bulgular, içerik analizi sonucu oluşturulan kodlar kullanılarak Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8. *Nitelikli Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin Kâğıt Yapısı*

Kodlar	Katılımcılar	f
Sağlam ve kullanışlı olmalı	K6, K17, K18, K20	4
Kuşe kâğıt kullanılmalı	K5, K9, K11	3
Suya dayanıklı olmalı	K3, K12	2
Parlak olmalı	K11, K14	2
Mat olmalı	K5, K10	2
Dikişli ve telsiz olmalı	K5	1

Tablo 8’ de görüldüğü üzere öğretmenlerin 9 tanesi kağıt yapısı hakkında fikir belirtmiştir. Görüş bildiren öğretmenlerin çoğunluğu (%29) nitelikli çocuk edebiyatı ürünlerinin kağıt yapısının sağlam ve kullanışlı olması yönünde hemfikirken sadece bir katılımcı (%7) kağıtların dikişli ve telsiz olması gerektiğini ifade etmiştir. Diğer katılımcılar sırasıyla kuşe kağıt kullanılmalı (%22), parlak olmalı, mat olmalı ve suya dayanıklı olmalı (%14) yönünde fikirlerini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin kitaplarda kullanılan kağıtların mat ve parlak olması yönünde görüş bildirmesi katılımcılar arasında bu nitelik konusunda bir zıtlık olduğunu düşündürebilir. Katılımcıların cevaplarına ilişkin örnekler aşağıda sunulmuştur.

(K5) “...dikişli ama telsiz olmasına ben özen gösteriyorum tel kullanmamaya...”

(K10) “...çocuklara böyle aşırı parlak kâğıtlardansa ben aşırı mat daha soft resimleri daha çok beğeniyorum. Çocuklarında daha çok ilgisini çektiğini düşünüyorum...”

(K12) “...Sayfası da kaygan hani en azından ıslanırken bozulmayacak şekilde olursa...”

(K17) “...Çocukların eline verdiğim zaman yıpranmaması benim için en önemli özelliklerden biri...”

Nitelikli Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin Kapak Özelliklerine İlişkin Bulgular

Nitelikli çocuk edebiyatı ürünlerinin kapak özelliklerine ilişkin öğretmen görüşlerine ait bulgular, içerik analizi sonucunda oluşturulan kodlar kullanılarak Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9. Nitelikli Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin Kapak Özellikleri

Kodlar	Katılımcılar	f
Kalın olmalı	K2, K3, K5, K10, K13, K17, K18	7
Dikkat çekici olmalı	K1, K8, K9, K19, K20	5
İçeriğine uygun resimler kullanılmalı	K2, K6, K8, K16	4
Çocuk kitap etkileşimine yardımcı olmalı	K1, K6, K19	3
Sağlam olmalı	K1, K13	2
Kitabın ismine, yazarına yer verilmeli	K2	1

Tablo 9 incelendiğinde katılımcıların 14 tanesinin kapak özellikleri hakkında fikir belirttiği görülmektedir. Öğretmenlerin büyük bir kısmı (%32), kitap kapaklarının kalın olmalı yönünde görüş belirtirken sadece %4’lük bir kısmı da kapakta kitabın ismine ve

yazarına yer verilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Öğretmenlerin kitap kapaklarının taşınması gereken özelliklere ilişkin cevapları sırasıyla; dikkat çekici olmalı (%23), içeriğine uygun resimler kullanılmalı (%18), çocuk kitap etkileşimine yardımcı olmalı (%14) ve sağlam olmalı (%9) şeklindedir. Katılımcıların kitap seçerken genellikle dış kapak özelliklerine dikkat ettiği söylenebilir. Öğretmenlerin verdiği cevaplara ilişkin örnekler aşağıda sunulmuştur.

(K1) “...Kapakları kaplaması da kullanılan malzeme bilmiyorum ama ona göre seçilmeli ki çocuk rahatlıkla resimlerine baksın kitapla bağ kurabilsin...”

(K2) “...Kitap okurken zaten ben şey yapıyorum çocuklara kitabın soldan sağa doğru gittiğini İşte yazıların yayınevinin adını hangi yayın evinde yazıldığını onları ön kapak arka kapak bu tarz özelliklerini zaten çocuğa söylüyorum...”

(K6) “...Şöyle kapak kitabın içeriğiyle ilgili resimlerden bahsetmeli. Biz hikâye saatine geçmeden önce ben kitabı gösteriyorum kapak kısmını. Sizce bu hikâyede ne anlatılıyor olabilir. Çocuklar kitap kapağına bakarak yorum yapıyorlar. O yüzden içeriğine uygun bir resim bulunması tabi bizim için avantaj...”

(K17) “...Daha çok böyle kalın kitaplı şey kapaklı olanları daha çok kullanıyorum. Aslında yok ama hocam spiralli de olabilir. Morphann var bende Spiralli olduğu zaman çocuk çok daha rahat çevirebiliyor. Ayakta duruyor. Daha sert kâğıttan olduğunda...”

(K20) “...Ya dış kapakta bence böyle çocuğu göz alıcı olmalı yani çocuğa hitap etmeli. Çocuk aa öğretmenim bunu okusana ya da anne baba bu kitabı alalım mı demeli gördüğünde. Çocuklara uygun olmalı...”

Nitelikli Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin Ciltleme Özelliklerine İlişkin Bulgular

Nitelikli çocuk edebiyatı ürünlerinin ciltleme özelliklerine ilişkin öğretmen görüşlerine ait bulgular, içerik analizi sonucunda oluşturulan kodlar kullanılarak Tablo 10’da verilmiştir.

Tablo 10. Nitelikli Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin Ciltleme Özellikleri

Kodlar	Kategoriler	f
Ciltli veya ciltsiz olması önemli değil	K7	1
Ciltlemesine önem verilmeli	K11	1
Kaygan ciltler kullanılmalı	K12	1

Tablo 10’a göre sadece üç katılımcı ciltleme özelliği hakkında yorumda bulunmuştur. Bir katılımcı (%33), nitelikli çocuk edebiyatı ürünlerinin ciltli veya ciltsiz olmasının önemli olmadığını belirtirken, diğer katılımcılar (%33), ciltlemenin önemli olduğunu, kaygan ciltlerin kullanılması gerektiğini söylemiştir. Öğretmenlerin çok az bir kısmı ciltleme konusunda görüş

bildirmiştir. Bu niteliğin kitap seçimi yapılırken öğretmenler tarafından çok da dikkate alınmadığı söylenebilir. Konu ile ilgili öğretmen görüşleri şu şekildedir.

(K7) “...Kitabın boyutu önemli ciltli veya ciltless olması çok önemli değil...”

(K12) “...Kitap dış cildi biraz hani şu kaygan şeyler oluyor ya hani onun gibi olsun öyle olursa iyi olur...”

Nitelikli Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin Sayfa Düzenine İlişkin Bulgular

Nitelikli çocuk edebiyatı ürünlerinin sayfa düzenine ilişkin öğretmen görüşlerine ait bulgular, içerik analizi sonucunda oluşturulan kodlar kullanılarak Tablo 11’de verilmiştir.

Tablo 11. Nitelikli Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin Sayfa Düzeni

Kodlar	Kategoriler	f
Yazılar sayfayı kaplamamalı	K3, K8, K17	3
Resimler sayfanın tamamını kaplayacak ebatta olabilir	K8	1

Tablo 11 incelendiğinde üç öğretmenin sayfa düzeni hakkında yorum yaptığı görülmektedir. Görüş bildiren öğretmenlerin yarısından fazlası (%75), yazılar sayfayı kaplamamalı ifadesini kullanırken sadece bir katılımcı (%25), resimler sayfanın tamamını kaplayacak ebatta olabilir şeklinde görüşünü bildirmiştir. Öğretmenlerin kitaplarda kullanılan görsellerin yazılara oranla daha fazla olması hususunda görüş birliği sağladığı söylenebilir. Konuyla ilgili öğretmen görüşleri şu şekildedir.

(K3) “...Yazılar sayfanın tamamını kaplamamalı...”

(K8) “...Yani şöyle okul öncesiye okul öncesi çocuklar için yazıyı okuyamadıkları için yazının hani çok önemli değil de hani bir kitabın içinde resmin daha büyük yazının daha küçük olabilir. Mesela diyelim yazı 14 puntoysa resim onun iki katı büyüklüğünde yani sayfayı kaplayan büyüklükte olabilir...”

Nitelikli Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin Harf Özelliklerine İlişkin Bulgular

Nitelikli çocuk edebiyatı ürünlerinin harf özelliklerine ilişkin öğretmen görüşlerine ait bulgular, içerik analizi sonucunda oluşturulan kodlar kullanılarak Tablo 12’de verilmiştir.

Tablo 12. Nitelikli Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin Harf Özellikleri

Kodlar	Kategoriler	f
Harfler büyük olmalı	K1, K2, K12, K13, K15	5
Punto 18-20 arasında olmalı	K5	1

Tablo 12. (Devamı)

Yazılar küçük olmalı

K4

1

Tablo 12'ye bakıldığında görüş bildiren öğretmen sayısının 6 olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin %72'si, nitelikli çocuk edebiyatı ürünlerinde kullanılan harflerin büyük olması gerektiğini belirtirken, katılımcıların %14'ü ise punto 18-20 arasında olmalı, yazılar küçük olmalı şeklinde görüşlerini ifade etmişlerdir. Görüş bildiren öğretmenlerin çoğunluğunun büyük yazılı çocuk kitaplarını tercih ettikleri söylenebilir.

(K5) “...punto olarak tabi ki 18-20 arasında olmasına özen gösteriyorum...”

(K13) “...Yani yazısı daha büyük daha kısa ama...”

Nitelikli Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin Resimlerine İlişkin Bulgular

Nitelikli çocuk edebiyatı ürünlerinin harf özelliklerine ilişkin öğretmen görüşlerine ait bulgular, içerik analizi sonucunda oluşturulan kodlar kullanılarak Tablo 13'te verilmiştir.

Tablo 13. Nitelikli Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin Resimleri

Kodlar	Kategoriler	f
Canlı renkler olmalı	K1, K2, K3, K6, K9, K15, K18, K19	8
Resimler net olmalı	K1, K8, K11, K16	4
Görseller çocuğun dikkatini çekebilmeli	K1, K2, K4, K8	4
Bol resim kullanılmalı	K6, K11, K12, K14	4
Çocuğun yaşına uygun olmalı	K7, K11, K17	3
Yazıdan çok yer kaplamalı	K4, K18	2
Kitabın içeriğiyle uygun olmalı	K4, K11	2
Çocukların yorumlayabileceği düzeyde olmalı	K11, K16	2
Resim kalitesi yüksek olmalı	K2	1
Kültürümüze uygun çizimler yapılmalı	K9	1
Oval hatlar kullanılmalı	K5	1
Resimler mat olmalı	K10	1

Tablo 13 incelendiğinde, öğretmenlerin 17 tanesi resimleme özellikleri hakkında fikirlerini belirtmiştir. Görüş bildiren katılımcıların %25'i nitelikli çocuk edebiyatı ürünlerinin resimlerinde canlı renkler kullanılmalı, %12'si resimler net olmalı, çocuğun dikkatini çekebilmeli, ürünlerde bol resim kullanılmalı, %9'u ise çocuğun yaşına uygun olmalı şeklinde görüşlerini belirtmişlerdir. Katılımcıların bir kısmının (%6) resimlerin yazıdan çok yer

kaplamasına, kitabın içeriğiyle uygun olmasına, resimlerin çocukların yorumlayabileceği düzeyde olmasına dikkat ettiği görülmektedir. Görseller konusunda yapılan yorumların sayısı ve niteliği dikkate alındığında öğretmenlerin bu konuda seçici davrandıklarını yorumu yapılabilir. Öğretmenlerin canlı renklerin kullanıldığı kitapları daha çok tercih ettikleri söylenebilir.

Katılımcıların birazı ise (%3), resim kalitesinin yüksek olması, oval hatlar kullanılması, kültürümüze uygun çizimler yapılması, resimlerin mat olması gerektiğini ifade etmişlerdir. Katılımcıların cevaplarına ilişkin örnekler aşağıda sunulmuştur.

(K1) “...Görsellerde daha renkli karmaşık olmayan resimler fakat basit resimler birbirine geçmiş resimler oluyor çocuk onu çözemiyor. Daha net, belirgin resimler ve canlı renkler kullanılmalı...”

(K5) “...Resimleme olarak da söyledim çocuk için dikkat çekici olmasına sevimli oval hatların olmasına renkli ana renklerden ara renklerden böyle güzel parlak olmasına dikkat ediyorum...”

(K8) “...Yani kullanılan resimler nasıl mesela bazı kitaplarda oluyor mesela çok ince çok küçük çiziyorlar ya da çok belirli olmayan şekiller çiziyorlar mesela daha büyük daha net resimler çizebilirler...”

(K9) “...Resimler bizim kültürümüze yakın olursa çok iyi olur. Bazı hikaye kitaplarında domuz kültürü çok fazla yaygın...”

(K10) “...ben aşırı mat daha soft resimleri daha çok beğeniyorum. Çocuklarında daha çok ilgisini çektiğini düşünüyorum. Çünkü parlaklık çocuklarda zaman zaman parlak metinler daha böyle şaşalı sayfalar çocukların içeriğe değil resme yönlendiriyor. Bence çünkü direkt resimle ilgileniyorlar okuduğunuz zaman çok kitapla ilgilenmiyorlar...”

(K11) “...Görsellik açısından zengin olmalı renkli olmalı. Görseli anlatılan hikayeyi desteklemeli. Çizimler daha çok çocukların yaşına uygun olmalı. Anlayacağı nitelikte olmalı. Bazen biz görsel okuma yaptırıyoruz. Resimlere bakarak bile çocuklar hikayeyi oluşturabiliyor. Yani bu tür destekleyen resimler tercih edilmeli...”

(K16) “...Sayfaların yapısı renklendirmesi çocuklar için daha önemli. Ondan sonra resimlerim seçilirliği hani böyle belirgin olması çocuklara vermek istediği mesajı orda çocukların daha iyi anlamasını sağlaması gerekiyor resimlerin. Yani hani karışık olmaması gerekiyor. Çocukların dediğim gibi seviyesine uygun olması gerekiyor parlak olması gerekiyor...”

Nitelikli Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin Konusuna İlişkin Bulgular

Nitelikli çocuk edebiyatı ürünlerinin konusuna ilişkin öğretmen görüşlerine ait bulgular, içerik analizi sonucunda oluşturulan kodlar kullanılarak Tablo 14’te verilmiştir.

Tablo 14. *Nitelikli Çocuk Edebiyatı Ürünlerinde Konu*

Kodlar	Kategoriler	f
Değerler eğitimi içermeli	K5, K8, K11, K17, K18, K19	6
Kavram ve kazanımlara paralel olmalı	K4, K6, K7, K15, K17	5
Olumsuz duygular oluşturacak konular işlenmemeli	K3, K13, K17, K18	4
Hoşgörü, sevgi, saygı kavramlarına yer verilmeli	K3, K8, K13, K14	4
Çocuğun yaşına uygun olmalı	K4, K16, K18	3
Çocuğun yaşantısından bahsetmeli	K1, K2, K12	3
Azimli, çalışkan, kararlı olmaya teşvik etmeli	K3, K18	2
Belirli gün ve haftalara yönelik olmalı	K5, K19	2
Gerçekçi olmalı	K5, K12	2
Öğretici olmalı	K4, K18	2
Ahlaki değerlere uygun olmalı	K9, K17	2
Eğlendirici olmalı	K16	1
Sonu mutlu bitmeli	K5	1
Her zaman mutlu sonla bitmemeli	K8	1

Tablo 14’e göre öğretmenlerin 18 tanesi konu hakkında görüş belirtmiştir. Katılımcıların çoğu (%16) , nitelikli çocuk edebiyatı ürünlerinde değerler eğitimi içeren konulara ağırlık verilmesi gerektiğini düşünmektedir. Katılımcıların %8’i konuların çocuğun yaşantısından bahsetmesine, çocuğun yaşına uygun olmasına, %10’u olumsuz duygular oluşturacak konulara yer verilmemesine, hoşgörü, sevgi, saygı kavramlarına değinilmesine, %13’ü ise konuların kavram ve kazanımlarına uygun olmasına dikkat etmektedir.

Konu ile ilgili görüş bildiren öğretmenlerin %5’lik kısmı ise kitapların çocukları azimli, çalışkan, kararlı olmaya teşvik etmesi, gerçekçi olması öğretici olması, belirli gün ve haftalara yönelik olması, ahlaki değerlere uygun olması gerektiğini ifade etmektedir.

Geriye kalan katılımcılar ise (%3), sonu mutlu bitmeli, eğlendirici olmalı, her zaman mutlu sonla bitmemeli ifadelerine yer vermiştir. Okul öncesi öğretmenlerinin konu bakımından değerler eğitime ağırlık veren kitapları tercih ettikleri ve M.E.B programını göz

önünde tuttıkları söylenebilir. Öğretmenlerin verdikleri cevap ilişkin örnekler aşağıda sunulmuştur.

(K5) “...Yani sonunun mutlu bitmesine kitapların yine aynı şekilde özen gösteriyoruz seçerken yine pedagog onaylı kitaplar onlara da dikkat ediyorum ben seçerken belli yayınevlerinin kitapları tabi aldıkça...” ,

(K7) “...Kavram mesela kavramları bizim kavran kazanım göstergelerimiz var yani seçtiğimiz kitaplarda ona göre kitap seçiyorum. O gün mesela renklerle ilgili kavram vereceksem kitapta da o kavramaların olması açısından o çocuğa...”

(K8) “...ama bazı hikayeler gerçekten mutlu bitmiyor artık öğrenmesi gerektiğini düşünüyorum...”

(K12) “....Yani günlük hayatta karşılaşabileceği olayları en azından okurken diyebilmeli ki bu hayatta bu kitapta geçen olay benim de hayatımda olabilir. Yani şu an mesela evlenmiş boşanmış ailelerin çocukları nasıl olabilir içten bir şey ya da atıyorum bir çocuk gitmiş bir çocuğun mesela eşyasını almış bu tarz konuları olabilir en azından çocuğu günlük hayatta karşılaşabileceği olaylar...”

(K13) “...Mesela yani şiddet içerikli konuların çok işlenmemesi ve pekiştirilmemesini düşünüyorum ben masallarda aldıklarımda tercih ettiklerim hani böyle merhamet falan sevgi kaynaklı çocuklara daha çok olumlu enerjiler sunan olumlu yöne aktaran masallar olmalı daha çok...”

(K16) “...İlla öğretici olması gerekmiyor eğlendirici de olması gerekiyor bazen kitaplar hep öğretici olması bazen sıkıcıda olabilir. Kitapları sırf öğrenmek için okumuyoruz güzel zaman geçirmek eğlenmek içinde okuyoruz yani. Onun için öğretici olmasına gerek yo eğlendirici olması da gerekli...”

(K17) “...çocuğun kendisiyle kendi maneviyatıyla kendi kültürüyle pekiştiren bşr konu olmalı...”

(K19)”... Bence değerler eğitiminde çok iyi kullanılabilir. Nitelikli edebiyatta. Değerler eğitiminde çok iyi kullanılabilir özel günlerde yani kutlanması gereken günlerde kullanılabilir. O açıdan daha nitelikli olabilir onlara hitap ederse...”

Nitelikli Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin Temasına İlişkin Bulgular

Nitelikli çocuk edebiyatı ürünlerinin temasına ilişkin öğretmen görüşlerine ait bulgular, içerik analizi sonucunda oluşturulan kodlar kullanılarak Tablo 15’te verilmiştir.

Tablo 15. Nitelikli Çocuk Edebiyatı Ürünlerinde Tema

Kodlar	Kategoriler	f
Çocuğa göre olmalı	K2	1
Konuya uygun olmalı	K4	1
Gerçekçi olmalı	K12	1

Tablo 15’te görüldüğü gibi katılımcıların sadece üç tanesi tema özelliği hakkında fikirlerini belirtmiştir. Nitelikli çocuk edebiyatı ürünlerinin teması ile ilgili görüş bildiren öğretmenler (%33), temalar çocuğa göre olmalı, konuya uygun olmalı, gerçekçi olmalı ifadelerine yer vermişlerdir. Öğretmenlerin çok az bir kısmı tema hakkında yorumda bulunmuştur. Bu durum tema kavramının öğretmenler tarafından ayrı bir kategori olarak değerlendirilmediğini düşündürülebilir. Öğretmenlerin verdikleri cevaplara ilişkin örnekler aşağıda sunulmuştur.

(K2) “...İçerisi ya teması ana fikri zaten çocuğa göre olmalı, böyle çocuğun yaşadıklarını içermeli. Yani böyle çok hayali böyle çok travmatik, savaş ölüm işte boşanma işte bu tarz şeyleri çocuğu üzecek çocuğun bilinçaltına yerleşecek hani olumsuz şey yerleştirecek şeyler olmaması gerekiyor...”

(K12) “...Tema olaraktan çok böyle absürd atıyorum çok böyle olmayan şeyler olmasın. Yok öcüdür yok böküdür. Çocuk bu tarz şeyler gerçekten hayal edebilsin kafasında daha çok böyle somutlaştırabileceği bir konu olabilirse daha iyi olabilir...”

Nitelikli Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin İletisine İlişkin Bulgular

Nitelikli çocuk edebiyatı ürünlerinin iletisine ilişkin öğretmen görüşlerine ait bulgular, içerik analizi sonucunda oluşturulan kodlar kullanılarak Tablo 16’da verilmiştir.

Tablo 16. Nitelikli Çocuk Edebiyatı Ürünlerinde İleti

Kodlar	Kategoriler	f
Değerler eğitime yönelik olmalı	K3, K17, K18	3
Çocuğa göre olmalı	K2	1
Olumlu enerji vermeli	K13	1
Tek yönlü olmalı	K20	1
Mesajlar açık uçlu olmalı	K15	1

Tablo 16 incelendiğinde 7 katılımcının ileti hakkında yorum yaptığı görülmektedir. Görüş bildiren öğretmenlerin neredeyse yarısı (%43), nitelikli çocuk edebiyatı ürünlerinin iletilerinin değerler eğitime yönelik olması gerektiği yönünde hemfikirlerdir. Geriye kalan katılımcıların %14'ü ise iletiler çocuğa göre olmalı, olumlu enerji vermeli, tek yönlü olmalı, mesajlar açık uçlu olmalı şeklinde görüşlerini belirtmektedirler. Katılımcıların kitabın iletilisine bakarken değerler eğitime yönelik kazanımları dikkate aldığı söylenebilir. Öğretmenlerin verdikleri cevaplara ilişkin örnekler aşağıda sunulmuştur.

(K3) “...Ana fikir ben genelde değerler eğitimi ile alakalı kitaplar çalışıyorum...”

(K13) “...çocuklara daha çok olumlu enerjiler sunan olumlu yöne aktaran masallar olmalı daha çok...”

(K15) “...gibi ileti kısmında da böyle şey en son her zaman ona dikkat ediyorum şey direkt sonunu keskin bitiren hikâye değil de daha çok çocuklara soru sorabileceğim açık uçlu kitaplardan faydalanmaya çalışıyorum...”

Nitelikli Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin Karakterlerine İlişkin Bulgular

Nitelikli çocuk edebiyatı ürünlerinin karakterlerine ilişkin öğretmen görüşlerine ait bulgular, içerik analizi sonucunda oluşturulan kodlar kullanılarak Tablo 17’de verilmiştir.

Tablo 17. Nitelikli Çocuk Edebiyatı Ürünlerinde Karakter Özellikleri

Kodlar	Kategoriler	f
Günlük yaşamda karşılaşılabileceği tipler kullanılmalı	K5, K13, K17	3
Hayvan karakterleri tercih edilebilir	K5, K8, K11	3
Karakterler doğruyu güzeli çağrıştırmalı	K3, K8	2
Karakterler de hata yapabilmeli	K5, K12	2
Yenilmez olmamalı	K8, K10	2
Sayısı az olmalı	K2	1
Çocuğun yaşına uygun olmalı	K11	1
Çocuğun dikkatini çekebilmeli	K11	1
Devingen karakterlere yer verilmeli	K16	1
Diyaloglarına özen gösterilmeli	K17	1

Tablo 17 incelendiğinde öğretmenlerin 11 tanesinin karakter özellikleri hakkında yorum yaptığı görülmektedir. Katılımcıların %17’si nitelikli çocuk edebiyatı ürünlerinde hayvan karakterleri tercih edilebilir, çocuğun günlük yaşamda karşılaşılabileceği tipler

kullanılmalı şeklinde görüş belirtmişlerdir. Katılımcıların %12'si görüşlerinde, karakterler doğruyu güzeli çağrıştırmalı, karakterlerde hata yapabilmeli, yenilmez olmamalı ifadelerine yer vermiştir. Öğretmenlerin birkaçı ise (%6), karakterler sayıca az olmalı, çocuğun yaşına uygun olmalı, çocuğun dikkatini çekebilmeli, devingen karakterlere yer verilmeli, karakterlerin diyaloglarına özen gösterilmeli görüşünü savunmaktadır. Öğretmenlerin genelinin karakter inandırıcılığı sağlanması açısından çocuğa uygun, gerçek hayattan kopuk olmayan tipler kullanılmasını önerdiği söylenebilir. Öğretmen adaylarının verdiği cevaplara ilişkin örnekler aşağıda sunulmuştur.

(K5) “...çoğunlukla hayvanlar çocukların dikkatini çekiyor. Bunun haricinde günlük yaşamdan kendisine benzetilen karakterlerin olması da gayet uygun oluyor yani çocukta çok uzak karakterler değil veya çok karakterize edilmiş böyle dört dörtlük karakterler yerine çocukları yani o karakterlerin de ...hata yapabileceği böyle dört dörtlük mükemmel olmayan karakterler olmasına çok böyle hani cin büyü böyle olağanüstü karakterlerin veya konularında aynı şekilde seçilmemesi bunlar varsa aynı şekilde kitapta zaten ..kullanımının devre dışı bırakıyorum şahsım adına...”

(K8) “...Kahramanlar her kahraman bizi kurtarmamalı her kahraman yenilebilir diye düşünüyorum...”

(K10) “...ondan sonra karakterler nasıl deyim çok karmaşık çok aşırı çok fazla değil de daha sade karakterler olmalı yani sayı olarak daha sade karakterler olmalı...”

(K11) “...Çocukların yaşına uygun karakterler olmalı çocuğun ilgi çekeceği karakterler olmalı özellikle hayvanlar üzerinden anlatılan bir hikâyeye daha çok çocukların ilgisini çekebilir...”

(K12) “...Yani kahraman tek bir kahraman olursa iyi olur. Hani bunun kötü yanı da olsun aslında iyi yanı da olsun. Çok mükemmel bir kahraman olursa çocuk onu hayal edecek düşünecek ben hani iyi yanı da olsun kötü yanı da olsun. En azından çocuk yani bir kahramanın iyi yanı da kötü yanı da olabileceğini bilsin...”

(K16) “...kahramanların yani hep iyi kahramanlar değil de bazen kötü kahramanların bile sonuca iyi bağlandığı şeyler bile olabiliyor yani hep kötüyü vermek değil de kötünün bile iyi olabileceğini göstermek etkinlikler hikayeler sunmak gerekiyor çocuklara. Evet iyi olabilir kötü insanlar iyi olabilir huylarını değiştirebilir yaptığı davranışları değiştirebilir...”

(K18) “...Karakterler özellikle okul öncesi kitaplarında ya çocuk kullanılıyor ya hayvan figürleri kullanılıyor genellikle ya da bitkiler kullanılıyor. Bu üçünün kullanılmasının faydalı olduğunu düşünüyorum. Onun dışında bir kere korkunç olmaması gerekiyor

çocukların korkmaması gerekiyor kitaplardan hani kitaplar okunurken karakterlerin kötü özellikler taşımaması çok önemli bu konuda...”

Nitelikli Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin Dil ve Anlatım Özelliklerine İlişkin Bulgular

Nitelikli çocuk edebiyatı ürünlerinin dil ve anlatım özelliklerine ilişkin öğretmen görüşlerine ait bulgular, içerik analizi sonucunda oluşturulan kodlar kullanılarak Tablo 18’de verilmiştir.

Tablo 18. *Nitelikli Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin Dil ve Anlatım Özellikleri*

Kodlar	Kategoriler	f
Sade olmalı	K1, K3, K5, K8, K9, K10, K12, K16	8
Anlaşılabilir olmalı	K3, K5, K6, K9, K10, K16, K18	7
Cümleler kısa olmalı	K6, K18, K19	3
Çocuğun gelişim özelliklerine uygun olmalı	K5, K8, K20	3
Günlük yaşama uygun olmalı	K1	1
Nezaket ifadelerine yer vermeli	K11	1

Tablo 18’e göre öğretmenlerin 13 tanesi dil ve anlatım özellikleri hakkında görüşlerini belirtmiştir. Cevap veren katılımcıların neredeyse yarısı (%35), nitelikli çocuk edebiyatı ürünlerinin dil ve anlatımının sade olması, %31’i ise anlaşılabilir olması gerektiğini ifade etmektedir. Katılımcılar dil ve anlatım özellikleriyle ilgili sırasıyla çocuğun gelişim özelliklerine uygun olmalı, kullanılan cümleler kısa olmalı (%13), günlük yaşama uygun olmalı, nezaket ifadelerine yer verilmeli (%4) şeklinde görüşlerini belirtmişlerdir. Dil ve anlatım konusunda verilen cevaplara bakılarak katılımcıların bu konuda hassas ve seçici davrandıkları söylenebilir. Öğretmenlerin verdiği cevaplara ilişkin örnekler aşağıda sunulmuştur.

(K1) “...Dil anlatımı da sade olmalı bazen yabancı kelime kullanılıyor mesela çevirme oluyor o yüzden o anda bazen sıkıntı olabiliyor ama yine de anlayabiliyorlar. Sade bir anlatım sade bir dil, günlük yaşamda kullanılan kelimeler tercih edilirse daha nitelikli olur...”

(K6) “...Şöyle çocuklar zaten çok uzun kelimelerden oluşturulmuş cümleleri anlamakta zorluk çekiyorlar. O yüzden daha basit cümlelerle daha net anlaşılır yazıda olması anlatımda olması bizim için avantaj. Sıkılırlar çok çabuk sıkılırlar. Özellikle bu dönemde çocuklar ekran çocuğu olduğu için dikkatleri çok çabuk dağılıyor o yüzden böyle uzun uzadıya anlatılan hikayelerde dikkatleri dağılıyor. Cevap alamıyorsun çocuklardan...”

(K12) “...Dil anlatımda da en başta da dediğim gibi bilmediği kelimeler az olsun üç beş tane olsun çok fazla kelime konulursa çocuk anlamadığı için hikâyeden sıkılacak hikâyenin verdiği temayı anlamayacak yani bildiği kelimeler olursa hani çok fazla bir dilde koymaya gerek yok yazıda...”

(K20) “...Ya basit anlatımlı olmalı bence. Çocuğun hani yine bizim yaş grubumuzun anladığı dilde ya onlar hani bilmedikleri hangi kelimeleri biliyor ne kadar biliyor onlara hitap etmeli öncelikle verdiği mesajda hani biz neyi amaçlıyorsak bu kitap şunu anlatmak istiyorsak ona yönelik olmalı böyle geniş açılı olmamalı...”

Nitelikli Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin Eğitsel Özelliklerine İlişkin Bulgular

Nitelikli çocuk edebiyatı ürünlerinin eğitsel özelliklerine ilişkin öğretmen görüşlerine ait bulgular, içerik analizi sonucunda oluşturulan kodlar kullanılarak Tablo 19’da verilmiştir.

Tablo 19. Nitelikli Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin Eğitsel Özellikleri

Kodlar	Kategoriler	f
Değerler eğitime yer verilmeli	K5, K9, K6, K10, K13, K16, K19	7
Çocukların gelişimlerine katkı sağlayabilmeli	K1, K3, K6, K10, K13, K16	6
Kazanım ve göstergelere uygun olmalı	K3, K4, K5, K6, K7, K19	6
Gerçekçi konular işlenmeli	K5, K8, K12, K17	4
Çocuğa bir şeyler öğretebilmeli	K4, K12, K13, K20	4
İletişim becerilerini geliştirmeli	K6, K10, K16	3
Çocuğa uygun olmalı	K3, K7	2
Belirli gün ve haftalara yer vermeli	K1, K5	2
Çocukları okuma yazmaya hazırlamalı	K2, K6	2
Kalıcı öğrenme sağlamalı	K11, K12	2
Çocuğun yaratıcı yönünü geliştirebilmeli	K12	1
Çocuğun ilgisini çekebilmeli	K15	1
Kültürel öğeleri desteklemeli	K17	1
Kitap sevgisi kazandırmalı	K2	1

Tablo 19 incelendiğinde öğretmenlerin 18 tanesinin eğitsel özellik noktasında yorumda yaptıkları görülmektedir. Yorum yapan katılımcıların %17’si nitelikli çocuk edebiyatı ürünlerinin eğitsel açıdan değerler eğitime yer vermesi gerektiğini belirtirken, %14’ü çocukların gelişimlerine katkı sağlamalı, kazanım ve göstergelere uygun olmalı

şeklinde görüşlerini bildirmişler. Katılımcılar, gerçekçi konular işlenmeli, çocuğa bir şeyler öğretebilmeli (%10), iletişim becerilerini geliştirebilmeli (%7) yönünde fikirlerini belirtmişlerdir.

Geriye kalan öğretmenlerin bir kısmı (%5), eğitselliği, belirli gün ve haftalara yer vermeli, çocuğa uygun olmalı, çocuğu okuma yazmaya hazırlamalı, kalıcı öğrenme sağlamalı ifadeleriyle ilişkilendirirken bir kısmı da (%2) kitap sevgisi kazandırmalı, çocuğun yaratıcı yönünü geliştirebilmeli, çocuğun ilgisini çekebilmeli, kültürel öğeleri desteklemeli şeklinde ifade etmiştir. Öğretmenlerin eğitsel nitelik bakımından farklı görüşler bildirdiği söylenebilir. Nitelikli çocuk edebiyatı ürünlerinin sahip olması gereken eğitsel özelliklere ilişkin örneklerle aşağıda yer verilmiştir.

(K1) “...Belirli gün ve haftaları içeren onun gibi konuları içeren çocukları her yönden geliştiren bilişsel yönden duygusal yönden sosyal yönden ...olumlu yönde etkileyecek kazanımlara sahip olmalı konuları...”

(K4) “...Mesela kitap okuduğum zaman çocuğun üzerinde mesela rakamlarla ilgili bir rakamları işledim. Ama rakamlarla ilgili bir kitap okuyorum Verdiğim konuyu o kitap desteklemeli, genelde o tarz. Mesela iyilik konusunu işliyorum, temiz kirli mesela diş sağlığı konuyu hani destekleyici eğitsel açıdan destekleyici olmalı...”

(K5) “...yine dediğim gibi böyle çok olağanüstülükler içermemesi, değerler eğitimi işte belirli gün ve haftalar özel günler içerikli kitaplar ..daha çok kullanışlı oluyor bizim için...”

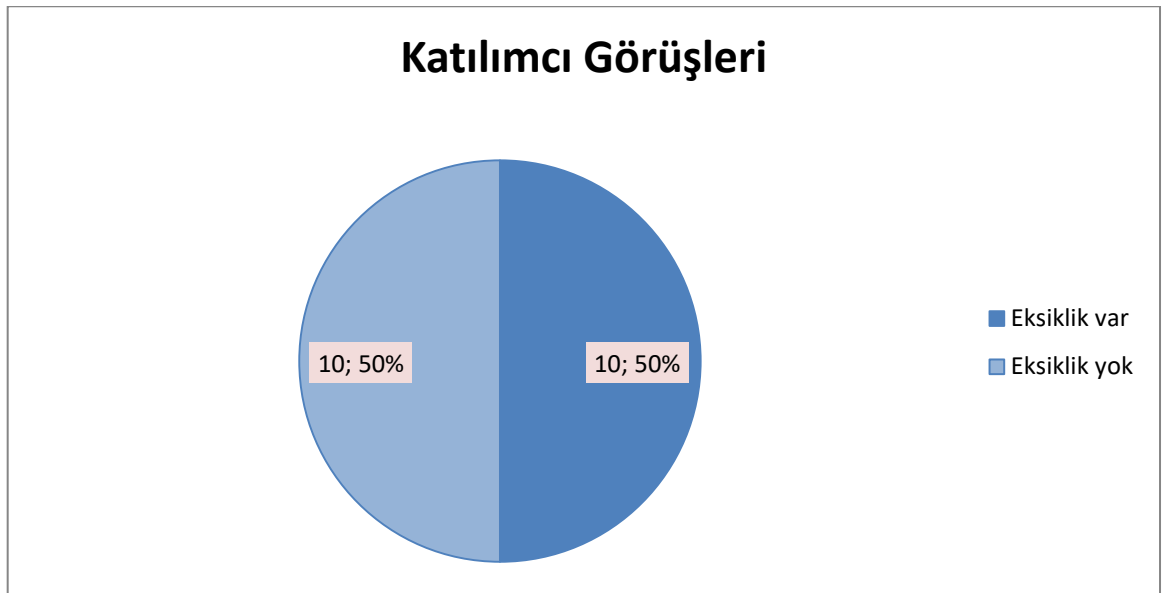
(K11) “...Eğitsel özellikler...çocukta kalıcı bir öğrenme sağlamalı. Çocuk yine ders çıkarmalı bir sonuca varmalı. Ben bu hikâyeyi dinledim öğretmenimden doğru olmak önemliymiş yalan söylememeliymişim, sabırlı olmalıymışım...”

(K18) “...değerler eğitimine daha çok fırsat verilerin kitapların olması çocuklara daha faydalı olacağını düşünüyorum ben. Böylesinin daha faydalı olacağını düşünüyorum ben...”

Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin İhtiyaçları Karşılama Durumuna Ait Bulgular

Çocuk edebiyatı ürünlerinin ihtiyaçları karşılama durumuna ilişkin öğretmen görüşlerine ait bulgular, içerik analizi sonucunda oluşturulan kodlar kullanılarak Şekil 2’de gösterilmiştir.

Şekil 2. Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin İhtiyaçları Karşılama Durumuna Yönelik Öğretmen Görüşleri

Şekil 2’de görüldüğü gibi öğretmenlerin yarısı (%50) çocuk edebiyatı ürünlerinin ihtiyaçları karşılama durumu hakkında görüş bildirirken diğer yarısı da (%50) nitelikli çocuk edebiyatı ürünlerinin ihtiyaçları karşılama durumu hakkında olumsuz görüş bildirmiştir.

Nitelikli Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin İhtiyaçları Karşılama Durumuna İlişkin Olumsuz Bulgular

Nitelikli çocuk edebiyatı ürünlerinin ihtiyaçları karşılama durumuna ilişkin olumsuz öğretmen görüşlerine ait bulgular, içerik analizi sonucunda oluşturulan kodlar kullanılarak Tablo 20’de verilmiştir.

Tablo 20. Öğretmenlerin Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin İhtiyaçları Karşılama Durumu Hakkındaki Olumsuz Görüşleri

Kodlar	Katılımcılar	f
Kullanılan materyallerde eksiklik var	K1	1
Kitap hazırlayan kişilerin yeterlilikleri konusunda eksiklik var	K1, K8, K9	3
Kaliteli yayın sayısı az	K3, K8, K11	3
Biçimsel ve içerik özellikleri tam anlamıyla nitelikli ürünler bulamıyorum	K2, K9	2
Türk yazarların sayısı az	K14, K15	2
Kitaplar çocuğun yaratıcılığını engelliyor	K12	1
Öğretmenlerin gerekli önemi verdiğini düşünmüyorum	K3	1
Ürünler genellikle ilkokul çağındaki çocuklara hitap ediyor	K19	1

Tablo 20 incelendiğinde katılımcıların 10 tanesi çocuk edebiyatı ürünlerinin ihtiyaçları karşılamadığını düşünmektedir. Çocuk edebiyatı ürünlerinin ihtiyaçları karşılama durumu hakkında olumsuz görüş bildiren öğretmenlerin çoğunluğu (%22) kitap hazırlayan kişilerin yeterlilikleri konusunda eksiklik olduğunu, kaliteli yayın sayısının az olduğunu, %14'ü ise biçimsel ve içerik özellikleri tam anlamıyla nitelikli ürünler bulamadığını, Türk yazarların sayısının az olduğunu belirtmiştir.

Katılımcıların geriye kalanları ise (%7), kullanılan materyallerde eksiklik olduğunu, öğretmenlerin gerekli önemi vermediğini, kitapların çocuğun yaratıcılığını engellediğini, ürünlerin genellikle ilkökul çağındaki çocuklara hitap ettiğini eksiklik olarak ifade etmektedir. Katılımcıların eksiklikleri, yayınevi, yazar, kitap kalitesi ve öğretmen yeterliliği başlıkları altında değerlendirdikleri yorumu yapılabilir. Öğretmenlerin olumsuz görüşlerine ilişkin örnekler aşağıda verilmiştir.

(K1) “...Eksiklikler var. Hem bu konuda hazırlanan materyalleri hazırlayan, kişiler mi diyelim kurumlar mı diyelim bunda eksiklikler var. Mesela bende birkaç çocuk edebiyatı, ürünü hazırlamakta yeterli miyim değilim bence. Bununla ilgili bilginin tam olması gerekiyor...”

(K2) “... Çünkü yani bir kitabı seçtiğim zaman görseli kalitesi çok iyi içerik olarak iyi değil. Ya anlatımı zayıf olabiliyor. Hepsinin bir arada olduğu ben çok nadir diye düşünüyorum. Ben çok fazla yok öyle kitaplar ben mesela projem için üç tane hikâye kitabı belirlemem gerekiyordu. Dolayısıyla bu üç tane hikâye kitabının kapak öykünmesi yapacam kapak öykünmesinin iyi olması gerekiyor. İşte içeriğinin iyi olması gerekiyor. Etkileşimli okuyacam çocukla o kelimeleri seçicem işte farklı kelimeler olmasına özen gösteriyorum mesela. Bunu da bulabildiğim üç tane kitap oldu...”

(K11) “.... Okuduğumuz zaman örnek veriyorum. 10 tane hikâyeyi okuyorsam bunda iki tanesi üç tanesi çocuklara gerçek anlamda uygun yani birazda kalitesi eserlerin sayısının artırılması lazım. Çocuğa görelilik önemli. Çocuklara göre uygun olması gerekiyor. Ne bileyim işte kırmızı başlıklı kız kurdun yemesi çok değişik küçük ifadeler bir kitabı kötüleştiriyor...”

(K12) “...Hani daha böyle bir pasif yazılarla yazılabilen vermesi gereken mesajı daha bir kısa şekilde anlatan daha geride de olmasın atıyorum çocuk vermesi gereken dersi anlayabilsin. Mesajı saklarsan çocuk nasıl anlayabilsin biraz daha ön planda olsun. Tam yine ön planda olsun en azından ipuçlarıyla birlikte. Yani bana göre hiç karşılamıyor, zaten çocuk okurken sonunu tahmin edebiliyor. Yani böyle böyle olabilir diye tahmin edebiliyor ama hani

böyle sonuna doğru olursa en azından çocuk böyle yaratıcı fikir söyleyebilsin. Ama daha ortasından sonu belli oluyorsa hiç yaratıcılığı geliştirmiyor...”

(K15) “...Türk edebiyatının yazarlarının çoğalmasa lazım diye düşünüyorum. Çünkü çeviri olduğu zaman bazı yerlerde çeviri yapamıyoruz bazı yerleri yanlış çeviriyoruz. Yani hikâyede kopukluk olduğunu düşünüyorum O yerler atladığım oluyor...”

(K19) “... Ben daha önce ilkokulda da çalıştım yani ilkokulun anasınıfı bölümünde ana okulunda da çalıştım okul öncesinde çok az olduğunu düşünüyorum. Ürünlerin daha çok ilkokula hitap ettiğini düşünüyorum...”

Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin İhtiyaçları Karşılama Durumuna İlişkin Olumlu Öğretmen Görüşleri

Çocuk edebiyatı ürünlerinin ihtiyaçları karşılama durumuna ilişkin olumlu öğretmen görüşlerine ait bulgular, içerik analizi sonucunda oluşturulan kodlar kullanılarak Tablo 21’de verilmiştir.

Tablo 21. Öğretmenlerin Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin İhtiyaçları Karşılama Durumu Hakkındaki Olumlu Görüşleri

Kodlar	Katılımcılar	f
Çocuklar için hazırlanmış nitelikli yayınlar var	K10, K13, K16, K17, K18, K20	6
Güzel kitapların sayısı son yıllarda arttı	K7, K10, K13, K17, K18	5
Çeşitlilik açısından piyasadaki kaynakları yeterli buluyorum	K5, K6, K7, K18	4
Yeterli sayıda çocuk edebiyatı yazarının olduğunu düşünüyorum	K4	1

Tablo 21 incelendiğinde katılımcıların 10 tanesi çocuk edebiyatı ürünlerinin ihtiyaçları karşıladığını düşünmektedir. Çocuk edebiyatı ürünlerinin ihtiyaçları karşılama durumu hakkında olumlu görüş bildiren öğretmenlerin çoğunluğu (%38) çocuklar için hazırlanmış nitelikli yayınlar olduğunu, %31’i ise güzel kitapların son yıllarda artış gösterdiğini düşünmektedir. Diğer katılımcılar konu ile ilgili sırasıyla çeşitlilik açısından piyasadaki kaynakları yeterli buluyorum (%25), yeterli sayıda çocuk edebiyatı yazarının olduğunu düşünüyorum (%6) şeklinde görüşlerini belirtmişlerdir. Katılımcıların genelinde, çocuk edebiyatına verilen önemin gün geçtikçe arttığını ve bu durumun da çocuk edebiyatı

ürünlerinin niteliğini olumlu yönde etkilediğini düşündükleri söylenebilir. Öğretmenlerin olumlu görüşlerine ilişkin örnekler aşağıda sunulmuştur.

(K4) “...Türkçe yazarlarımızda var. Çocuk edebiyatı yazarlarımızda var yeterli olduğunu düşünüyorum. Araştırmak gerekiyor...”

(K7) “...Son yıllarda baya bir artış gösterdiğini düşünüyorum. Çünkü 14 yıldır bu işin içindeyim. Bu zamana kadar baya bir her zaman kullanıyoruz kitapları araştırıyorum da. O yüzden baya bir geliştiğini düşünüyorum çocuk edebiyatının...”

(K16) “...Yani bence güzel kitaplar var güzel kitaplar üretiliyor yazılıyor. Şu anlamda bir eksiklik görmüyorum. Tabi bu okulla da alakalı bir şey şu an bizim okulumuzda ..istediğimiz kitaplara ulaşabiliyoruz. Onun için çokta eksiklik görmüyorum...”

Nitelikli Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin Bilişsel Gelişime Olan Etkilerine İlişkin Bulgular

Nitelikli çocuk edebiyatı ürünlerinin bilişsel gelişime olan etkilerine ilişkin öğretmen görüşlerine ait bulgular, içerik analizi sonucunda oluşturulan kodlar kullanılarak Tablo 22’de verilmiştir.

Tablo 22. Nitelikli Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin Bilişsel Gelişime Olan Etkileri

Kodlar	Katılımcılar	f
Yeni bilgiler öğreniyorlar	K1, K5, K9	3
Yaratıcı düşünme becerilerini geliştiriyor	K9, K10, K20	3
Dinlediğini anlama becerisine katkı sağlıyor	K3, K11, K17	3
Akılda tutma becerileri gelişiyor	K5, K9	2
Öğrendiklerini farklı durumlarda kullanmaya çalışıyorlar	K6, K8	2
Kitabın resimlerine bakarak yorum yapabiliyorlar	K1, K18	2
Okuma yazma farkındalığı kazanıyorlar	K1, K20	2

Tablo 22’ye göre öğretmenlerin 11 tanesinin yorumda bulunduğu görülmektedir. Görüş bildiren katılımcıların %17’si nitelikli çocuk edebiyatı ürünlerinin bilişsel gelişime olan etkilerini, çocukların yeni bilgiler öğrenmesi, dinlediğini anlama becerisine katkı sağlaması, yaratıcı düşünme becerilerini geliştirmesi ile ilişkilendirmektedir. Katılımcıların geriye kalanları (%12) çocuklar kitabın resimlerine bakarak yorum yapabiliyor, akılda tutma becerileri gelişiyor, öğrendiklerini farklı durumlarda kullanmaya çalışıyorlar, okuma yazma farkındalığı kazanıyorlar ifadeleriyle nitelikli çocuk edebiyatı ürünlerinin bilişsel gelişime

olan olumlu etkilerini örneklendirmişlerdir. Öğretmenlerin bilişsel gelişim alanındaki kazanımlara ulaşmak için çocuk kitaplarını tercih ettiği söylenebilir. Konu ile ilgili öğretmen görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

(K8) “...Bilişsel gelişimlerle ilgilide işte nesne durum ve olaylara örnekler verebilir. Mesela kitaplarda gösterdiğimiz bir rengi söyleyebilir bu da bilişsel bir gelişimdir...”

(K11) “Mesela dinlediğini anlama yorumlama dinlediğiyle ilgili soruları cevaplayabilme hem bilişsel hem dil gelişimini destekler. Okuduğumuz kitapla ilgili soru sormamız çocuğun bunu anladığını gösterir...”

(K19) “...Bir kere bu tarz ürünler çocukları hayal güçlerini kuvvetlendiriyor. Kelime haznelerini genişletiyor...”

Nitelikli Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin Dil Gelişimine Olan Etkilerine İlişkin Bulgular

Nitelikli çocuk edebiyatı ürünlerinin dil gelişimine olan etkilerine ilişkin öğretmen görüşlerine ait bulgular, içerik analizi sonucunda oluşturulan kodlar kullanılarak Tablo 23’te verilmiştir.

Tablo 23. Nitelikli Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin Dil Gelişimine Olan Etkileri

Kodlar	Katılımcılar	f
Konuşma becerilerini geliştiriyor	K1, K3, K6, K7, K10, K11, K12, K13, K15, K18, K19	11
Kelime dağarcığını genişletir	K5, K10, K12, K15, K16, K19	6
Dinlediğini anlama becerisi kazandırır	K11, K17	2
İletişim başlatma becerisi kazandırır	K16	1

Tablo 23 incelendiğinde öğretmen adaylarının 14 tanesinin görüş belirttiği görülmektedir. Görüş bildiren katılımcıların yarısından fazlası (%55), nitelikli çocuk edebiyatı ürünlerinin konuşma becerilerini geliştirdiğinden, %30’u kelime dağarcığını geliştirdiğinden, %10’u dinleme anlama becerisi kazandırdığından ve %5’i ise iletişim başlatma becerisi kazandırdığından bahsetmiştir. Öğretmenlerin çoğunluğunun çocuk kitaplarının dil gelişimi üzerindeki etkisi hakkında farkındalık sahibi olduğu söylenebilir Nitelikli çocuk edebiyatı ürünlerinin dil gelişimine olan etkilerine ilişkin öğretmen görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

(K1) “...Şöyle mesela dediğim gibi tekerlemeler şarkılar ..biz tekrar ediyoruz çocuklar tekrar ediyor güzel anlaşılır şekilde çocuğun dil gelişimi kesinlikle tekrar ettiği için olumlu yönde geliştiriyor, konuşmasını destekliyor...”

(K5) “...Dil gelişimi çocuklar eğer ebeveyn okursa muhakkak bilmediği kelimeler çıkıyor. Bunları zaten detaylandırmanızı istiyor. Ya da hissediyorsunuz çocuk anlamadığını daha açıyorsun parantez içinde bunu demek istiyor bu bu demek diye daha sonra bunu çocuk aklında tutuyor...”

(K15) “...Şöyle dil kazanımı dil gelişimi için çok önemli olduğunu düşünüyorum. Böyle konuşmada sıkıntı yaşayan çocukların ya da kelime dağarcığı yaşatlarına göre geride olan çocuklara sık sık evde ailelerine diyorum mutlaka kitap okuyun, bilmece sorun, tekerleme öğretin diye ilk olarak...”

Nitelikli Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin Sosyal Duygusal Gelişime Olan Etkilerine İlişkin Bulgular

Nitelikli çocuk edebiyatı ürünlerinin sosyal duygusal gelişime olan etkilerine ilişkin öğretmen görüşlerine ait bulgular, içerik analizi sonucunda oluşturulan kodlar kullanılarak Tablo 24’te verilmiştir.

Tablo 24. Nitelikli Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin Sosyal Duygusal Gelişime Olan Etkileri

Kodlar	Katılımcılar	f
Örnek yaşantılar sunarak çocuğun özdeşim kurmasını sağlıyor	K1, K3, K5, K11, K12, K13	6
Çocuklar kendilerini rahatça ifade edebiliyor	K5, K8, K10, K17, K18, K19	6
İnsan ilişkileri hakkında bilgi veriyor	K2, K6, K10	3
Empati kurabilmelerine yardımcı oluyor	K2	1
Ahlaki değerler kazandırıyor	K10	1

Tablo 24’e göre katılımcıların 13 tanesi fikirlerini belirtmiştir. Katılımcıların %35’i nitelikli çocuk edebiyatı ürünlerinin örnek yaşantılar sunarak çocuğun özdeşim kurmasını sağladığını, çocukların kendilerini rahatça ifade edebildiklerini belirtmektedir. Diğer katılımcılar nitelikli çocuk edebiyatı ürünlerinin sosyal duygusal gelişime etkilerine ilişkin sırasıyla, insan ilişkileri hakkında bilgi veriyor (%18), empati kurabilmelerine yardımcı oluyor, ahlaki değerler kazandırıyor (%6) şeklinde görüşlerini ifade etmektedir. Öğretmenlerin çocuklara örnek yaşantılar sunarken çocuk edebiyat ürünlerinden faydalandıkları söylenebilir. Konuyla ilgili öğretmen görüşleri şu şekildedir.

(K2) “...duygusal gelişimlerine sonra sosyal gelişimlerine orda insan ilişkileri hakkın ne yapıyor. Bilgi veriyor dolayısıyla işte başkalarının farklı olabileceği farklı düşünceleri kavriyor İşte okul öncesi açısından sadece biz okumuyoruz ki anne baba da okuyor. Arkadaşlarıyla beraber okuyor...”

(K3) “...Bir gruba dâhil olma, kurallara uygun davranma sosyal gelişimi destekliyor...”

(K10) “...Ayrıca hikâyeyi kesip devam ettirdiğimiz zaman çekingen olan çocuklar kendilerini ifade edebiliyorlar. Daha rahat ifade edebiliyorlar. Yani etmek istiyorlar daha doğrusu etkinliğe daha çok katılımları oluyor...”

Nitelikli Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin Motor Gelişime Olan Etkilerine İlişkin Bulgular

Nitelikli çocuk edebiyatı ürünlerinin motor gelişime olan etkilerine ilişkin öğretmen görüşlerine ait bulgular, içerik analizi sonucunda oluşturulan kodlar kullanılarak Tablo 25’te verilmiştir.

Tablo 25. Nitelikli Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin Motor Gelişime Olan Etkileri

Kodlar	Katılımcılar	f
Parmak kaslarının gelişiminde etkili olabilir	K7, K5	2

Tablo 25’te görüldüğü sadece 2 katılımcının bu alanla ilgili yorumda bulunduğu görülmektedir. Nitelikli çocuk edebiyatı ürünlerinin çocuklardaki motor gelişime etkilerine yönelik görüş bildiren öğretmenlerin hepsi (%100), parmak kaslarının gelişiminde etkili olabilir görüşüne sahiptir. Konuyla ilgili öğretmen görüşleri şu şekildedir.

(K7) “...Aynı şekilde okuduğu kitaplarla ilgili çocuklara resimlerde çizdirmeye çalışıyorum. Böylece motor becerilerinin de gelişmesine katkı sağlıyor...”

Nitelikli Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin Öz Bakım Becerilerine Olan Etkilerine İlişkin Bulgular

Nitelikli çocuk edebiyatı ürünlerinin öz bakım becerilerine olan etkilerine ilişkin öğretmen görüşlerine ait bulgular, içerik analizi sonucunda oluşturulan kodlar kullanılarak Tablo 26’da verilmiştir.

Tablo 26. Nitelikli Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin Öz Bakım Becerilerine Olan Etkileri

Kodlar	Katılımcılar	f
Örnekler sunarak birtakım becerilerin kazandırılmasına yardımcı oluyor	K12, K15	2

Tablo 26’da görüldüğü gibi görüş bildiren katılımcıların sayısı 2’dir. Katılımcıların tamamı (%100), nitelikli çocuk edebiyatı ürünlerinin örnekler sunarak birtakım becerilerin kazandırılmasına yardımcı olduğunu belirtmektedir. Öğretmenlerin öz bakım becerilerine yer veren çocuk kitaplarını tercih etmedikleri söylenebilir. Konu ile ilgili öğretmen görüşleri şu şekildedir.

(K12) “...Öz bakımda da gerekli çünkü bazen kitaplar hani atıyorum dış fırçalama olayını anlatabilir el yüz yıkama olayını pekiştirebilir çocukta. A bak bu kitapta böyle oluyormuş ben yapabilirim kendi örnek alabilir. Birçok alanda etkili diyim...”

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Öğrencileri İçin Tercih Ettikleri Yayınevlerine İlişkin Bulgular

Okul öncesi öğretmenlerinin öğrencileri için tercih ettikleri yayınevlerine ilişkin öğretmen görüşlerine ait bulgular, içerik analizi sonucunda oluşturulan kodlar kullanılarak Tablo 27’de verilmiştir.

Tablo 27. Okul öncesi Öğretmenlerinin Tercih Ettikleri Yayınlar

Kodlar	Katılımcılar	f
Yapı Kredi	K4, K8, K11, K16, K20	5
İş Bankası	K4, K8, K11, K16, K20	5
İndigo	K5, K8	2
Adeda	K3	1
Pearson	K8	1
Düşler Yayıncılık	K8	1
Eksik Parça	K8	1
Tim	K8	1
Sincap	K16	1

Tablo 27. (Devamı)

Morpa	K20	1
Doku Aes	K8	1

Tablo 27 incelendiğinde öğretmenlerin 7 tanesi yayın evi ismi belirtmiştir. Görüş bildiren katılımcıların çoğunluğu (%25) Yapı Kredi ve İş Bankası yayınlarını tercih ederken diğer öğretmenler sırasıyla, İndigo (%10), Adeda, Pearson, Düşler Yayıncılık, Eksik Parça, Tim, Sincap, Morpa, Doku Aes (%5) yayınlarının ürünlerini kullanmayı tercih etmektedir. Katılımcıların çoğunluğu Yapı Kredi ve İş Bankası yayınlarını tavsiye etmektedir. Konu ile ilgili öğretmen görüşleri aşağıda verilmiştir.

(K4) “...Yapı kredi yayınları, iş bankası yayınlarını çok seviyorum...”

(K16) “...Yapı kredinin yayınları güzel. Sincap yayınlarının kitapları güzel...”

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Öğrencileri İçin Tercih Ettikleri Yazarlara İlişkin Bulgular

Okul öncesi öğretmenlerinin öğrencileri için tercih ettikleri yazarlara ilişkin öğretmen görüşlerine ait bulgular, içerik analizi sonucunda oluşturulan kodlar kullanılarak Tablo 28’de verilmiştir.

Tablo 28. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Tercih Ettikleri Yazarlar

Kodlar	Katılımcılar	f
Feridun Oral	K1, K7, K16, K20	4
Sara Şahinkanat	K2, K7	2
Şermin Yaşar	K4, K8	2
Osman Abalı	K3	1
Davud Mcke	K3	1
Erich Fromm	K2	1
Oyuncu Anne	K4	1
Esin Bacacı Taner	K5	1
Ruth Ohi	K5	1
Ezo Sunalı	K8	1

Tablo 28. (Devamı)

Kağan Açılan Biricik	K8	1
Anna Kent	K8	1
Helen Docherty	K8	1
Marie Voight	K8	1
Gülşah Yemen	K8	1
Frances Martin	K8	1
Roger Hargreaves	K13	1
Aytül Akal	K14	1
Ayşe Bumin	K19	1
Özgür Polat	K19	1

Tablo 28'e göre öğretmenlerin 12 tanesi kitap ismi önermektedir. Öğretmenlerin genelde (%16), Feridun Oral'ın kitaplarını tercih etmektedir. Katılımcıların geriye kalanları sırasıyla; Sara Şahinkanat, Şermin Yaşar (%8), Erich Fromm, Osman Abalı, Davud Mcke, Oyuncu Anne, Esin Bacacı Taner, Ruth Ohi, Ezo Sunalı, Kağan Açılan Biricik, Anna Kent, Helen Docherty, Marie Voight, Gülşah Yemen, Frances Martin, Roger Hargreaves, Aytül Akal, Ayşe Bumin, Özgür Polat, şeklinde ifade etmektedir. Öğretmenlerin çeşitli yazarlar tercih ettikleri görülmektedir. Konu ile ilgili öğretmen görüşleri aşağıda verilmiştir [K2 şeklinde kodlanan katılımcının yazar ismi olarak Erich Fromm dediği görülmektedir. Fakat Erich Fromm'un çocuk kitabı yoktur. Katılımcının başka bir yazarla karıştırdığı düşünülmektedir]

(K1) "...Bu mesela Feridun Oral'ın kitapları çok güzel okulumuzda da var..."

(K2) "...Çevrilen Erich Fromm kitaplarını falan o çeviri yapılmış kitapları içerik olarak daha dolular. Erich Fromun kitaplarında özellikle şey var. Çocuğu düşünmeye sevk etme. Yani hani böyle sonunda böyle böyle olur değil de süreci çocuğa anlatıyor. Yani etkileşim daha fazla oluyor çocukta çocuğun düşünmesini yorum yapmasına daha çok fırsat veriyor. O yüzden o tarz kitaplar daha çok hoşuma gidiyor..."

(K7) "...Mesela Sara Şahinkanat var. Mesela o aklıma geldi ilk. Son zamanda popüler..."

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Öğrencileri İçin Tercih Ettikleri Kitaplara İlişkin Bulgular

Okul öncesi öğretmenlerinin öğrencileri için tercih ettikleri kitaplara ilişkin öğretmen görüşlerine ait bulgular, içerik analizi sonucunda oluşturulan kodlar kullanılarak Tablo 29’da verilmiştir.

Tablo 29. *Okul Öncesi Öğretmenlerinin Tercih Ettikleri Kitaplar*

Kodlar	Kategoriler	f
Üç Kedi Bir Dilek	K7, K8, K13, K16, K18	5
Nokta	K7, K18	2
Farklı Ama Aynı	K1, K18	2
Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kızdan	K2	1
Yoldaki Para	K3	1
Köprüdeki Köpek	K3	1
Elmer	K3	1
Böylesi Daha Güzel	K5	1
Tilki ve Sincabın Yeni Arkadaşı	K5	1
Yağmurlu Bir Gün	K1	1
Yavru Ahtapot Olmak Çok Zor	K2	1
Köpekler Bale Yapamaz	K8	1
Hokus Pokus Diplodokus	K8	1
Süper Patates	K8	1
Avucundaki Öpücük	K8	1
Hiç Bitmeyen Şey	K8	1
Karanlıkta Küçük Bir Işık Var	K8	1
Dinozorlar Hala Yaşasaydı Ne Olurdu	K8	1
Dünyanın En Tembel Atı	K8	1
Fındık Faresi	K8	1

Tablo 29. (Devamı)

Mırmırın Sihirli Bıyıkları	K8	1
Babam Nasıl Kuaför Oldu	K8	1
Taş Devri Modası	K8	1
Beneklinin Hikayesi	K8	1
Dolabımda Bir Süper Kahraman Var	K8	1
Tombik Ayı'nın Dişi Sallanıyor	K8	1
Peşimdeki Canavar	K8	1
Dünyayı Dolaşan İnek	K8	1
Lahana Canavarı Çorbası	K8	1
Değnek Adam	K8	1
Mavi Yunus	K8	1
Ayı Kim Çaldı	K8	1
Gece Masallarım	K8	1
Küçük Tırtıl	K10	1
Ayı Arayan Memo	K10	1
Kütüphaneci Tavşan	K10	1
Bay ve Bayan Serisi	K13	1
Üç Elma	K14	1
Sekiz Kollu Ahtapot	K16	1
Annemin Kırmızı Çantası	K16	1
İyi Yürekli Dev Memo	K16	1
Kırmızı Elma	K16	1
Aç Tırtıl	K18	1
Atatürk Olmak	K18	1
Üç Nokta	K18	1
Öykü Yağmuru	K20	1

Tablo 29'a göre konu ile ilgili görüş bildiren öğretmenlerin sayısı 13'tür. Katılımcıların çoğunluğu (%9,4) Üç Kedi Bir Dilek kitabını tercih ettikleri görülmektedir. Katılımcılar öğrencileri için sırasıyla; Farklı Ama Aynı, Nokta (%3,7), Yağmurlu Bir Gün, Yavru Ahtapot Olmak Çok Zor, Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kızdan, Yoldaki Para, Köprüdeki Köpek, Elmer, Böylesi Daha Güzel, Tilki ve Sincap'ın Yeni Arkadaşı, Köpekler Bale Yapamaz, Hokus Pokus Diplodokus, Süper Patates, Avucundaki Öpücük, Hiç Bitmeyen Şey, Karanlıkta Küçük Bir Işık Var, Dinozorlar Hala Yaşasaydı Neler Olurdu, Dünyanın En Tembel Atı, Zürafa Saklama Rehberi, Fındık Faresi, Mırmır'ın Sihirli Bıyıkları, Babam Nasıl Kuaför Oldu, Taş Devri Modası, Benekli'nin Hikayesi, Dolabımda Bir Süper Kahraman Var, Tombik Ayı'nın Dişi Sallanıyor, Peşimdeki Canavar, Dünyayı Dolaşan İnek, Lahana Canavarı Çorbası, Değenek Adam, Mavi Yunus, Ay'ı Kim Çaldı, Gece Masallarım, Küçük Tırtıl, Ay'ı Arayan Memo, Kütüphaneci Tavşan, Bay ve Bayan Serisi, Üç Elma, Sekiz Kollu Ahtapot, Annemin Kırmızı Çantası, İyi Yürekli Dev Memo, Kırmızı Elma, Aç Tırtıl, Atatürk Olmak, Üç Nokta, Öykü Yağmuru, kitaplarını tercih etmektedir. Öğretmenlerin kitap seçiminde güncel sayılabilecek ürünleri kullandıkları söylenebilir. Öğretmenlerin verdiği cevaplara ilişkin örnekler aşağıda sunulmuştur.

(K5) “...Envigo çocuk kitapları yayınları “Böylesi Daha Güzel” kitabı çocukları tamamen daha yaratıcı olmaya destekleyen belli kalıplara sokulmaması gerektiğini anlatan tamamen çocuklara yönelik bir kitap. O kitabı beğeniyorum...”

(K8) “...Üç Kedi Bir Dilek öneririm Yapı Kredi yayınlarının. Süper Patates var mesela biz bununla ilgili zoom üzerinden bir etkinlik yapmıştık, önce hikayeyi okumuştuk sonra süper patatesi canlandırmıştık. .O çok güzel Pearson yayınlarının. Sonra Avucundaki Öpücük çok güzel bir kitaptır. Her okul açıldığında okuruz çocuklara bunu öneririm...”

(K18) “...Mesela en güzel kitaplardan bir tanesi Farklı Ama Aynı bu engelliler haftası ile ilgili bir kitap hatta çocukların çok çok beğendiği çok üzüldüğü nasıl çok üzüldüğü işte biz iyi ki o durumda değiliz engeli değiliz veya engellilere nasıl davranmamız dediği bir kitap bu çok güzel bir kitap...”

BEŞİNCİ BÖLÜM

Tartışma ve Sonuç

Bu bölümde okul öncesi öğretmenlerinin öğrencilerine nitelikli çocuk edebiyatı ürünleri seçmelerine ilişkin görüşleri analiz edilerek hazırlanan bulgulara değinilmiş, yapılan benzer çalışmalarla tartışmalar gerçekleştirilmiş ve ulaşılan sonuçlara yönelik olarak öneriler sunulmuştur.

Okul öncesi öğretmenlerinin çoğunluğu çocuk edebiyatını çocuğun seviyesine uygun hazırlanan ve çocuğa farklı yaşantılar sunan ürünler olarak tanımlamaktadır. Öğretmenlerin yapmış olduğu çocuk edebiyatı tanımlamalarında, çocuğun duygularının hayallerinin anlatıldığı sanat, çocuğun kelime dağarcığını hayal dünyalarını genişleten hikayeler ifadeleri de yer almaktadır. Katılımcılar tanımlamalarında, çocuk edebiyatının dil gelişimine katkı sağlama ve farklı bakış açısı kazandırabilme işlevlerine de değinmiştir. Bu ifadelerden yola çıkılarak öğretmenlerin tanımlama yaparken daha çok çocuk edebiyatının işlevleri üzerinde durduğu söylenebilir. Okul öncesi öğretmen adaylarının görüşlerinin incelendiği bir çalışmada katılımcılar, çocuk edebiyatını yaratıcılık üzerinde olumlu etkiye sahip ürünler olarak tanımlamışlardır (Ayrancı & Aytaş, 2017). Çocuk edebiyatının hedef kitlesini oluşturan çocuklara hitap eden ve onun dünyasına girebilen ürünler çocuk edebiyatının kapsamındadır (Karatay, 2007).

Çocukların eğitim hayatında önemli bir yere sahip olan kitaplar çocuğa yaşantısından kesitler sunarak onun çevresiyle olan ilişkilerini sağlıklı bir şekilde devam ettirmesini sağlarken aynı zamanda bilişsel beceriler kazanmasına da imkan vermektedir (Nas, 2004). Çalışma bulgularının, alanyazını desteklediği ifade edilebilir.

Çocuk edebiyatı bağlamında ne tür metinler kullanırsınız ? sorusuna öğretmenlerin neredeyse yarısı etkinliklerinde kaynak olarak kitap, internet ve sözlü ürünleri kullandıkları cevabını vermiştir. Okul öncesi öğretmenlerinin çocuk edebiyatı bağlamında, çeşitli kaynaklardan faydalanyor olması, öğretmenlerin okuma etkinliklerinde farklı araç ve teknikler kullandığını ve öğretmenlerin uygulamalarında çok uyaranlı bir öğrenme ortamı oluşturmaya çalıştığını gösterebilir. Çok uyaranlı bir öğrenme ortamı oluşturabilmek adına öğretmenler çeşitli etkinliklere başvurabilir. Çocuk şarkılarının, oyunlarının, tekerlemelerinin, masallarının sentezi yapılabilir. Ortaya çıkan bu zengin içerikle masallardaki kahramanların ve mekanların canlandırması yapılabilir. Uygun çocuk edebiyatı ürünleriyle yaratıcı drama

alışmaları yapılabilir. Bu alışmalar çocuklara farklı dünyaların kapısını açar, çocukların öz saygıları gelişir, sosyal ve aynı zamanda bilişsel gelişimleri olumlu yönde desteklenir (Korzensky, 2015).

ocuk edebiyatı bağlamında tercih edilen kaynakların tercih oranı incelendiğinde öğretmenlerin genellikle kitapları kullandıkları görülmektedir. Öğretmenlerin uygulamalarında genellikle kitaplara yer vermesi ocuk edebiyatına ilişkin aldıkları lisans eğitiminde ocuk edebiyatı ürünleri bağlamında daha çok kitaplar üzerine çalıştıklarını düşündürebilir. Yılar' a (2015) göre okul öncesi dönemde kitaplarla çocuklar arasında kurulan ilişki çocuğun ilerleyen dönemlerde kazanacağı okuma alışkanlığı ve kitap sevgisi açısından oldukça belirleyicidir.

Okul ncesi ğretmenlerinin ocuk edebiyatı ürünlerini çoğunlukla etkinliklere yardımcı araç olarak kullandığı ve bu ürünlere daha çok Türkçe dil etkinliklerinde yer verdiği görülmektedir. Öğretmenlerin aynı zamanda etkinliklerinin başlangıç ve geçiş aşamalarında da ocuk edebiyatı ürünlerini kullanıyor olması günlük planda bu ürünlerden faydalandıklarını gösterebilir.

Katılımcıların az bir kısmı ocuk edebiyatı ürünlerini kitap sevgisi kazandırma ve zgven gelişimini destekleme amacıyla kullandığını belirtmektedir. Bu durum öğretmenlerin ocuk edebiyatı ürünleri ve kitap okuma alışkanlığı arasındaki ilişkiyi göz ardı ettiklerini düşündürebilir. Nas (2004) kitapların çocukların algılama gücünü arttırdığını, sözcük dağarcığını genişlettiğini vurgulamaktadır. Çocuklar kitaplar sayesinde çevresiyle etkileşime girer ve sağlıklı ilişkiler kurar (Nas, 2004).

Katılımcıların bir kısmı ocuk edebiyatı ürünlerini, dil gelişimine katkı sağlama amacıyla kullandığını belirtmiştir. Kolaç ve diğerlerinin (2012), yaptıkları çalışmada da benzer bir durum söz konusudur. Çalışmada ğretmen adaylarının neredeyse yarısının dil eğitiminde ocuk edebiyatı ürünlerinden bilinçli bir şekilde yararlanmadığı tespit edilmiştir. Bu durumda okul öncesi ğretmenlerinin ocuk edebiyatı ürünlerini kullanırken bu ürünlerin dil gelişimine olan etkilerine ve bu alanla ilgili kazanımlarına dikkat etmedikleri sonucuna varılabilir.

Çalışmada okul öncesi öğretmenleri nitelikli ocuk edebiyatı ürünlerinin taşıması gereken özelliklerle ilgili olarak, kitapların çocuğun yaşına uygunluğu, anlatım dilinin çocuğa göre olması ve nitelikli görseller içermesi kriterleri üzerinde durmaktadır. Bu duruma bakılarak öğretmenlerin ürünlerini seçerken çocuğu merkeze aldığı ve ocuk odaklı bir eğitim anlayışına sahip olduğu söylenebilir. Bir kitabın okul öncesinden ergenlik çağına kadar

çocuğun çok yönlü gelişimini desteklemesi çocuğa görelilik ilkesine bağlı olarak yazılması anlamına gelmektedir (Arıcı, 2018).

Katılımcılar aynı zamanda nitelikli çocuk edebiyatı ürünlerinin konu, karakter, kurgu, bakımından çocuğa uygun olması gerektiğini belirtmişlerdir. Benzer şekilde Çevik ve Müldür (2019) çalışmasında öğretmen adaylarının nitelikli çocuk kitapları konusunda seçim yaparken içerik, teknik unsurlar ve dil anlatım olmak üzere üç temel alana dikkat ettiklerini belirtmiştir. Bir başka çalışmada ise okul öncesi öğretmenlerinin kitap seçerken içerik, resim ve konu özelliklerine dikkat ettikleri sonucuna ulaşılmıştır (Uslu, 2019). Literatürde ortaya çıkan bu bulguların araştırma sonuçlarıyla benzer tarafları olduğu görülmektedir.

Alanyazında yer alan bir başka çalışmada ise okul öncesi eğitimcilerin kitap seçerken öncelikle çocuğun gelişim alanlarına uygunluğuna, kitabın fiziksel ve içerik özelliklerine dikkat ettikleri rapor edilmektedir (Yükselen vd., 2016). Çalışmalar bu yönüyle benzerlik göstermektedir. Güleç ve Geçgel'e (2012) göre çocuk kitaplarında yer alan ifadeler açık, anlaşılır, kısa olmalıdır. Olaylar çocuğun dünyasına göre kurgulamalı, güdüleyici ve ilgi çekici olmalıdır. Şiddet içerikli, tahrik edici konulara yer verilmemelidir.

Katılımcılar, nitelikli çocuk edebiyatı ürünlerinin çocuğa uygun dış yapı (biçimsel) özelliklere sahip olması gerektiğini de belirtilmiştir. Nas'a (2004) göre çocuğun kitap sevgisi kazanmasında kitapların fiziksel özelliklerinin etkisi oldukça fazladır. Çocuklar için bu dönemde dış görünüm önemlidir. Kitaplar dayanıklı olmalı, çekici resimlerle kaplanmalıdır. Çalışmada görüş bildiren öğretmenlerin kitap seçiminde fiziksel özellikleri göz ardı etmediği söylenebilir. Ancak bu araştırma bulgusunun aksine Okuyan (2009), Türkçe ve sınıf öğretmenleri ile yapmış olduğu çalışmada öğretmenlerin kitap seçerken dış yapı özelliklerine çok fazla dikkat etmediklerini ifade etmektedir. Çalışmaların sonuçları bu yönüyle çelişmektedir. Diğer çalışmada ise öğretmen adaylarının çocuk edebiyatında tasarım özellikleri konusunda yeterlilik düzeylerinin ortalamanın üzerinde olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Temizkan, 2011). Bu konuda iki çalışmanın bulgularının paralellik gösterdiği söylenebilir.

Nitelikli çocuk edebiyatı ürünlerinin kültürümüze uygun olması yönünde sadece bir katılımcı görüş bildirmiştir. Öğretmenlerin çocuk edebiyatı ürünlerini seçerken ve kullanırken kültürel değerlere dikkat etmediği söylenebilir. Geleceğimizin teminatı olarak gördüğümüz çocukların kendi kültürel değerlerine yabancı yetişmemeleri için bu kültürel değerlere sahip çıkılmalıdır. Bu süreç önce ailede başlar ve okulda devam eder (Barış & Ece, 2015). Eğitim tüm toplumlar için hayati bir işleve sahiptir. Bu işlevi ise kültürel mirası nesilden nesile

aktararak sağlar. Sağlanan bu kültür akışı aracılığıyla eğitim, çocukta hedeflediği olumlu davranışlar kazandırma amacına ulaşır (Yılar, 2018).

Katılımcıların sadece yarısı kitap boyutları hakkında görüş bildirmiştir. Öğretmenlerin boyut konusunda çok seçici olmadığı söylenebilir. Görüş bildiren öğretmenlerin çoğunluğu kitap boyutlarının büyük olması yönünde hemfikirdir. Öğretmenlerin etkinliklerinde büyük boy kitaplara yer vermeyi tercih ettiği söylenebilir. Okul öncesi çağındaki çocuklarda kullanılan kitaplar iki kucak genişliğinde çocukların rahatça görebilecekleri şekilde olmalıdır (Temizyürek vd., 2016).

Okul öncesi öğretmenlerine göre nitelikli çocuk edebiyatı ürünlerinde kullanılan kağıtlar sağlam ve kullanışlı olmalıdır. Alan yazın tarandığında önceden yapılan bir çalışmanın da benzer sonuçlara işaret ettiği görülmektedir. Yükselen vd. (2016), yürüttüğü çalışmada okul öncesi eğitimcilerin %95'inin çocuk kitabı seçiminde kaliteli ve sağlam kağıt seçtikleri sonucuna ulaşmıştır. Çalışmalar bu yönüyle benzerdir. Kağıt yapısı konusunda katılımcılar arasında bir zıtlık söz konusudur. Katılımcıların bir kısmı kağıtların mat kuşe olması gerektiğini belirtirken bir kısmı da parlak kuşe olması gerektiğini belirtmiştir. Bu durum kağıt yapısı konusunda öğretmenlerin yeterli bilgiye sahip olmadığı anlamına gelebilir.

Kağıt dikişlerinin sağlam olması, sayfaların kolay açılabilmesi, az parlak birinci hamur kullanılması, kağıt yapısının sahip olması gereken özelliklerdendir (Kıbrıs, 2010). Parlak kağıtların en belirgin özelliği ışığı yansıtmasıdır. Bu da gözü yorar. İkinci hamur kağıt ise baskıların kalitesiz çıkmasına neden olur. Bu nedenle birinci hamur kağıt tercih edilmelidir (Güleç & Geçgel, 2012).

Araştırma bulgularına göre katılımcılar dış kapağın kalın olması yönünde hemfikirdir. Katılımcılar aynı zamanda kapağın çocuk kitap etkileşimini kolaylaştırması, sağlam, ilgi çekici olması, kitabın içeriğine uygun görseller kullanılarak hazırlanması gerektiğini belirtmişlerdir. Yapılan yorumlar göz önünde bulundurularak öğretmenlerin kitap seçerken dış kapak yapısına dikkat ettikleri ve bu konuda bilgi sahibi oldukları söylenebilir.

Temizkan (2011), çalışmasında benzer olarak öğretmen adaylarının dış kapak özelliği konusunda kalın, dayanıklı, resimli, çekici, içerikle uygun maddelerini belirttikleri ve katılımcılarının ortalamanın üzerinde bilgi düzeyine sahip olduklarını ifade etmektedir. Güteryüz'e (2002) göre kitap kapağı oldukça önemlidir. Çocuğun dikkatini çeken bir öğedir. Kapak, kitabın konusuyla ilişkili olmalı, zengin etkileyici bir tasarımla okurun dikkatini çekebilmelidir.

Yılmaz (2016), kitap kapaklarında yayınevi, yazar, çizer ve çevirmen bilgisine yer verilmesi gerektiğini belirtmekte ve bu durumun okul öncesinde emek kavramını öğretmede etkisi olduğunu vurgulamaktadır. Çalışmada bu nitelik hakkında görüş bildiren sadece bir katılımcının olması emeğe saygı konusunun öğretmenler tarafından göz ardı edildiğini düşündürülebilir.

Kitapların biçimsel özelliklerinden olan ciltleme özelliğine ilişkin sadece üç katılımcı görüş bildirmiştir. Öğretmenlerin bu konuda seçici olmadığı söylenebilir. Verilen cevapların her birinin farklı olması ciltleme konusunda katılımcıların tutarsız olduğu ve bu konuda yeterli bilgiye sahip olunmadığı anlamına gelebilir. Alanyazında yer alan bir çalışmada da Türkçe öğretmeni adaylarının biçimsel olarak daha çok punto ve resimleme özelliklerine dikkat ettiği görülmektedir (Maltepe, 2009). Çocukların sinir-kas yapıları yetişkinler kadar gelişmemiştir. Bu durum ciltlemenin özenle yapılmasını, kitapların dış yüzeyinin kalın veya bezden olmasını, plastik kaplama içermesini gerekli kılmaktadır (Temizyürek vd., 2016).

Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinin dört tanesi sayfa düzeni hakkında yorum yapmış, resim yazı oranına dikkat çekerek , yazıların resimlerden daha az olması yönünde ortak görüş bildirmiştir. Sayfa düzeni sahip olduğu görsel tasarımıyla okuru okumaya karşı isteklendirmelidir (Karagöz, 2017). Güleriyüz'e (2002) göre sayfalar boğucu olmamalı, resimler akıcı olmalı, resimler genellikle sol tarafa ya da metnin üzerine yerleştirilmelidir. Satır araları normal veya normalden geniş olabilir. Sıkışık yazılar satırların takibini zorlaştırır (Güleç & Geçgel, 2012). Katılımcıların sayfa düzeni hakkında tek bir niteliğe odaklanmış olması konu hakkında yeterince fikir sahibi olmadıklarını düşündürülebilir.

Çalışmada okul öncesi öğretmenlerinin neredeyse yarısı harf özellikleri hakkında yorumda bulunmuştur. Görüş bildiren öğretmenlerin çoğunluğu harflerin büyük olması yönünde hemfikirken sadece bir katılımcı yazıların küçük olması gerektiğini belirtmiştir. Öğretmenlerin harf özellikleri konusunda bilgi sahibi olduğu fakat kitap seçimlerinde bu konuya çok dikkat etmedikleri söylenebilir. Kılınççı ve Duran (2019) yaptıkları çalışmada okul öncesi öğretmenlerinin hemen hemen yarısının punto hakkında yorum yapmadığına yapanların ise az bir kısmının büyük punto olmalı yönünde görüş belirttiği sonucuna ulaşmıştır. Çalışmalar bu yönüyle benzerlik göstermektedir. (Yılmaz, 2016), çocuk kitaplarında harf büyüklüğünün dönemsel olarak değişebileceğini ve genellikle 24-36 arasında değerler alabileceğini belirtmiştir.

Katılımcıların nitelikli çocuk edebiyatı ürünlerinin görsel özellikleri konusunda en çok üzerinde durdukları noktalar, canlı renkler kullanılması, görsellerin dikkat çekici, fazla, net kaliteli olması ve çocuğun yaşına uygun hazırlanmasıdır.

Öğretmenlerin bu konuda belirttikleri fikirler doğrultusunda, resimlere dikkat ettikleri anlatımlarında kitapların görsel gücünden yararlandıkları ve konu hakkında bilgi sahibi oldukları söylenebilir. Bu durum alan yazında yer alan farklı araştırma sonuçlarıyla desteklenmektedir. Güzelyurt vd. (2019) çalışmasında okul öncesi öğretmenlerinin çocuk kitabı seçerken resimlerin çok yer kaplamasına dikkat ettiklerini belirtmiştir. Okul öncesi öğretmen adaylarıyla çalışan Kılınçcı ve Duran'ın (2019) yaptığı çalışmada da katılımcılar resimlerin ilgi çekici olması yönünde ortak görüş belirtmiştir.

Benzer şekilde bir çalışmada ise, Türkçe öğretmeni adaylarının kitapların biçim özellikleri konusunda en çok görsellere dikkat ettiği ve bu konuda öğretmen adaylarının bilinç geliştirdikleri sonucuna ulaşılmıştır (Yakar vd., 2016). Başka bir çalışmada ise katılımcıların çocuk kitabı seçerken resim oranının fazla olduğu kitapları tercih ettikleri sonucuna ulaşılmıştır (Yükselen vd., 2016). Resimlerin çocuk kitaplarında açıklama, tamamlama ve tanımlama gibi fonksiyonları vardır. Bu nedenle resimlerin bazı niteliklere sahip olması gerekir. Kullanılan görseller çekici olmalı, renkler parlak ve canlı olmalıdır, daha fazla yer kaplamalıdır (Şimşek, 2016). Yılmaz'a (2016) göre görseller çocukla kitap arasında bağ kurabilmenin en etkili yoludur. Kullanılan görseller sanatsal bir yaratının ürünü olmalı, estetik kaygılar taşınmalıdır. Çalışmada öğretmenlerin görsellerin sanatsal, estetik boyutuyla ilgili bir yorumda bulunmadıkları görülmektedir. Öğretmenlerin çocuk edebiyatı ürünlerinin sanatsal işlevine dair yeterince fikir sahibi olmadıkları söylenebilir.

Çalışmada katılımcıların az bir kısmı çizimlerde oval hatlar kullanılması yönünde görüş bildirmiştir. Bu durum öğretmenlerin çizim özelliklerine dikkat etmediğini bu konuda yüzeysel bir değerlendirme yaptığını gösterebilir. Alanyazında yer alan başka bir çalışmada da okul öncesi öğretmen adaylarının çok az bir kısmı çizimlerin yuvarlak hatlarda olması gerektiğini belirtmiştir (Kılınçcı & Duran, 2019). Okul öncesi dönem çocukları henüz okuma-yazma becerisi kazanmadığı için bilgileri görsel yollarla almaktadır. Bu nedenle resim ile metin arasında gerçek bir ilişki olmalıdır (Körükçü, 2012).

Nitelikli çocuk edebiyatı ürünlerinin içerik özelliklerinden biri olan konu hakkında öğretmenler birçok özelliğe değinmiştir. Bu durum, öğretmenlerin konu bakımından hassas davrandıklarını gösterebilir. Okul öncesi öğretmenleri, çocuk edebiyatı ürünleri değerler eğitimi içermeli, kavram ve kazanımlara paralel olmalı, olumsuz duygular oluşturacak konular işlememeli şeklinde cevaplar vermişlerdir. Öğretmenlerin kitap seçiminde etik ve ahlaki değerleri ön planda tuttuğu, MEB programındaki kazanım ve göstergeleri dikkate aldığı söylenebilir. Öğretmenler konu hakkında yaptıkları yorumlarda, gerçekçi olmalı, çocuğun yaşantısına uygun, eğlendirici olmalı ifadelerine yer verirken çocuk edebiyatı

ürünlerinin sanatsal ve estetik kaygı taşıması yönünde görüş belirtmemişlerdir. Bu durum çocuk edebiyatı ürünlerinin çocuklarda oluşturduğu sanat bilinci ve haz noktasında öğretmenlerin yeterli bilgiye sahip olmadığının göstergesi olabilir.

Çocuklara ulus bilinci veya ahlak bilinci aşılacak kitaplar olmalı. Fakat bu kitaplar sanatsal kaygı göz ardı edilerek hazırlanmamalı. Sanatsal duyarlılık içermeyen kitaplar çocukların okumaya karşı olumsuz tavırlar sergilemesine neden olabilir (Dilidüzgün, 1996). Özdemir ve Beceren (2020), yürüttükleri çalışmada okul öncesi öğretmenlerinin kitapların konu olarak şiddet korku içerikleri barındırmaması yönündeki görüşlerine yer vermiştir. Benzer şekilde Uslu'nun (2019) yaptığı çalışmada da öğretmenlerin çocuklar için değerler eğitime, kişilik kazanımına yer veren kitaplar tercih ettikleri görülmektedir.

Güzelyurt vd. (2019), yaptıkları çalışmada okul öncesi öğretmenlerinin bir kısmının çocuk kitabı seçerken olumlu konular içermesine dikkat ettikleri sonucuna ulaşmıştır. Alan yazında yer alan başka bir çalışmada ise okul öncesi öğretmenlerinin hikaye seçimi yaparken ilk olarak konularına dikkat ettiği görülmektedir (Bağdaş & Demir, 2016). Çalışmalar bu yönüyle benzerlik göstermektedir. Çevik ve Müldür (2019) tarafından yapılan çalışmada aynı görüşü desteklemektedir. Söz konusu çalışmada öğretmen adayları çocuk edebiyatının eğitici, çocuğun yaşına uygun eğlendirici ve ahlaki değerleri taşıyan niteliklere sahip olması gerektiğini belirtmiştir. Çalışmada konu hakkında görüş bildiren öğretmenlerin çelişkide kaldığı bir nitelik dikkat çekmektedir. Bir katılımcı kitabın mutlu sonla bitmesi gerektiğini savunurken diğer bir katılımcı ise her zaman mutlu son olmaması gerektiğini vurgulamıştır. Öğretmenlerin zıt fikirler belirttiği görülmektedir. Literatürde seçilen konuların çocuğun yakın çevresinden olması ve iyimser bir bakış açısıyla sunulması gerektiği bilgisi yer almaktadır (Şimşek, 2016).

Çocuk kitapları öğreten ve eğlendiren unsurlar içermeli, konuları çocuğun çevresine yaşına uygun olmalı (Yurt, 2016). Cengiz ve Duran (2017) 3-6 yaş grubu çocuklar için hazırlanan kitapları değerler eğitimi bakımından incelemiş ve bu kitaplarda arkadaşlık, barış dürüstlük, mutluluk, saygı yardımseverlik gibi değerlere yer verildiğini tespit etmiştir.

Nitelikli çocuk edebiyatı ürünlerinin içerik özelliklerinden biri de temadır. Katılımcılardan sadece üç tanesi tema hakkında görüş bildirmiştir. İncelenen görüşlere göre, kitapların teması çocuğa ve konuya uygun olmalı, temalarda gerçekçilik ilkesi dikkate alınmalıdır. Öğretmenlerin tema kavramını ayrı bir boyut olarak ele almadığı yorumu yapılabilir. Öğretmenlerin tema seçiminde çocukların gelişim özelliklerini dikkate aldıkları ve daha somut bir yaklaşım sergiledikleri söylenebilir. Yapılan bir çalışmada öğretmen adaylarının tema ile ilgili en çok düzeye uygun olma ve yaşantı kazandırma kriterleri üzerinde

yoğunlaştıkları görülmekte ve katılımcıların temanın işlevi hakkında yeterli bilgiye sahip olmadığı düşünülmektedir (Karagöz, 2017). Bu sonuç çalışmayla paralellik göstermektedir.

Maltepe de (2009) yaptığı çalışmada öğretmen adaylarının tema ile ilgili yaptıkları yorumlarda gerçekçilik ilkesine değindiklerini belirtmiştir. Çocuk kitaplarında aile, vatan, yaşama sevinci, hoşgörü gibi temalara yer verilmesini belirten Kıbrıs (2010), temayı çocuklarda istenilen davranışlar, konuyu ise bu davranışları kazandırabilmek için kullanılan araç olarak tanımlamaktadır. Tema açık olmalı, çocuğun dünyasını yansıtmalı, çocuğa arkadaş, aile, vatan sevgisi kazandırmalıdır (Nas, 2004). Tema ile ilgili literatürde yer alan niteliklere bakılarak öğretmenlerin yeterli bilgiye sahip olmadığı yorumu yapılabilir.

Öğretmenlerin nitelikli çocuk edebiyatı ürünlerinin iletileri hakkındaki görüşlerine bakıldığında az bir kısmının fikir belirttiği görülmektedir. Öğretmenlerin değerler eğitime yönelik iletiler içeren kitapları tercih ettiği ve ahlaki nitelikleri ön planda tuttuğu söylenebilir. Sadece bir katılımcı kitaplardaki mesajın açık uçlu olması gerektiğini belirtmiştir. Mesajların açık uçlu olması, kitapların yaratıcılık işleviyle alakalı olabilir. Sadece bir katılımcının bu yönde görüş bildirmesi öğretmenlerin kitaplardaki iletilerin işlevleri hakkında yeterli bilgiye sahip olmadığı veya bu konuyu göz ardı ettiği anlamına gelebilir.

Katılımcıların kitaplardaki ana fikirlerin çocuğa uygun olması gerektiğini belirtmesi, çocuk merkezli bir eğitim anlayışına sahip olunduğunun göstergesi olabilir. İletiyi kitabın okuruna vermek istediği mesaj olarak tanımlayan Yılmaz'a (2016) göre ileti sayısı çok fazla olmamalı, iletiler doğrudan verilmemeli, ahlaki anlamda olumsuz tutumlar oluşturacak aile yapısına aykırı mesajlar kitaplarda yer almamalıdır.

Nitelikli çocuk edebiyatında yer alan karakterlere ilişkin bulgular incelendiğinde öğretmenlerin çoğunluğu hayvan karakterlerinin tercih edilmesi ve karakterlerin çocuğun günlük yaşamına uygun tiplerden seçilmesi gerektiğini belirtmiştir. Peker ve Berat (2019), çocuk kitaplarını inceledikleri bir çalışmada çeşitli hayvan türlerine yer verildiğini ve bu hayvan karakterleri aracılığıyla birçok kavram öğretildiği sonucuna ulaşmıştır. Çocuk kitaplarında çoğunlukla hayvanlar, makineler, bitkiler yer alır. Çocuklar bu karakterler ile duygusal yakınlık kurabilir (Güleç & Geçgel, 2012).

Görüş bildiren öğretmenler karakterlerin hata yapabilen türden olması gerektiğini savunmaktadır. Katılımcıların karakter seçiminde gerçekçiliği ön planda tuttuğu ve sadelikten yana olduğu söylenebilir. Alan yazında yer alan bir çalışmada öğretmen adaylarının kitap seçerken kullandıkları karakterlerin sadece güçlü değil zayıf ve olumsuz yanlarının da verilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır (Temizkan, 2011).

Çocuklar kitaplardaki kahramanlar aracılığıyla empati kurar ve güven duygusu geliştirir. Karakterler inandırıcı olmalı insan doğasını yansıtabilmelidir. Kitaplarda yer alan temel ve yan karakterlerin yanı sıra durağan ve devingen karakterlere de yer verilmelidir. Amaç çocukların karşılaştırma yapabilmesini sağlamak ve inandırıcılığı arttırmaktır (Sever, 2019). Sadece bir katılımcı devingen karakter kavramına değinmiştir. Kahramanların sahip olması gereken özellikler hakkında öğretmen yorumlarının yetersiz olduğu söylenebilir. Katılımcıların verdikleri cevaplar literatürle uyumlu fakat karakterler hakkında yapılan yorum sayısı azdır. Bu durum öğretmenlerin kitap seçerken kahraman konusunda bilinçli davranmadığını düşündürülebilir.

Maltepe'nin (2009) çalışmasında da benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Çalışmada öğrenci görüşleri incelenmiştir. Öğrenciler karakter konusunda sadece dört ölçütten bahsetmiştir. Bunlar kahramanların az olması, özelliklerinin abartılmadan verilmesi, hayvanlardan yararlanılması, ruhsal ve fiziksel özelliklerinin net biçimde verilmesi şeklindedir. Yapılan diğer bir çalışmada ise sınıf öğretmenleri kahramanların fiziksel ve ruhsal özelliklerinin abartılmadan verilmesi yönünde hemfikirdir. Fakat söz konusu çalışmada bu ölçüte değinen öğretmen sayısının yeterli olmadığı düşünülmektedir (Okuyan, 2009).

Okul öncesi dönemde yapılan okuma çalışmalarında empati, sempati ve duygusal bulaşma kavramları ön plana çıkmaktadır. Çocuğun bu kavramlarla kitap etkileşimi kurduğu söylenebilir. Bu etkileşimde payı olan kavramlarda karakter aracılığıyla ortaya çıkar. Kullanılan karakterler çocuğu duygusal yönden özdeşime imkan sağlayacaktır (Bulut, 2018).

Nitelikli çocuk edebiyatı ürünlerinin dil ve anlatım özelliklerine ilişkin bulgulara bakılarak öğretmenlerin bu konu hakkında bilgi sahibi olduğu söylenebilir. Kitaplarda çocukların bildiği ve günlük hayatta kullandığı kelimelere yer verilmelidir. Anlatım sade olmalıdır (Yalçın & Aytaş, 2005). Anlatım çocuğun gelişimine uygun akıcı olmalıdır. Dil becerisinin gelişimine katkı sağlamalıdır. İmla kurallarına uyulmalı, noktalama işaretleri özenle seçilmelidir. Cümleler kısa olmalı, Türkçe'nin zengin olanakları kullanılmalıdır (Nas, 2004)

Katılımcıların dil anlatım özelliklerine ilişkin literatürde yer alan birçok noktaya değindiği söylenebilir. Öğretmenlerin seçtikleri kitapların üslup özelliklerine dikkat ettiklerini ve dil eğitimine dair farkındalık sahibi olduklarını söylemek mümkün olabilir. Kılınçcı ve Duran'ın (2019) çalışmasında öğretmen adaylarına kitapların dil ve üslup özellikleri hakkında sorular sorulmuş öğretmen adaylarının çoğunluğu kitaplarda sade ve anlaşılır bir dil kullanılması gerektiğini belirtmiştir. Bu sonuç Çevik ve Müldür'ün (2019) yaptığı çalışma ile örtüşmektedir. Bahsedilen çalışmada öğretmen adaylarının büyük kısmı çocuk edebiyatı

yapıtlarının sade, anlaşılır, somut ifadelerle yazılması kitaplarda argo kelimelerden kaçınılması gerektiğini belirtmiştir.

Karagöz de (2017) çalışmasında benzer bir sonuca ulaşmıştır. Çalışmada öğretmen adaylarının üslup özelliklerine ilişkin tabloda anlatımın duruluk, akıcılık ve yalınlık özellikleri en sık belirtilen savlar arasında yer almaktadır. Çalışmada okul öncesi öğretmenlerinin dil ve anlatım özellikleri hakkında yorum yaparken noktalama ve imla kurallarıyla ilgili yorumlarda bulunmaması dikkat çeken bir durumdur. Öğretmenlerin bu konuda yetersiz kaldığı söylenebilir. Öğretmenlerin çocuklar okuma yazma bilmedikleri için imla ve noktalama kriterlerini göz ardı ettiği düşünülebilir.

İlgili alanyazında yer alan bir çalışmada da benzer bir durum söz konusudur. Öğretmen adaylarına çocuk kitaplarının dil ve anlatım özellikleriyle ilgili hazırlanan bir ölçek sunulmuş fakat öğretmen adaylarının noktalama işaretlerini doğru kullanımı ile ilgili maddeyi hiç belirtmedikleri görülmüştür (Temizkan, 2011). Dil ve anlatım özellikleri hususunda dikkat edilmesi gereken noktalardan biri de yazım ve noktalama işaretleridir. Kitaplarda dilbilgisi kurallarına uyulmalıdır. Yazım kurallarındaki hata hikâyenin takibini zorlaştırır (Güleç & Geçgel, 2012).

Okul öncesi öğretmenlerinin nitelikli çocuk edebiyatı ürünlerinde bulunması gereken eğitsel özelliklere ilişkin soruya çeşitli cevaplar verdikleri görülmektedir. Katılımcıların konu hakkında farklı fikirler belirtmesi eğitsel özelliğin tam olarak ne ifade ettiği hususunda öğretmenlerin yeterli bilgiye sahip olmadığı anlamına gelebilir. Katılımcıların genellikle kazanım ve göstergelere uygun, değerler eğitime yer veren, çocuğa bir şeyler öğretebilen kitapları eğitsel olarak değerlendirdikleri söylenebilir. Alan yazında yer alan bir çalışmada Türkçe öğretmenlerinin eğitsel ölçüt kapsamında, kitapların içeriğinin okullarda uygulanan programı desteklemesine dikkat ettikleri vurgulanmıştır. Çalışmalar bu yönüyle benzerlik göstermektedir (Okuyan, 2009).

Katılımcıların eğitsel özellik bağlamında verdiği diğer yanıtlar ise kitapların gerçekçi konular işlemesi, okuma yazma ve iletişim becerilerini geliştirmesi çocuğun gelişim alanlarına katkı sağlaması, kalıcı öğrenmeyi desteklemesi şeklindedir. Öğretmenlerin bu özelliklere sahip kitapları eğitsel olarak değerlendirmesi, kitap seçiminde çocukların içinde bulunduğu gelişim döneminin dikkate alındığının göstergesi olabilir. Uyanık ve Kandır'a (2010) göre 0-6 yaş arası olarak tanımlanan okul öncesi dönem gelişimin hem hız hem nitelik hem de kapsam bakımından çocukların en yoğun olduğu yaş aralıklarıdır. Okul öncesi dönemde kazanılan beceriler tüm gelişim alanlarını kapsamakta ve bireyin geleceğini

belirlemektedir. Bu dönemde temeli atılan becerilerin başında okuma yazma ve matematik becerileri gelmektedir.

Çocuk edebiyatı ürünlerinin eğitici ve öğretici yönlerine vurgu yapılırken öğretmenlerin çok az bir kısmı görüşlerinde kültürel öğeleri desteklemeli, çocukların yaratıcılığını geliştirmeli ifadelerine yer vermişlerdir. Benzer şekilde Maltepe (2009), çalışmasında öğretmen adaylarının eğitsel özellik boyutunda en çok gerçekçilik ve öğreticilik kavramını vurguladıkları, estetik gelişim, okuma kültürü kazandırma işlevlerine gerekli önemi vermediklerini tespit etmiştir. Okul öncesi dönem çocukları için yazılan kitapların eğitsel özelliklerinin incelendiği bir çalışmada kitapların çocuğun duygu ve hayal gücünü geliştirecek biçimde yazıldığı, çocuğun dünyasına uygun olduğu, çocuğun dil becerilerine katkı sağlayacak nitelikte olduğu tespit edilmiştir (Yazıcı vd., 2018).

Çocuk kitaplarının en önemli özelliklerinden biriside çocukların günlük yaşamından kesitler sunarak, derse okumaya karşı olumlu yaklaşım sergilemelerini sağlamasıdır. Kitaplar, çocuğun okuma alışkanlığı kazanmasında bir köprü görevi görmektedir (Dilidüzgün, 1996). Çocuk edebiyatı ürünleri, tartışan sanata saygı duyan, okuma kültürü edinmiş bireyler yetiştirebilmelidir. Çocuklara Türkçenin anlatım olanakları sezdirilmeli hem sanat hem düşünme eğitimi desteklenmelidir (Sever, 2019).

Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinin yarısı, çocuk edebiyatı ürünlerinin ihtiyaçları karşıladığını düşünürken diğer yarısı da birçok konuda çocuk edebiyatı ürünlerinin yetersiz kaldığını belirtmiştir. Konu hakkında olumsuz görüş bildiren öğretmenlerin çoğuna göre yazarlar çocuk kitabı hazırlama konusunda yetersizdir. Buna ek olarak okul öncesi öğretmenleri kaliteli yayın sayısının ve Türk yazarlarının az olmasından da şikayetçidirler. Öğretmenlerin çeviri kitaplar yerine yerel kitapları kullanmayı istedikleri söylenebilir. Öğretmenlerin birtakım kültürel değerleri aktarabilmek adına daha çok Türk yazar istediklerini söylemek mümkündür. Çeviri çocuk kitapları ile kültür aktarımı arasındaki ilişkinin incelendiği bir çalışmada söz konusu kitapların çocuklara farklı kültürleri empoze etmek amacıyla değil bu kültürleri tanıtmak ve karşılaştırma yapmalarını sağlayarak kendi değerlerinin farkına varmasını sağlamak amacıyla kullanılması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır (Mert vd., 2013).

Öğretmenlerin üzerinde durduğu olumsuzluklardan birisi de içerik ve dış yapı özelliklerinin tam anlamıyla doğru bir şekilde yansıtıldığı kitapların az olmasıdır. Öğretmenlerin kitap seçiminde tek bir noktaya odaklanmadıkları birçok niteliği göz önünde bulundurdıkları söylenebilir. Çocuk kitaplarının resimleme özelliklerinin öğretmen görüşleri aracılığıyla incelendiği bir çalışmada katılımcılar görsellerde soluk, çocuğun yaşına uygun

olmayan renkler kullanıldığını ve ara renklerin ana renklerden çok tercih edildiğini belirtmiştir (Ulutaş, 2017). Çocuk kitaplarında içerik ve biçim dengesi sağlanmalı bu iki özellik birbirini tamamlamalıdır. Kitaplar bu şekilde hazırlanırsa işlevsel olabilir (Arıcı, 2018).

Öğretmenler çocuk edebiyatı ürünlerinin yaratıcılığı geliştirmede ve genellikle ilkokul çağındaki çocuklara hitap ettiğini belirtmektedir. Öğretmenlerin çocuk edebiyatı ürünlerini seçerken okul öncesi dönem gelişim özelliklerini göz önünde bulundurduğu söylenebilir. Çocuk kitaplarının MEB Okulöncesi Eğitim Programı'ndaki kazanımlara uygunluğunun incelendiği bir çalışmada tüm gelişim alanlarının karşılanma oranının düşük bir yüzdeye sahip olduğu tespit edilmiştir (Veziroğlu & Gönen, 2012).

Yayınevlerinde, yazarlarda, kitaplarda eksiklik olduğunu düşünen katılımcıların yanı sıra birkaç öğretmen öz eleştiri yaparak okul öncesi öğretmenlerinin çocuk edebiyatına gerekli önemi vermediklerini belirtmiştir. Başka bir katılımcı ise okulların bulunduğu yerin, sosyo ekonomik imkânların, okullardaki kitapların niteliğini ve sayısını etkilediğini belirtmiştir. Öğretmenlerin eksiklikleri tespit etmesi, öz eleştiri yapabilmesi sorunları farklı açılardan ele alması çocuk edebiyatı konusunda bir bilinç oluştuğunun göstergesi olabilir. Alanyazında yer alan bir çalışmada da öğretmen adaylarının yarısının çocuk edebiyatı ürünleri seçme noktasında kendilerini yetersiz gördükleri tespit edilmiştir (Maltepe, 2009).

Konu ile ilgili bir başka çalışmada da beş-altı yaş için okullarda kullanılan kitapların resim, içerik ve fiziksel özellikleri bakımından istenilen düzeyde olmadığı tespit edilmiştir. Söz konusu çalışmada yayıncıların, çizerlerin çocuk kitabı hazırlarken daha dikkatli olmaları gerektiği belirtilmiştir (Gönen, 1993). Kitapların çocuklar üzerindeki olumlu etkileri düşünüldüğünde bu kitapların kullanılması kaçınılmazdır. Özellikle öğretmenlere düşen görev bu konuda seçici davranmalarıdır. Nitelikli olmayan kitaplar çocukların hem zamanını öldürmekte hem de çocuğun mevcut potansiyelini olumsuz yönde harcamasına neden olmaktadır (Dilidüzgün, 1996).

Çocuk edebiyatı ürünlerinin eğitime yönelik ihtiyaçları karşıladığını düşünen öğretmenler çocuk edebiyatı yazarlarının sayısını yeterli bulmakta ve piyasadaki kaynakların çeşitliliğine dikkat çekmektedir. Bunun yanı sıra öğretmenlerin çoğu, güzel ve kaliteli kitap sayısının son yıllarda artış gösterdiğini düşünmektedir. Bu durum öğretmenlerin çocuk edebiyatı ürünlerinin gelişimini takip ettiğini ve güncel yayınlara ilgi gösterdiğini düşündürülebilir. Öğretmenlerin bir kısmı göreve başladıkları yıl ile şu an ki durumu karşılaştırarak çocuk edebiyatı ürünleri bakımından gözle görülür bir gelişimin olduğunu ifade etmektedir. Bayraktar ve Demiriz (2017) çalışmasında kıdemi fazla olan okul öncesi

öğretmenlerinin az olanlara göre çocuk edebiyatı ürünleri seçme konusunda kendilerini daha yeterli gördükleri sonucuna ulaşmıştır.

Okul öncesi öğretmenleri nitelikli çocuk edebiyatı ürünlerinin bilişsel gelişimi olumlu yönde etkilediğini düşünmektedir. Katılımcıların çoğuna göre nitelikli çocuk edebiyatı ürünlerini çocukların dinleme, yaratıcı düşünme, akılda tutma becerilerini geliştirmektedir. Uslu'nun (2019) yaptığı çalışmada da bu bulguya benzer olarak okul öncesi öğretmenleri çocuk kitaplarının bilişsel gelişimi desteklediğini ifade etmektedir. Okul öncesi öğretmenlerine göre nitelikli çocuk edebiyatı ürünleri çocukların yeni bilgiler öğrenmesine ve öğrendikleri bilgileri farklı durumlarda kullanmasına katkı sağlamaktadır. Ayrıca katılımcılar, çocukların okuma yazma becerileri geliştirme konusunda nitelikli çocuk edebiyatı ürünlerinin etkili olduğunu belirtmektedir. Öğretmenlerin bilişsel alana ilişkin kazanımların gerçekleştirilmesinde nitelikli çocuk edebiyatı ürünlerinden faydalandıkları söylenebilir.

Alanyazın incelendiğinde yapılan çalışmaların benzer sonuçları işaret ettiği görülmektedir. Kılınçcı ve Duran (2019) yürüttüğü çalışmada öğretmen adayları kitapların çocuklarda dikkat toplama, problem çözme, neden sonuç ilişkisi kurma gibi becerilerin desteklendiğinden bahsetmektedir. Farklı bir çalışmada öğretmen adayları çocuk edebiyatının “yaratıcı düşünme”, “fikir üretme” becerilerini geliştirdiğini dile getirmiştir (Çevik & Müldür, 2019).

Celepoğlu'na (2007), göre edebiyat çocuğun problem çözme, muhakeme, hayal etme becerilerini geliştirir. Zihinsel gelişimi hızlandırır ve çocuğun somut evreden soyut düşünme evresine geçişinde ona yardımcı olur.

Nitelikli çocuk edebiyatı ürünlerinin dil gelişimine etkileri ile ilgili görüş bildiren öğretmenlerin büyük bir kısmı “konuşma becerilerini geliştirir”, “kelime dağarcığını genişletir” ifadelerini kullanmıştır. Okul öncesi öğretmenlerinin dil gelişimine ilişkin becerileri kazandırırken sözlü edebiyat ürünlerinden, nitelikli çocuk kitaplarından yararlandıkları söylenebilir. Katılımcılar nitelikli çocuk edebiyatı ürünlerinin dinleme, anlama iletişim kurma becerilerini kazandırdığını düşünmektedir. Okul öncesi öğretmenlerinin dil gelişimine katkı sağlamak amacıyla bilinçli bir şekilde çocuk edebiyatının yazılı ve sözlü kaynaklarından faydalandıklarını söylemek mümkündür.

Çocuk edebiyatı ürünlerinin dil gelişimine olan etkilerinin ele alındığı bir çalışmada da benzer sonuçlara rastlanmaktadır. Uslu'nun (2019) çalışmasında okul öncesi öğretmenleri çocuk kitaplarının alıcı ve ifade edici dil becerilerini geliştirdiğini belirtmektedir. Okul öncesi öğretmen adayları ile yürütülen başka bir çalışmada çocuk kitaplarının en çok dil gelişimine katkı sağladığı ifade edilmiştir. Söz konusu çalışmada çocuk kitaplarının sözcük dağarcığını

geliştirme, telaffuz öğretme, kendini ifade etme gibi işlevlerine dikkat çekilmiştir (Kılınççı & Duran, 2019). Karatay (2007), çalışmasında konuşma, dinleme, yazma, görsel okuryazarlık ve kültürel değerlerin kazanılması sürecinde çocuk masallarının kullanılması gerektiği sonucuna ulaşmıştır.

Alanyazında yer alan başka bir çalışmada Türkçe öğretmeni adaylarına göre çocuk edebiyatı metinleri en çok kelime haznesini geliştirme, çocuğa kendini ifade etme, konuşma, okuma alışkanlığı edinme becerileri kazandırmaktadır (Kolaç vd., 2012). Çalışmada dil gelişimine ilişkin görüşler tek tek incelendiğinde okul öncesi öğretmenlerinin nitelikli çocuk edebiyatı ürünlerini genellikle temel iletişim becerileri kazandırmak amacıyla kullandığı söylenebilir. Bu beceriler katılımcılar tarafından; konuşma başlatma, kendini ifade etme, yorumda bulanabilme, duygularını paylaşabilme şeklinde örneklendirilmektedir.

Çocuklar erken yaşlardan başlayarak bulunduğu yaş grubunun gelişimsel özelliklerine uygun, nitelikli edebi ürünlerle karşılaşır ve toplumsal ilişkilere yönelik tecrübeler kazanır, sanatçı duyarlılığı ile buluşur. Bu durum çocuğun dilsel ve görsel anlatım gücünü tanımaya olanak sağlar (Yılar, 2018). İnsan ilişkilerinde eş duyurunun önemli bir yeri olduğunu belirten Nas'a (2004) göre eş duymalı iletişim kurabilen kişiler karşısındakini dinler ve anlar. Çocuk edebiyatı ürünlerini okuyan çocuklar iletişim becerileri kazanır, kelime dağarcığını genişletir, anlama ve anlatma yeteneği edinir. Bu niteliklere sahip çocuk okul hayatında başarılı olur.

Bireyin kişilik gelişiminin temellerini oluşturan yapılardan biri de kişinin yaşadığı toplumun kültürel değerleridir. Kişi kendini bir gruba ait hissederse sağlıklı ilişkiler geliştirebilir. Kendini, kültürünü özümseyen çocuk dünyadaki konumunu bilir. Ve sahip olduğu değerleri geleceğe dönük kullanabilme becerisi kazanır (Barış & Ece, 2015).

Çalışmada okul öncesi öğretmenleri nitelikli çocuk edebiyatı ürünlerinin sosyal duygusal gelişim alanına olan etkilerinin farkında oldukları söylenebilir. Görüşmeciler nitelikli çocuk edebiyatı ürünlerinin çocuğa örnek yaşantılar sunarak özdeşim kurmalarına ve kendilerini rahatça ifade edebilmelerine imkan verdiğini belirtmektedir. Okul öncesi öğretmenlerinin ahlaki değerler kazandırma, insan ilişkileri hakkında bilgi sunma konusunda çocuk edebiyatı ürünlerinden faydalandıkları söylenebilir. Okul öncesi öğretmenlerinin çocukların duygusal ve sosyal açıdan sağlıklı ilişkiler kurmalarını önemsedikleri ve bu konuda hedeflenen davranışları nitelikli çocuk edebiyatı ürünleriyle kazandırmaya çalıştıkları söylenebilir.

Çevik ve Müldür'ün (2019) çalışmasında öğretmen adayları çocuk edebiyatının kişilik gelişimi sağlama, değer algıları geliştirme açısından etkili olduğunu belirtmektedir. Veziroğlu ve Gönen (2012) çalışmalarında resimli çocuk kitaplarını, MEB programındaki kazanımları

karşılama bakımından incelemiştir. İncelemede çocuk kitaplarının sosyal duygusal alanda karşıladığı kazanımların diğer alanlara oranla en büyük yüzdeye sahip olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Ayrancı ve Aytaş (2017) yürüttükleri çalışmada okul öncesi öğretmen adaylarının sosyal beceriler kazandırma bakımından çocuk edebiyatını uygun buldukları sonucuna ulaşmışlardır. Çalışmalar sonuçları bakımından benzerlik göstermektedir.

Kitaplar çocuklara gördüklerini, dinlediklerini anlatma imkanı sunar. Bu durum anne baba ile birliktelik kurmaya yardımcı olur. Çocuk ile yetişkin arasında etkili bir bağ oluşur. Sağlıklı iletişim kurulması çocuk ve yetişkin için duygusal bir doyum sağlar (Nas, 2004).

Okul öncesi öğretmenlerinin çok az bir kısmı nitelikli çocuk edebiyatı ürünlerinin motor gelişime olan etkilerinden bahsetmektedir. Katılımcılar kitapların parmak kaslarının gelişiminde etkili olduğunu düşünmektedir. Okul öncesi öğretmenlerinin nitelikli çocuk edebiyatı ürünlerini motor gelişim alanı kazanımlarını gerçekleştirmek amacıyla kullanmadıkları söylenebilir. Uslu'nun (2019) çalışmasında okul öncesi öğretmenleri çocuk kitaplarının etkilediği gelişim alanlarını ifade ederken motor gelişim alanından bahsetmemiştir. Okul öncesi öğretmen adaylarıyla yürütülen bir çalışmada da katılımcılardan sadece bir tanesi resimli öykü kitaplarının psikomotor gelişimi desteklediğini belirtmektedir. (Kılınçcı & Duran, 2019). Çalışmalar bu yönüyle benzerlik göstermektedir.

Okul öncesi öğretmenlerinin çok az bir kısmı nitelikli çocuk edebiyatı ürünlerinin öz bakım becerilerini geliştirdiğini ifade etmiştir. Görüş bildiren okul öncesi öğretmenleri nitelikli çocuk edebiyatı ürünlerinin çocuklara örnek olaylar sunarak birtakım beceriler kazandırdığını düşünmektedir. Okul öncesi öğretmenlerinin çocuklara öz bakım becerisi kazandırırken nitelikli çocuk edebiyatı ürünlerinden yeterince faydalanmadıkları söylenebilir.

Çevik ve Müldür'ün (2019) çalışmasında öğretmen adayları çocuk edebiyatının geliştirdiği alanlarda bahsederken öz bakım becerilerine ilişkin bir yorumda bulunmamışlardır. Çalışmalar bu yönüyle benzerlik göstermektedir. Alanyazında yer alan bir çalışmada M.E.B 2006 Okul öncesi Eğitim Programı'nda yer alan öz bakım becerilerine ait kazanımlar ile resimli çocuk kitapları arasındaki ilişki incelenmiş ve kitapların öz bakım becerileri içeren konular oldukça az yer verildiği görülmüştür (Veziroğlu & Gönen, 2012).

Okul öncesi öğretmenlerinin öz bakım becerilerine ilişkin neredeyse hiçbir yorum yapmaması içeriğinde öz bakım becerilerine yer veren kitapları tercih etmediklerinin göstergesi olabilir. Çocuk edebiyatı ürünlerinin işlevlerinden birisi de çocuğu hayata hazırlamaktır. Anne babaların anlatamadığı veya kendilerini dinletemediği durumlarda doğru olanı gösterme, davranışı kazandırma işi bu edebi ürünlere düşer. Çocuk edebiyatı ürünleri farkında olmadan çocuğu hayata hazırlar (Arıcı, 2018).

Okul öncesi öğretmenlerinden çocuklar için tercih ettikleri yayınevleri hakkında bilgi vermeleri istenmiştir. Öğretmenlerin az bir kısmı bu konuda fikir belirtmiştir. Cevaplar tek tek ele alındığında katılımcıların çoğunluğunun “Yapı Kredi” ve “İş Bankası” yayınlarını tercih ettikleri görülmektedir. Bunun yanı sıra İndigo, Adeda, Pearson, Tim, Morpa gibi yayınlarını da tercih eden okul öncesi öğretmenleri bulunmaktadır. Katılımcıların kitap seçerken yayınevine çok dikkat etmediklerini söylemek mümkündür. Bir çalışmada öğretmenlerin çok az bir kısmının çocuk kitabı seçerken yayınevine dikkat göre tercih yaptıkları sonucuna ulaşılmıştır (Güzelyurt vd., 2019). Çalışmalar bu yönüyle benzerlik göstermektedir.

Okul öncesi öğretmenlerinden çocuk edebiyatıyla ilgili yazar isimleri istendiğinde yarısının isim belirttiği görülmektedir. Görüş bildiren öğretmenlerin kitap seçerken hem Türk hem de yabancı yazarların eserlerini kullandığı görülmektedir. Bu durum öğretmenlerin çeviri çocuk kitaplarını kullanmayı uygun gördükleri anlamına gelebilir. Mert vd. (2013) çeviri çocuk kitaplarını inceledikleri bir çalışmada söz konusu kitaplarda evrensel değerlere ağırlık verildiğini ve topluma ters düşmeyecek bireyler yetiştirmeye çalışıldığını tespit etmiştir.

Çalışmada okul öncesi öğretmenlerinin genellikle Feridun Oral, Saraşahinkanat, Şermin Yaşar isimindeki yazarları tercih ettikleri görülmektedir. Alanyazında yer alan bir çalışmada Feridun Oral'ın çocuklar için ele aldığı kitaplar incelenmiş ve kitapların birçok eğitsel unsuru barındırdığı belirtilmiştir. Söz konusu yazara ait kitaplarda, kullanılan resimler çocuğun hayal dünyasını geliştirmekte ve estetik duygularının gelişimine yardımcı olmaktadır (Dilek, 2017). Özdemir ve Beceren'in (2020) çalışmasında da yazar önerisinde bulunan okul öncesi öğretmenlerinin sınırlı oluşuna dikkat çekilmiştir. Az sayıda yazar ismi belirten okul öncesi öğretmenleri kitap alırken genellikle Eric Carle, Feridun Oral ve Sara Şahinkanat'ı tercih etmektedir. Çalışmalar bu yönüyle benzerlik göstermektedir.

Okul öncesi öğretmenlerinin akıllarına Davud Mcke, Esin Bacacı Taner, Ezo Sunalı, Atie Bumin gibi çocuk yazarları da gelmektedir. Öğretmenlerin kitap seçiminde güncel yazarlar takip ettiği söylenebilir. Bir çalışmada Türkçe öğretmeni adaylarının çocuk edebiyatı yazarları ile ilgili Tefvik Fikret ve Ömer Seyfettin isimlerini sıkça kullandıkları görülmektedir. Bu durum Türkçe öğretmeni adaylarının çağdaş yazarlar hakkında bilgi sahibi olmadıklarını göstermektedir (Yakar vd., 2016). Çalışmalar bu yönüyle çelişmektedir. Okul öncesi öğretmenlerinin ve Türkçe öğretmenlerinin çocuk edebiyatı kapsamında aldıkları lisans eğitiminde farklı yaş gruplarını inceledikleri ve bu nedenle belirttikleri isimlerin farklı oldukları söylenebilir. Söz konusu okul öncesi öğretmenleri 3-6 yaş grubu çocukları için hazırlanmış çocuk kitaplarının yazarlarına hakimken Türkçe öğretmeni adaylarının ise daha

ileri yaş grupları için hazırlanmış çocuk kitapları yazarları konusunda bilgi sahibi oldukları söylenebilir.

Çalışmada okul öncesi öğretmenlerinin okumayı tercih ettikleri yazarlardan birisi de Aytül Akal'dır. Alanyazında yer alan bir çalışmada Aytül Akal'ın eserleri incelenmiş ve çeşitli anlatım bozuklukları tespit edilmiştir. Kitaplarda yer alan anlatım bozuklukları çocukların yanlış bir gerçeği kabullenmesine neden olabilir (Maden, 2007). Araştırma bulguları bu yönüyle çelişmektedir.

Araştırma kapsamında okul öncesi öğretmenlerinden kitap önermeleri istendiğinde öğretmenlerin çoğu tavsiyede bulunmuş ve farklı farklı kitap isimleri ifade etmişlerdir. En çok dile getirilen kitap isimleri; Üç Kedi Bir Dilek, Nokta, Farklı Ama Aynı'dır. Bunun yanı sıra Yağmurlu Bir Gün, Köpekler Bale Yapamaz, Aç Tırtıl, Değnek Adam gibi birçok kitap ismi bulgulara yer almaktadır. Öğretmenlerin kitap seçerken çocuğun dikkatini çeken, ilginç, hayal güçlerini geliştiren, güncel kitapları daha çok tercih ettikleri söylenebilir. Bir çalışmada Türkçe öğretmeni adaylarının çocuk edebiyatı ile ilgili kitap ismi verirken Peter Pan, Heidi gibi klasik masalların etkisi altında kaldığı görülmektedir (Yakar vd., 2016). Diğer bir çalışmada da sınıf öğretmeni adaylarının akıllarına gelen çocuk kitaplarına bakıldığında daha çok Pamuk Prenses, Kırmızı Başlıklı Kız, gibi klasik çeviri eserlerden bahsettiği görülmektedir (Çevik & Müldür, 2019). Alanyazında yer alan bu iki çalışmanın sonuçları okul öncesi öğretmenleri ile yapılan çalışmanın sonuçlarıyla çelişmektedir. Öğretmen adayları genellikle klasik çocuk edebiyatı ürünlerinden bahsederken okul öncesi öğretmenleri çağdaş, güncel sayılabilecek kitap isimleri tavsiye etmektedir. Bu durum öğretmen adaylarının teorikte daha çok klasik eserlerle karşılaşırken pratikte öğretmenlerin kendilerini çocuk edebiyatı alanında geliştirdiğinin, uygulamalarında çağın gereklerini göz önünde bulundurarak kitap seçimi yaptıklarının göstergesi olabilir.

Çalışma kapsamında okul öncesi öğretmenlerinden yayınevi, yazar ve kitap tavsiyelerinde bulunmaları istenmiştir. Öğretmen görüşleri tek tek ele alınıp konu ile ilgili tablolar oluşturulmuş ve yorumlar yapılmıştır. Net bir şekilde yazar, yayınevi veya kitap ismi belirtmeyen öğretmenler kitap seçerken içerik, dış yapı ve çocuğa uygunluk kriterlerine dikkat ettiklerini belirtmişlerdir.

Araştırmadan elde edilen sonuçlar alt problem başlıkları çerçevesinde aşağıda özetlenmiştir.

- Okul öncesi öğretmenlerinin çocuk edebiyatının tanım ve kapsamı açısından yeterli bilgiye sahip olmadığı söylenebilir. Okul öncesi öğretmenlerinin çocuk

edebiyatını daha çok hikaye ve masal türleriyle ilişkilendirdikleri, sözlü edebiyat ürünlerini göz ardı ettikleri sonucuna ulaşılabilir.

- Okul öncesi öğretmenlerinin nitelikli çocuk edebiyatı ürünlerini seçerken daha çok konu ve dil anlatım özellikleri üzerinde durduğu, tema, ileti, plan özelliklerini göz ardı ettiği söylenebilir. Öğretmenlerin kitap karakterleri konusunda fikir sahibi oldukları fakat kitap seçerken kahraman özelliklerini önemsemedikleri söylenebilir.
- Okul öncesi öğretmenlerinin nitelikli çocuk edebiyatı ürünlerinin dış yapı özellikleri denilince en çok resimleme, kapak ve kağıt yapısı üzerinde yoğunlaştıkları söylemek mümkündür. Öğretmenlerin kitap seçerken görsellerine, kapak ve kağıt yapısına dikkat ettiği fakat diğer dış yapı özelliklerini (harf özellikler, ciltleme, sayfa düzeni) önemsemedikleri sonucuna varılabilir.
- Okul öncesi öğretmenlerinin çocuk edebiyatı ürünlerinin eğitsel özellikleri hakkında yeterli bilgi düzeyine sahip olmadıkları söylenebilir. Katılımcıların çoğu kitapların kavram ve kazanımlara uygun olması, değerler eğitime yer vermesi ve öğretici olması kriterlerini eğitsellikle nitelendirmektedir.
- Okul öncesi öğretmenlerinin yarısı piyasada nitelikli ve çeşitli çocuk edebiyatı ürünlerinin olduğunu savunurken yarısı da Türk yazarların ve kaliteli kitap sayısının az olmasından şikayet etmektedir. Okul öncesi öğretmenleri çocuk edebiyatı ürünlerinin kalitesinin sosyoekonomik şartlardan etkilendiğini ifade etmekte ve öz eleştiri yaparak çocuk edebiyatı ürünleri konusunda okul öncesi öğretmenlerinin gerekli özveriyi göstermediklerini ifade etmektedir.

Öneriler

Uygulayıcılara Öneriler

Okul öncesi öğretmenleri etkinliklerinde daha çok kitap ve internet kaynaklı çocuk edebiyatı ürünleri kullanmaktadır. Bu nedenle okul öncesi öğretmenleri lisans eğitiminde çocuk edebiyatı ürünlerinin hem yazılı hem de sözlü edebiyat kaynaklarıyla tanıştırılmalıdır.

Okul öncesi öğretmenleri görevlerinin ilk yıllarında atandıkları yerlerde çok fazla kitap bulunmadığını belirtmiştir. MEB tarafından bir ekip kurularak okullardaki kitap eksiklikleri eğitim öğretim dönemi başlamadan önce tespit edilerek giderilebilir.

Okullarda çocuk edebiyatı ile ilgili etkinlikler düzenlenebilir. Etkileşimli kitap okuma konusunda öğretmenlere uygulamalı eğitimler verilebilir. Etkinliklerde okullar arası kitap değişimleri yapılarak sosyoekonomik şartların olumsuzluğu giderilebilir. Her okulda nitelikli

çocuk edebiyatı ürünlerinin yer aldığı kütüphaneler oluşturulabilir. Bu kütüphanelere farklı anaokulları geziler düzenleyebilir. Gezide çocukların kitapları incelemesine ve kitaplar hakkında sorular sorarak meraklarını gidermelerine imkan verilmelidir.

Öğretmenlere çocuk edebiyatı alanında uzman kişiler tarafından her yıl çocuk kitabı seçme kriterlerinin yer aldığı broşürler dağıtılabilir veya konu ile ilgili hizmet içi eğitimler düzenlenebilir. Öğretmenlerin bir kısmı teoride bilgi sahibi olmalarına rağmen çok da seçici olmadıklarını düşündüren cevaplar vermişlerdir. Dönem başında yapılacak olan bilgilendirme çalışmaları ile öğretmenlerin konu hakkındaki ilgileri canlı tutulabilir.

Lisans eğitiminde okul öncesi öğretmen adaylarına çeşitli çocuk edebiyatı metinleri sunularak bu metinleri incelemeleri ve çocuğa uygunluk açısından incelemeleri istenebilir.

Yayınevleri yeni çıkan çocuk edebiyatı ürünlerini tanıtmak için anaokullarına örnekler gönderebilir.

Okul öncesi öğretmenleri eğitim öğretim yılının başında kitaplıklarında yer alan kitapları çocuk edebiyatı ilkeleri bağlamında değerlendirmeleri ve bu konuda daha seçici olmaları istenebilir.

Araştırmacılara Öneriler

Bu araştırmada sadece öğretmen görüşlerine yer verilmiştir. Görüşme yöntemine ek olarak okul öncesi öğretmenlerinin kitap okuma saatlerinde gözlem yapılabilir. Gözlem ve görüşme sonuçları karşılaştırılarak analiz edilebilir.

Öğretmenlerin kitaplıklarında yer alan kitaplar çocuk edebiyatının ilkeleri bakımından uzman kişiler tarafından değerlendirilip öğretmen görüşleriyle kıyaslamalar yapılarak bir durum çalışması ortaya konabilir.

Öğretmenlerin nitelikli çocuk edebiyatı ürünleri seçerken etkilendiği faktörlere yönelik çalışmalar yapılabilir. Bu faktörler sosyoekonomik çevre, lisans eğitimi, kıdem durumu şeklinde çeşitlendirilebilir.

KAYNAKÇA

- Arıcı, A. F. (2018). *Çocuk edebiyatı ve kültürü* (2 baskı.) Pegem Akademi.
- Aydın, S. (2015). Olgubilim araştırması. M. Metin (Ed.), *Kuramdan uygulamaya eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri* (2. baskı, ss. 287-311). Pegem Akademi.
- Aykaç, M., & İlhan, A. Ç. (2014). Çocuk edebiyatı metinleriyle kurgulanan yaratıcı drama etkinliklerinin konuşma becerilerine etkisi. *Journal of Faculty of Educational Sciences*, 47(1), 209-234. https://doi.org/10.1501/Egifak_0000001324
- Ayrancı, B., & Aytas, G. (2017). Okul öncesi öğretmen adaylarının çocuk edebiyatının eğitimde işlevselliği üzerine görüşleri. *International Journal of Human Sciences*, 14(4), 4226-4240. <https://doi.org/10.14687/jhs.v14i4.5093>
- Bağdaş, Ç. K., & Demir, E. (2016). Okul öncesi öğretmenlerinin hikaye ve hikaye kitapları hakkındaki görüşlerinin incelenmesi. *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, ÖS-III, 219-230. https://dergipark.org.tr/tr/pub/erzisosbil/issue/26571/280336#article_cite
- Balta, E. E. (2013). Bilmecelelerin dil-düşünme bağlamında eğitimdeki yeri ve önemi. *Electronic Turkish Studies*, 8(1), 891-899. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.4301>
- Barış, D. A., & Ece, A. S. (2015). Kültürel değerlerin aktarılmasında çocuk tekerlemeleri" tekerlemelerimizi biliyor muyuz?". *Değerler eğitimi dergisi*, 13(29), 343-368. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ded/issue/29167/312339>
- Bayraktar, V., & Demiriz, S. (2017). Okul öncesi öğretmenlerinin çocuk kitabı seçiminde kullandıkları ölçütlerin kıdem durumuna göre incelenmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 21(3), 791-811. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tsadergisi/issue/33038/334265>
- Bulut, S. (2018). Okulöncesi dönem öğretmenlerinin çocuk edebiyatı yapıtlarını seçme ölçütü olarak yazınsal karakterlere yükledikleri anlam. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 6(3), 714-729. <https://doi.org/10.16916/aded.426748>
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2017). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (23. baskı). Pegem Akademi.
- Celepoglu, A. (2007). Çocuk edebiyat ve çocuk edebiyatı. Ö. Yılar & L. Turan (Eds.), *Eğitim fakülteleri için çocuk edebiyatı* (5. baskı, ss. 1-36). Pegem Akademi.
- Cemaloğlu, N. (2014). Veri toplama teknikleri. A. Tanrıöğen (Ed.), *Bilimsel araştırma yöntemleri* (4. baskı, ss. 133-164). Anı.
- Cengiz, Ş., & Duran, E. (2017). Okul öncesi dönemine ait hikâye ve masallardaki değerlerin incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 42(191), 205-233. <https://doi.org/10.15390/EB.2017.6945>
- Çer, E. (2016). Türkçe öğretiminde çocuğa görelik ilkesine uygun edebiyat yapıtlarının önemi. 1399-1410. <http://dx.doi.org/10.17051/io.2016.22814>
- Çevik, A., & Müldür, M. (2019). Sınıf öğretmeni adaylarının çocuk edebiyatı farkındalığı. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(72), 1942-1956. <https://doi.org/10.17755/esosder.564082>

- Dilek, A. (2017). Feridun Oral'ın resimli hikaye kitaplarındaki değerlerin incelenmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 15(33), 61-86. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/712346>
- Dilek, C., Emrah, Ö., Derya, Y., Kübra, A., & Ayşe Nur, D. (2019). Türkçe öğretmenlerinin çocuk edebiyatı ürünlerine ilişkin görüşleri: Bir durum çalışması. *Route Educational and Social Science Journal*, 6(10), 851-886. <http://www.ressjournal.com/DergiTamDetay.aspx?ID=2403&Detay=Ozet>
- Dilidüzgün, S. (1996). *Çağdaş çocuk yazını*. Yapı Kredi.
- Eyüp, B. (2016). Çocuk ve kitap. T. Şimşek (Ed.), *Okul öncesinde çocuk edebiyatı ve medya*. (ss. 43-60). Grafiker.
- Göçer, A. (2010). Türkçe öğretiminde çok uyaranlı bir öğrenme ortamı oluşturmak için seçkin edebî ürünlerden yararlanma. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 27, 341-369. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tubar/issue/16968/177238>
- Gönen, M. (1993). Anaokulu öğretmenlerinin beş ve altı yaş çocukları için kullandıkları masal ve hikâye kitaplarının niteliklerinin incelenmesi. *Türk Kütüphaneciliği*, 7(2), 83-88. <http://www.tk.org.tr/index.php/tk/article/view/1189>
- Güleç, H. Ç., & Geçgel, H. (2012). *Çocuk edebiyatı okul öncesinde edebiyat ve kitap* (2. baskı). Kriter.
- Güleryüz, H. (2002). *Yaratıcı çocuk edebiyatı*. Pegem.
- Güzelyurt, T., Dokay, S., Güven, S., Yesugey, E., & Nevroz, Ç. (2019). Okul öncesi öğretmenlerinin çocuk kitaplarına ilişkin görüşleri. *Uluslararası Ders Kitapları ve Eğitim Materyalleri Dergisi*, 2(1), 123-136. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ijotem/issue/45591/538953>
- Karagöz, B. (2017). Türkçe öğretmeni adaylarının çocuk ve gençlik edebiyatı yapıtlarının temel özelliklerini bilme yeterlilikleri. *Electronic Turkish Studies*, 12(14), 211-230. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.11642>
- Karatay, H. (2007). Dil Edinimi ve Değer Öğretimi Sürecinde Masalin Önemi ve İşlevi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(3), 463-477. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tebd/issue/26115/275130>
- Kıbrıs, İ. (2010). *Çocuk edebiyatı* (4. baskı). Kök.
- Kılınçcı, E., & Duran, E. (2019). Okul öncesi öğretmen adaylarının resimli öykü kitaplarına ilişkin görüşleri ve staj uygulamaları. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 46(46), 191-214. <https://doi.org/10.9779/pauefd.466044>
- Kolaç, E., Demir, T., & Karadağ, R. (2012). Öğretmen adaylarının dil eğitiminde çocuk edebiyatı metinlerinin kullanımına yönelik görüşleri. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 161(161), 195. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tsadergisi/issue/21485/230290>
- Korzenszky, T. (2015). Bir anadil olarak dans ve şarkı: Okul öncesi drama çalışmalarında geleneksel masallar, çocuk tekerlemeleri, şarkılar ve oyunlar. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 10(1), 117-139. <https://doi: 10.21612/yader.2015.011>
- Körükçü, Ö. (2012). Okulöncesi eğitime yönelik resimli çocuk kitaplarının bulunması gereken temel özellikler açısından incelenmesi. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(2), 243-254. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/trakyasobed/issue/30218/326238>

- Kuran, Ş. B., & Ersözlü, Z. N. (2009). Sınıf öğretmenlerinin çocuk edebiyatına ilişkin görüşleri. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(1), 1-17. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/yyuefd/issue/13711/165992>
- Maden, S. (2007). Aytül Akal'ın çocuk masallarında anlatım bozuklukları. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 14(33), 141-150. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/33028>
- Maltepe, S. (2009). Türkçe öğretmeni adaylarının çocuk edebiyatı ürünlerini seçebilme yeterlilikleri. *Balikesir University Journal of Social Sciences Institute*, 12(21), 398-412. <http://sbe.balikesir.edu.tr/dergi/edergi/c12s21/makale/c12s21m25.pdf>
- Merriam, S. B. (2018). *Qualitative research a guide to design and implementation* (S. Turan, Çev.). (Orijinal eserin basım tarihi 2017).
- Mert, O., Albayrak, F., & Serin, N. (2013). Çeviri çocuk kitaplarının kültür aktarımı açısından incelenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 1(3), 58-73. <http://www.anadiliegitimi.com/en/download/article-file/14865>
- Nas, R. (2004). *Örneklerle çocuk edebiyatı* (2. baskı). Ezgi.
- Oğuzkan, F. (2013). *Çocuk edebiyatı* (10. baskı). Anı.
- Okuyan, H. Y. (2009). Türkçe ve sınıf öğretmenlerinin okuma saatlerinde kullanılan çocuk edebiyatı ürünlerini seçme ölçütleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 0(18), 135-159. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/maeuefd/issue/19392/205928>
- Özcan, H. (2008). Halk edebiyatı metinlerinin çocuk edebiyatına kaynak olması ve örneklem olarak Dede Korkut hikayeleri. *Electronic Turkish Studies*, 3(2). <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.311>
- Özdemir, A. A., & Beceren, B. Ö. (2020). Çocuk kitaplarının okul öncesi öğretmenlerinin görüşleri ve kitap incelemesi çerçevesinde değerlendirilmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 9(3), 1216-1242. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/teke/issue/56890/798945>
- Özözen, M. (2014). Çocuk edebiyatı dersinin çocuk gelişimi programı öğrencilerinin kitap okuma alışkanlığı üzerindeki etkisi. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 16, 49-59. <https://doi.org/10.5578/JSS.8129>
- Peker, A., & Berat, A. (2019). Çocuk kitaplarında yer alan hayvan karakterlerine çevre eğitimi açısından bakış: İçerik analizi çalışması. *Trakya Eğitim Dergisi*, 9(2), 287-301. <https://doi.org/10.24315/tred.476714>
- Samur, A. Ö. (2018). *Çocuk edebiyatı ve medya* (4. baskı). Vize.
- Sayım, F. (2019). *Sosyal bilimlerde araştırma ve tez yazım yöntemleri* (3. baskı). Seçkin.
- Sever, S. (2019). *Çocuk ve edebiyat* (10. baskı). Tudem.
- Şahin, A., Turan, L., Dursunoğlu, H., & Celepoğlu, A. (2007). Çocuk edebiyat ve çocuk edebiyatı. Ö. Yılar & L. Turan (Eds.), *Eğitim fakülteleri için çocuk edebiyatı* (5. baskı, ss. 1-36). Pegem Akademi.
- Şahin, E. Y., Çelik, G., & Çelik, B. (2012). Anne-babaların çocuk edebiyatı kavramına ilişkin görüşleri (Çanakkale örneği). *Çanakkale Araştırmaları Türk Yılığ*, 10(12), 109-125. <http://canakkalearastirmalari.comu.edu.tr/ksayfalar/sayfa/13/27/sayi-12>
- Şimşek, T. (2016). Çocuk kitaplarında nitelik. T. Şimşek (Ed.), *Okul öncesinde çocuk edebiyatı ve medya* (ss. 109-146). Grafiker.

- Şimşek, T., & Yakar, Y. M. (2016). Çocuk ve edebiyat. T. Şimşek (Ed.), *Okul öncesinde çocuk edebiyatı ve medya* (ss. 9-42). Grafiker.
- Tanju, E. H. (2010). Çocuklarda kitap okuma alışkanlığı'na genel bir bakış. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 21(21), 30-39. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/spcd/issue/21100/227236>
- Temizkan, M. (2011). Türkçe öğretmeni adaylarının çocuk kitaplarında bulunması gereken özellikleri algılama durumları. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31(2), 339-357. <https://hdl.handle.net/20.500.12483/1610>
- Temizyürek, F., Şahbaz, N. K., & Gürel, Z. (2016). *Çocuk edebiyatı*. Pegem Akademi.
- Ulutaş, A. (2017). Okul öncesi dönem çocuk kitaplarındaki resimlerin çocuğa göreliğinin öğretmen görüşlerine göreliğinin incelenmesi *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(61), 602-610. <https://doi.org/10.17755/esosder.304697>
- Uslu, E. M. (2019). Okul öncesi öğretmenlerinin çocuk kitaplarına ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 16(2), 251-264. <https://doi.org/10.17244/eku.822583>
- Uyanık, Ö., & Kandır, A. (2010). Okul öncesi dönemde erken akademik beceriler. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 3(2), 118-134. <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/304144>
- Veziroğlu, M., & Gönen, M. (2012). Resimli çocuk kitaplarının MEB Okul Öncesi Eğitim Programı'ndaki kazanımlara uygunluğunun incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 37(163), 221-238. <http://egitimvebilim.ted.org.tr/index.php/EB/article/view/1204>
- Yalçın, A., & Aytas, G. (2005). *Çocuk edebiyatı* (3. baskı). Akçağ.
- Yakar, Y. M., Yılmaz, O., & Arslan, M. A. (2016). Türkçe öğretmeni adaylarının edebiyat ve çocuk edebiyatı kavramlarına ilişkin algıları. *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*(17), 95-105.
- Yazıcı, D. N., Yıldız, C., & Durmuşoğlu, M. C. Erken çocukluk dönemi resimli çocuk kitaplarının eğitsel özelliklerinin incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(2), 1196-1209. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/aibuefd/issue/37322/431517>
- Yılar, Ö. (2015). Çocuk yayınları ve bu yayınlarda bulunması gereken temel unsurlar. Ö. Yılar & L. Turan (Eds.), *Eğitim fakülteleri için çocuk edebiyatı* (5. baskı, ss. 37-66). Pegem Akademi.
- Yılar, Ö. (2018). *Halk bilimi* (6. baskı). Pegem Akademi.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma* (11. baskı). Seçkin.
- Yılmaz, O. (2016). Çocuk kitaplarında bulunması gereken özellikler. T. Şimşek (Ed.), *Okul öncesinde çocuk edebiyatı ve medya* (ss. 61-108). Grafiker.
- Yurt, S. U. (2016). Çocuk kitapları ve süreli yayınlar. T. Şimşek (Ed.), *Okul öncesinde çocuk edebiyatı ve medya* (ss. 147-160). Grafiker.
- Yükselen, A., Yumuş, M., & Işık, E. (2016). Çocuk kitabı seçme kriterlerine ilişkin okul öncesi eğitimcilerin görüşleri. *Başkent University Journal of Education*, 3, 161-168. <http://buje.baskent.edu.tr/index.php/buje/article/view/67>
- Zengin, A. Y., & Zengin, N. (2009). *Eğitim fakülteleri için çocuk edebiyatı* (5. baskı). Truva.

EKLER

Ek-1.Görüşme Formu

Görüşme Formu			
Kişisel Bilgiler			
1.Cinsiyetiniz:			
() Kadın	() Erkek		
2. Yaşınız:			
() 22-30 yaş	() 31-40 yaş	() 41-50 yaş	
() 51-60 yaş	() 60 yaş üstü		
3. Eğitim durumunuz:			
() Lisans	() Lisansüstü		
4. Öğretmen olarak görev yaptığınız süre:			
() 0-5 yıl	() 6-10 yıl	() 11-15 yıl	() 16 yıl ve üstü
Görüşme Soruları			
1.Çocuk edebiyatı, size neleri çağrıştırıyor, onu nasıl tanımlarsınız?			
2. Çocuk edebiyatı bağlamında ne tür metinler kullanırsınız? (Kitap, internet, sözlü anlatılar)			
3. Çocuk edebiyatı ürünlerini genellikle hangi amaçla kullanırsınız?			
4.Nitelikli çocuk edebiyatı ürünlerinin taşınması gereken özellikler nelerdir?			
5.Nitelikli çocuk edebiyatı ürünlerinde bulunması gereken biçimsel/şekilsel özellikler nelerdir? (Ciltleme, kâğıt kalitesi, boyut, resimleme, kapak vs.)			
6.Nitelikli çocuk edebiyatı ürünlerinde bulunması gereken içerik özellikleri nelerdir? (Konu, tema, plan, ileti, dil ve anlatım vs.)			
7. Nitelikli çocuk edebiyatı ürünlerinin taşınması gereken eğitsel özellikler neler olmalıdır?			
8. Okul öncesine yönelik çocuk edebiyatı bağlamında sizce ne tür eksiklikler var? Çocuk edebiyatı ürünlerinin okul öncesi eğitime yönelik ihtiyaçları karşılama durumu hakkında ne düşünüyorsunuz?			
9.Nitelikli çocuk edebiyatı ürünleri çocukların gelişim alanları üzerinde etkisi olduğunu düşünüyor musunuz?			
9.a Özellikle hangi gelişim alanları üzerinde etkisi olduğunu düşünüyorsunuz?			
10. Okul öncesi eğitimde kullanmayı tercih ettiğiniz veya etkili olduğunu			
düşündüğünüz çocuk edebiyatı ürünleri/yazarları nelerdir?			

Ek-2. Uygulama İzinleri

T.C.
ERZURUM VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-36648235-605.01-19352771
Konu : Uygulama İzni

19.01.2021

ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)

İlgi: 07.01.2021 tarihli ve E.2100005111 sayılı yazınız.

İlgi yazı gereği, Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Sınıf Eğitimi Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisi **Nihal CİNİSLİ'nin**; "Okul Öncesi Öğretmenlerinin Öğrencilerine Nitelikli Çocuk Edebiyatı Ürünleri Seçmelerine İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi" adlı çalışmasının kabulüne ilişkin 19/01/2021 tarihli ve 19333672 sayılı Valilik Onayı yazımız ekinde gönderilmiştir.

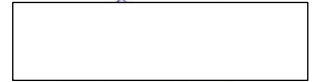
Bilgilerinize arz ederim.

Salih KAYGUSUZ
İl Millî Eğitim Müdürü

Ek: Valilik Onayı ve Ekleri (3 sayfa)

Güvenli Elektronik İmzalı

Aslı ile Aynıdır
20.01/2021

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Adres: Yönetim Cad. Valilik Binası Kat:4 Yakutiye ERZURUM

Belge Doğrulama Adresi: <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebvs>

Telefon No: 0 (442) 234 48 00 / 179

Bilgi için: Ar-Ge Birimi

E-Posta: erzurum.meb@meb.gov.tr

Unvan: Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni

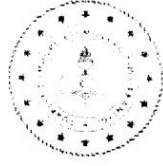
Kep Adresi: meb@hs01.kep.tr

İnternet Adresi: arge25@meb.gov.tr

Faks: 0 (442) 235 10 32

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden d961-5ed9-3f4c-92c4-61f0 kodu ile teyit edilebilir.

T.C.
ERZURUM VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-36648235-605.01-19333672
Konu : Uygulama İzni

19/01/2021

VALİLİK MAKAMINA

İlgi: Atatürk Üniversitesi Rektörlüğü'nün 07.01.2021 tarihli ve E.2100005111 sayılı yazısı.

İlgi yazı gereği, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Sınıf Eğitimi Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Nihal CİNİSLİ'nin; *"Okul Öncesi Öğretmenlerinin Öğrencilerine Nitelikli Çocuk Edebiyatı Ürünleri Seçmelerine İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi"* adlı anket çalışmasını ilimize bağlı ek listede isimleri belirtilen okullarda uygulamak için izin talebinde bulunmuştur.

İlgi yazı ve ekleri, Bakanlığımızın 21.01.2020 tarihli ve E.1563890 (2020/2) sayılı genelgesi çerçevesinde Komisyonumuzca incelenmiş olup, *"Araştırmaların, Eğitim Öğretim Faaliyetlerini Aksatmayacak Şekilde, gönüllülük esasıyla ve varsa veli onay belgesinin onaylatılması"* ve komisyon kararlarında belirtilen veri toplama araçlarının kullanılarak uygulama yapılması, yapılan çalışmalarının sonuçlarının birer örneğinin Müdürlüğümüz, Strateji Geliştirme Şube Müdürlüğü (AR-GE Birimi)'ne gönderilmesi ve çalışmaların bir eğitim öğretim yılını kapsayacak şekilde yapılması Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde; Olurlarınıza arz ederim.

Salih KAYGUSUZ
İl Millî Eğitim Müdürü

OLUR
Uğur KÖROĞLU
Vali a.
Vali Yardımcısı

Ek: İlgi Yazı (1 adet dosya)

Adres : Yönetim Cad. Valilik Binası Kat:4 Yakutiye ERZURUM
Telefon No : 0 (442) 234 48 00 / 179
E-Posta : erzurummeb@meh.gor.tr
Kep Adresi : mehb@hs01.kep.tr
Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys>
Unvan : Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni
İnternet Adresi : Faks : 442) 235 10 32

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden b7d5-99df-3f8e-9bcf-f344 kodu ile teyit edilebilir.

T.C. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü		FORM:2
ARAŞTIRMA DEĞERLENDİRME FORMU		
ARAŞTIRMA SAHİBİNİN		
Adı Soyadı	Nihan CİNİSLİ	
Kurumu / Üniversitesi	Atatürk Üniversitesi	
Araştırma yapılacak iller	Erzurum	
Araştırma yapılacak eğitim kurumu ve kademesi.	Yenikent Anaokulu, Kardelen Anaokulu, Zübeyde Hanım Anaokulu, Yıldızkent Anaokulu	
Araştırmanın konusu	Okul Öncesi Öğretmenlerinin Öğrencilerine Nitelikli Çocuk Edebiyatı Ürünleri Seçmelerine İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi	
Üniversite / Kurum onayı	Kurum Onayı İle	
Araştırma / Proje /ödev / Tez önerisi	Uygulama İzni	
Veri toplama araçları	Görüşme Formu, Görüşme Soruları	
Görüş İstenilecek Birim / Birimler.		
Millî Eğitim Bakanlığı Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü'nün Araştırma, Yarışma ve Sosyal Etkinlik İzinleri konulu 2020/2 nolu genelge doğrultusunda yapılan incelemede araştırmanın kabulüne karar verildi.		
Komisyon Kararı	Oybirliği ile Kabulüne	
Muhafız Üyenin Adı ve Soyadı		
KOMİSYON		

ÖZ GEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Nilhan CİNİSLİ

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi : Necmettin Erbakan Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Öğretmenliği

Yüksek Lisans Öğrenimi : Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Anabilimdalı Sınıf Eğitimi Bilim Dalı

İletişim :

